

UNIVERSITA KARLOVA V PRAZE
HUSITSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA
KATEDRA PSYCHOSOCIÁLNÍCH STUDIÍ

MAGISTERSKÁ PRÁCE

VLASTIMIL DUBSKÝ

Anton Szandor LaVey
a moderní satanismus
(A.S. LaVey and Modern Satanism)

VEDOUCÍ PRÁCE: PhDr. ZDENĚK VOJTÍŠEK

PRAHA

30. 6. 2006

Předem této práce bych chtěl z hlouby srdce poděkovat doktoru Zdeňku Vojtíškovi. Mimo jiné za dávnou přednášku v křesťanském sboru Elim, která kdysi stála na počátku mého hlubšího zájmu o satanismus, ale hlavně za odbornou podporu a neskonalou trpělivost, bez které by tato práce nikdy nemohla vzniknout.

Prohlašuji, že tuto magisterskou práci jsem zpracoval samostatně a výhradně s použitím pramenů v práci uvedených.

Vlastimil Dubský
Vlastimil Dubský

V Praze, dne 30. 6. 2006

OBSAH

1. Předmluva.....	1
2. Satan v židokřesťanské tradici	5
2.1 Satan a démoni ve Starém zákoně.....	6
2.2 Ďábel v Novém zákoně	12
2.3 Ďábel u prvních křesťanů.....	16
2.4 Ďábel ve středověku.....	20
2.5 Ďábel nové doby.....	25
2.5.1 Křesťanský pohled na Satana.....	25
2.5.2 Ďábel s lidskou tváří.....	28
2.5.3 Satan mezi satanisty.....	32
3. Magie a čarodějnictví v křesťanském prostředí.....	34
3.1 Magie.....	34
3.2 Magie ve starším křesťanství.....	36
3.3 Magie a čarodějnictví ve středověku.....	38
3.3.1 Hon na čarodějnice.....	41
3.3.1.1 Jana z Arku	42
3.3.1.2 Vojenský řád rytířů Šalomounova chrámu.....	43
3.3.1.3 Gilles de Rais.....	47
3.3.1.4 Čarodějnice ze Salemu.....	49
3.4 Magie v novověku.....	50
3.4.1 Aleister Crowley.....	51
4. Co satanismus není.....	54
4.1 Novopohanské kultury.....	54
4.2 Hrubozrnný satanismus.....	57
4.3 Kulturní satanismus.....	61
5. Anton Szandor LaVey a Církev Satanova.....	65
5.1 Anton Szandor LaVey.....	65
5.2 Církev Satanova.....	71
5.3 Satanismus a Církev Satanova v Československu a České Republice...74	
5.3.1 Struktura Církve.....	77

6. Učení satanismu.....	79
6.1 Vztah k Bohu a transcedenci.....	80
6.2 Posmrtný život v satanismu.....	83
6.3 Satanská etika.....	86
6.4 Satanský vztah k bližnímu.....	90
6.5 Satanská sexuální etika.....	92
7. Satanská praxe.....	95
7.1 Menší magie.....	95
7.2 Velká magie.....	97
7.2.1 Astrál jako předpoklad ceremoniální magie.....	97
7.2.2 Černá mše.....	99
7.2.3 Satanské ceremonie.....	1012
7.2.3.1 Iniciační ceremonie.....	101
7.2.3.2 Sezónní ceremonie.....	102
7.2.3.3 Příležitostné ceremonie.....	103
7.2.4 Satanský rituál.....	105
7.2.4.1 Rituál smyslnosti.....	105
7.2.4.2 Rituál soucitu.....	105
7.2.4.3 Rituál destrukce.....	105
7.3. Základní pravidla a rekvizity rituální magie.....	106
7.3.1 Podoba satanského rituálu.....	107
7.3.1.1 Vytváření Satana.....	110
7.3.1.2 Soucitná invokace.....	111
7.3.1.3 Enochiánské klíče.....	113
7.3.2 Faktory ovlivňující rituál.....	114
7.3.2.1 Touha.....	114
7.3.2.2 Načasování.....	114
7.3.2.3 Představivost.....	115
7.3.2.4 Nasměrování.....	117
7.3.2.5 Faktor rovnováhy.....	117

7.3.3 Rituální rekvizity.....	118
8. Místo satanismu v současné společnosti.....	121
9. Použitá literatura.....	123
10. English Summary.....	127

Obrazová příloha

1. Osobnosti

1.1. Anton Szandor LaVey

1.2 Jiří „Big Boss“ Valter

1.3 Aleister Crowley

2. Satanské symboly

3. Satanské oltáře

4. Satanská grafika

1. Předmluva

V tomto úvodu bych rád zmínil základní proč a jak této práce. Tedy proč jsem si jako téma magisterské práce vybral právě moderní satanismus A.S. LaVeye, a jak jsem ve své práci postupoval.

Prvotním impulsem k napsání této práce bylo informační vakuum, které satanismus stále obklopuje. Informací o satanismu v běžných sdělovacích prostředcích je málo a to minimum, které se k běžnému člověku dostává, je většinou poznamenáno novinářskou honbou za senzaci a stereotypní pomluvou, která se již po staletí váže na „opoziční“ náboženské skupiny. Všimněme si nejčastějších zpráv o satanismu v novinách: satanisté poničili křesťanský hřbitov či kostel, týrali děti, rituálně mučili a/nebo vraždili zvířata, zneužívali nevinné dívky, pokud možno nezletilé. Znesvěcení posvátných míst, vraždění zvířat a dětí, sexuální delikty a případně ateismus či jiná forma neznabožství – to jsou stereotypní pomluvy většinové společnosti vůči novým či jakýmkoli způsobem opozičním duchovním učením, skupinám i jednotlivcům. Společným jmenovatelem je narušení posvátných tabu společnosti, ať už jde přímo o sakrální místa a budovy nebo sexualitu a nevinností zahalené děti. Stereotypní pomluvě musel čelit ve své obžalobě již Sokrates, v čisté formě jí trpěli například první křesťané nebo naopak Židé v křesťanském prostředí. Tyto pomluvy ospravedlňovaly jejich pronásledování, souzení a vraždy, od těchto pomluv vedl řetěz příčin a důsledků, který vyvrcholil holocaustem Židů za druhé světové války.

Právě proto chci v této práci přinést neskandální, ale co nejpravdivější informace o satanismu, který je v současné době touto stereotypní pomluvou zatížen nejvíce. Protože apriorní odsouzení a neopodstatněný strach automaticky vede k obraně proti (domnělému) nepříteli (na kterého se mimochodem mohla svést neúroda, šíření toxikomanie nebo jakýkoli jiný problém) – a vede tedy nejen k neporozumění a nepochopení, ale i k netoleranci a diskriminaci. Od pomluv a drobných výpadů už není tak daleko k pogromu a genocidě.

Nevědomost plodí předsudky, stejně jako nedůvěra přerůstá v nenávist - a stíny v temném koutě nabývají démonických rozměrů. Poznání a racionální pochopení působí jako světlo, které rozhání duchy. Pokud se na hrozivého krvavého démona satanismu podíváme střízlivýma očima, stane se z něho jen další varianta světového názoru

a životní filosofie, doplněného skromným magickým minimem, světonázor možná jen o něco výstřednější než ostatní, ale rozhodně ne děsivější.

Potvrzuje to i moje osobní zkušenost s reakcemi lidí na satanismus. Když jsem veřejně vyslovil téma své magisterské práce, okamžitě přicházely vzrušené reakce, dotazy, případně rovnou odsudky na adresu satanistů. Mnoho lidí se mě dychtivě ptalo na lechtivé podrobnosti toho, co sami považovali za satanismus. Většina z nich byla zklamaná, když jsem vyprávěl o koncepci astrálu, případně voluntaristickém podkladu satanismu – tedy o věcech, které mi na moderním satanismu připadají podstatné. Stáli o afěrky, orgie a jiné pikantnosti, namísto nich se dozvěděli alespoň malé střípky pravdy. Doufám, že tak bude působit i moje práce.

Jedna otázka se opakovala stále dokola: jsem já sám satanista? Nechci na tuto otázku odpovídat, už proto, že jednoduchá odpověď neexistuje. Nepopírám určité sympatie k satanismu, ovšem současné sympatie k jiným náboženstvím a prorokům mi zabraňují, abych se mohl prohlásit za stoupence jednoho z nich. Je lépe nechat tuto otázku otevřenou. Nechci strhávat pozornost sám na sebe. Není to důležité pro práci, která si kladla za cíl informovat co nejobektivněji a bez osobních preferencí. Přestože se v textu jistě najdou místa, na kterých moje subjektivní sympatie prosákly na povrch, nebyly to sympatie k satanismu ani křesťanství, ale spíše k svobodnému racionálnímu uvažování a jednání na jedné straně a utrpení utiskovaných na straně druhé.

Skutečný i domnělý satanismus i jeho potírání stály nespočet utrpení a zmařených lidských životů. Stal se záminkou pro brutální zločiny a důvodem mnoha lidských katastrof. Skutečná temnota je přitom vždy nejhustší přímo pod svícnem. Na závěr této části úvodu tedy vkládám naději, že tato a podobné práce přispějí k lepšímu porozumění mezi lidmi různých a často protikladných vyznání.

Mojí motivací bylo co nejpráhledněji informovat o moderním satanismu, tomu také odpovídá struktura práce. První kapitolou je tento úvod.

Ve druhé kapitole se zabývám co možná nejstručnějším nástinem dějinného vývoje ďábelského elementu v prostředí židovské a posléze křesťanské společnosti. Vracím se k počátkům židovského náboženství, abych zmapoval vývoj postavy, která je původnímu judaismu cizí, ale záhy se v něm objevuje a postupně nabývá nových a

nových rozměrů, rolí i důležitosti. Důležitým zvratem byla emancipace Satana, ke které došlo v posledních předkřesťanských staletích a která určila démonologii vznikajícího křesťanství. Po středověku, kdy svět zasáhla vlna satanské paniky přichází další důležitý zvrat, když se Satan stává přítelem určité části společnosti a soupeřníkem ve společném boji proti Bohu. Tím se také otevírá prostor pro přívětivého Satana coby principu života v moderním satanismu, tolik protikladného obávanému Satanovi křesťanství.

Třetí kapitola se věnuje fenoménu magie a čarodějnictví v křesťanském prostředí. Nejprve definuji magii jako takovou a vzhledem k spornosti tématu proti sobě stavím dva protikladné přístupy J.G. Frazera a M. Nakonečného. Poté začínám sledovat vývoj magie a čarodějnictví v rámci křesťanské společnosti a nastiňuji možné prvopočátky satanismu. Největší část kapitoly představuje čarodějnictví ve středověku, kdy strach z magie vyústil v hon na čarodějnice. Snažil jsem se na čtyřech příkladech ukázat různou typologii těchto případů satanismu a čarodějnictví, ale i motivaci inkvizitorů, kteří tyto případy velmi tvrdě soudili. S nástupem moderního racionalismu výrazně ubylo inkvizitorů i mágů, ale ani jedni nevymřeli. Z významných mágů dvacátého století se podrobněji zastavuji pouze u A. Crowleyho, pro moderní satanismus nejdůležitějšího.

Ve čtvrté kapitole se po nástinu prehistorie satanismu dostávám blíže k tomu, co to vlastně satanismus je. Jde ale zatím o vymezení negativní, tedy o to, co satanismus není. Zmiňuji zde tři hlavní hnutí se kterými je satanismus neprávem spojován, novopohanské kultury, hrubozrný satanismus a kulturní satanismus, krátce je představuji a argumentuji, proč od nich musí být moderní satanismus oddělen.

Pátá kapitola se zabývá vznikem a organizací moderního satanismu, tedy postavou Antona Szandora LaVeye a jím založené První Církve Satanovy. Zvláštní podkapitulu pak věnuji satanismu v Československu a České republice.

Učení moderního satanismu představuji v šesté kapitole. Pro přehlednost jsem ji rozdělil do pěti částí, ve kterých se zabývám hlavními body satanské teologie. Začínám vztahem k Bohu, který je v satanismu překvapivě mnohostranný, a netradičním pojetím satanské individuální eschatologie. Následuje důležitá podkapitola o etickém učení satanismu, následovaná základním bodem etiky, vztahem k bližnímu. Kapitulu o

sexuální etice satanismu jsem připojil jaksí navíc, aby rozptýlila případné představy orgiastického zaměření satanismu.

Sataňská magická praxe je obsahem sedmé kapitoly. Zde jsou popsány základní principy satanské magie, její dělení a pomůcky pro její praktikování. Zmiňuji se o satanských svátcích, černé mši i třech základních typech satanského rituálu. Nejde ovšem o návod k rituálům, pouze o informativní popis rituálního života satanistů.

V poslední kapitole se zamýšlím nad postavením satanismu v současném světě. Zamýšlím se nad současným světem, ve kterém zlo přestává být spojováno se Satanem, a Satanem, který přestává být spojován se zlem. Přemýšlím o tom, zda satanismus skutečně nabízí svobodu nebo naopak zotročení. Zda vůbec má co nabídnout modernímu člověku a pokud ano, co vlastně.

2. Satan v židokřesťanské tradici

Na první pohled je možná zbytečné Satana nějak dlouze představovat, Satan je obecně známou postavou a takřka každý člověk si vytvořil svou představu Ďábla. Ale bylo to právě množství představ a fantazií, co v průběhu staletí měnilo Satanovu tvář, charakter i celou jeho podstatu. Je třeba podívat se na postavu Ďábla kriticky, v jejích historických proměnách. Satan v původním židovském náboženství zřejmě úplně chyběl a do judaismu se dostal až postupem doby, zřejmě pod vlivem náboženství okolních národů. Později pak prošla postava Ďábla dlouhým a mnohotvarým vývojem. Pokusím se zmapovat, jak se k Satanovi stavěla židokřesťanská civilizace určující pro vznik moderního satanismu. Na následujících stránkách sleduji, jak se měnily jeho role i povaha, jak se z původně mravně neutrálního žalobce stal pokušitelem, Hadem a nepřitelem lidí; a jak se ještě později stal jejich přítelem, druhem v lidském strádání a vzdoru a nakonec principem života, lásky a rozkoše u moderních satanistů.

2.1 Satan a démoni ve Starém zákoně

V judaismu se původně Satan vůbec nevyskytoval, teprve v průběhu staletí začala krystalizovat osobnost d'ábelské bytosti, která později dospěla v Ďábla v moderním slova smyslu. V Bibli se s prvními náznaky d'ábelské bytosti setkáváme hned na jejích prvních stránkách, v příběhu o hadovi, který pokoušel Evu, a Evě, která pokoušela Adama.¹ Je ale třeba připomenout, že podle textu Genesis had není příliš podobný d'áblovi křesťanství a k jeho ztotožnění s ním došlo až v Apokalypse svatého Jana o mnoho staletí později.²

Bible popisuje příběh stvoření světa jako hladce probíhající proces a každá jeho etapa končí Božím hodnocením, že „vše bylo dobré.“³ Na samém vrcholu stvoření byl postaven člověk, první lidský pár, Adam a Eva. První lidé ale brzy narušili harmonii Edenské zahrady. Bůh stvořil strom života a strom poznání dobrého a zlého, a také „nejzchytralejšího z polní zvěře“⁴ – hada. Had uměl mluvit a v jeho hlavě se rodily promyšlené nápady, které svým charakterem odpovídaly povaze d'ábelského pokušení. Svou lstí had dovedl první lidský pár k porušení Božího příkazu a tím pádem i k důsledkům, které jsou vcelku označovány jako prokletí země.⁵ Není divu, že když pozdější tradice připsala Ďáblu pokušitelskou funkci, došlo následně i k „diabolizaci“ hada. Přesto nelze opominout alespoň několik připomínek, které svědčí o tom, že se v ráji nepohyboval sám „vládce pekel“, tedy „Ďábel a Satan“ svatého Jana.

Křesťanský Ďábel je ztělesněním zla, temnoty, která není prosvícena světlem a světlo nesnáší, ovšem had se bez problémů pohybuje po Rajské zahradě a přítomnost Boží mu nijak nevadí – a ani naopak. Jak to, že Ďábel, který je ztělesněním hříchu, vůbec může existovat v dokonalém světě? Ve světě, ve kterém neexistoval hřích ani smrt jako jeho důsledek – světě před biblickým poznáním dobrého a zlého. Je to ten obávaný Satan, který se, jako rekrut z polní zvěře, po zbytek časů plazí v prachu země? A pokud hadem byl skutečně Satan, byl ještě andělem Božím, nebo se již vzepřel proti Bohu a byl zatracen?

¹ Genesis 3,1-78.

² Zjevení Janovo 12,9; 20,2.

³ Genesis 2,31.

⁴ Genesis 3,1.

⁵ Genesis 3,1.

Bez zajímavosti není ani shoda motivu Satanovy vzpoury v porovnání s motivy prvotní lidské neposlušnosti. Jak Satan, tak i první lidé, se pokusili o dobytí Božího trůnu. V tomto příběhu se známé „et eridis sicut Dei“, budete jako bohové,⁶ týkalo lidí, nikoli Hada.

V tomto příběhu o prvním lidském hříchu se první lidé setkávají s pokušelem, který se ale v podstatných charakteristikách liší od tradičního obrazu křesťanského Satana. Had zřejmě nebyl jeho vtělením a autor vyprávění s tím ani nepočítal. Naše představa Ďábla mu byla zřejmě cizí. Existuje i zcela jiný pohled na tuto epizodu, například E. Fromm⁷ argumentuje tak, že pozření jablka poznání nebylo hříchem, ale pozitivní emancipací lidstva ke svobodě. V takovém případě by had ztratil svou negativní roli a stal by se vlastně učitelem a osvoboditelem lidstva, čemuž by mohl odpovídat archetyp Prométhea či Lucifera.⁸

Ani v dalších velkých vyprávěních Genese se s Ďáblem ani jeho přísluhovači nepočítá; pokud ovšem nejsou za d'ábly označeni takzvaní synové Boží, o jejichž náklonnosti k lidským dcerám se text biblické prehistorie letmo a nejasně zmiňuje.⁹ Ani ti však nesehráli významnou roli v morální zkáze lidstva a následného trestu v podobě potopy. Bible jasně říká, že úpadkem země a následně i svým trestem jsou vinni výhradně lidé, jejich vlastní zlovůle a zkaženost.¹⁰ Poučení, které dodnes neztratilo aktualitu.

V textu Starého Zákona později začíná pomalý nástup d'ábelské bytosti na scénu. Při střetnutí Izraele s faraónem¹¹ je ještě sám Hospodin tím, kdo zatvrzuje faraónovo srdce a následně tvrdě trestá Egypt desaterem pohrom vrcholících pobitím všech prvorozených. Hospodin osobně je jedinou aktivní duchovní bytostí, od něho jediného pochází dobro i zlo. V pozdějších příbězích se již Hospodin od přímého páchání zla distancuje a tuto funkci za něho obstarává vyslanec, takzvaný „zlý duch od Hospodina.“ Tak tomu je například i u Míkajáše,¹² Abímeleka¹³ i Saula.¹⁴

⁶ Genesis 3,14-19.

⁷ Fromm, E.: Budete jako bohové.

⁸ Veselý, J.: Lucifer a Lilit, str. 16.

⁹ Genesis 1,31.

¹⁰ Genesis 3, 22.

¹¹ Exodus 3,12.

¹² 1. Královská 22,21-22.

¹³ Soudců.9,22-57.

Nejvíce se ve Starém zákoně o Satanovi mluví v knize Job. Ovšem ani zde není podán exaktní démonologický výklad. Nejde o dogmatický, ale dramatický spis, který nešetří alegorií a nadsázkou. Přesto Jobův příběh významným způsobem odráží představy a víru starého Izraele, který pomalu přijímal představu Satana za svou. Znovu se však objevuje někdo jiný, než pozdější křesťanský Dábel. Satan se opět pohybuje v „zakázané zóně“ Boží přítomnosti a je dokonce počítán mezi syny Boží.¹⁵ Bohu slouží a jediné z Boží vůle pochází i jeho moc --- opět žádný ukoptěný obyvatel pekel, jen jeden z mnoha andělů, výjimečný vysoce nepříjemnou funkcí donašeče a pokušitele. Pokud to byl skutečně nepřítel, tak nikoli Boží, ale výhradně lidský. Kromě Satana samotného Jobův příběh představuje ještě dva netvory, suchozemského Behemóta¹⁶ a vodního Livjátana.¹⁷ Přestože jsou zde líčeni jako Bohu podřízené nestvůry dosvědčující Boží slávu, v moderním satanismu jsou uctíváni, Leviatan dokonce jako jeden ze čtyř korunních princů pekel.

Na tomto místě je třeba se zmínit o významu slova satan, které se v textu hebrejské Bible objevuje na dvaceti pěti místech. Toto jméno pochází z hebrejského základu s-t-n, což znamená „nepřát, osočovat, napadat či protivit se“. Podstatné jméno sátán pak znamená „protivník, odpůrce, žalobce.“¹⁸ Satan se tedy vyskytoval běžně na světských soudech a vyskytuje se tam dodnes. Stejně tak dodnes všichni lidé sdílejí společnou zkušenost s různými nepřáteli. Nepřátelská, žalující postava z běžného života si možná kdysi našla cestu na nebesa, kde si zachovala svou pozemskou nepřátelskou povahu. Zrodil se Satan jako donašeč a pomlouvač lidí u Boha. Přesto byl stále součástí sboru Božích pomocníků – služebníkem, nikoli nepřítelem.

Zajímavý pohled na vývoj postavy Satana v judaismu nabízí srovnání dvou verzí příběhu o Davidově sčítání izraelského lidu, které vedlo ke katastrofě v podobě moru. Samuelova kniha vypráví o tom, že „Hospodin znovu vzplanul hněvem proti Izraeli a podnítil Davida proti nim.“¹⁹ Naopak kniha Paralipomenon interpretuje sčítání lidu takto: „Proti Izraeli povstal satan a podnítil Davida, aby sečetl Izraele.“²⁰

¹⁴ 1. Samuelova 18,10.

¹⁵ Job 1,6; 2,1.

¹⁶ Job 40,15-24.

¹⁷ Job 40,25-41,26.

¹⁸ Grombířík, M.: Biblická démonologie. V Satanismus, str. 20.

¹⁹ 2. Samuelova 24,1.

²⁰ 1. Paralipomenon 21,1.

V takto kuriózní paralele se poprvé setkáváme se samostatně jednajícím Satanem. Ten zde hraje roli zlého ducha, který je zaměnitelný s hněvivým aspektem Boha, jakýmsi ztělesněním tohoto aspektu Boha. „Jak vidíme, démonické složky obvykle slouží k výkonu Hospodinových pomst. (...) To znamená, že Satan je jak spojencem, tak služebníkem Božím.“²¹ Na druhou stranu, právě na tomto místě se Satanova role významně posouvá: vedle Božího prokurátora se stává i samostatným konatelem zla. Poprvé nejedná z Božího příkazu, ale z vlastní vůle. Možná je ale i interpretace, že proti Izraeli povstala konkrétní osoba lidského satana, tedy nepřítele. V První knize Královské dokonce sám Hospodin vyvolal proti Šalomounovi „satany“ v osobách králů Adada Idumejského a Rezóna Eliadova.²²

Messadié shrnuje: „Propracovali jsme se k podstatě: až do třetího nebo druhého století před naším letopočtem v judaismu neexistovala představa Satana jakožto předurčeného Hospodinova nepřítele. Mezi Satanem a démony zjevně neexistuje žádný vztah podřízenosti, protože Satan není nikde označen jako jejich vůdce; všichni vespolek jsou Hospodinovými služebníky. Texty, jakkoliv je to zarážející, to dokazují.“²³

O vzpouře a následném pádu a zatracení mluví dva velcí starozákonní proroci, Ezechiel a Izajáš. Izajáš píše: „Jak jsi spadl z nebe, třpytivá hvězdo, jitřenky synu! (...) A v srdci sis říkal: „Vystoupím na nebesa, vyvýším svůj trůn, (...) s Nejvyšším se budu měřit.“ Teď jsi svržen do podsvětí, do nejhlubší jámy.“²⁴ Právě Denní hvězda, Jitřenka, hebrejsky *helel* či *hilel*, byla později ztotožněna s d'áblem, Luciferem, jehož jméno je latinskou formou řeckého septuagintního překladu εοσφορος (příp. φοσφορος) - Světlonoš.²⁵ Jemu tradiční mytologie připisuje výjimečnou krásu, kterou byl od Boha nadán a která se stala příčinou jeho pádu. Izajášovo proroctví ovšem nebylo namířeno proti Luciferu ani jinému padlému andělu, ale proti světskému nepříteli (čili satanu) Izraele, pyšnému Babylónskému králi. Alegorický výklad umožnil rozšíření významu proroctví, a text se stal podkladem pro později se rozvíjející mytologický rámec Satanovy vzpoury.

²¹ Messadié, G.: Obecné dějiny d'ábla, str. 397.

²² 1. Královská 11.

²³ Messadié, G.: Obecné dějiny d'ábla, str. 386.

²⁴ Izajáš 14, 12-15.

²⁵ Grombřík, M.: Biblická démonologie. V Satanismus, str. 23.

Obdobně tomu je i u proroctví Ezechielova, který popisuje „dokonalý odraz pravzoru“, ideální ve své moudrosti, kráse a bohatství. „Byl jsi v Edenu, zahradě Boží, ozdoben všemi drahokamy (...). Byl jsi zářivý cherub ochránce, k tomu jsem tě určil, pobýval jsi na svaté hoře Boží, procházel ses uprostřed ohnivých kamenů...“²⁶ Ani toto proroctví se původně nevztahovalo k žádným duchovním bytostem, bylo žalozpěvem na Bohem zavrženého krále týrského. Sám Hospodin skrze proroka několikrát opakuje, že je mrtvý král byl člověk, nikoli Bůh, jak se ve své pýše chvástal. Přesto se tato dvě proroctví stala základem pro budoucí nauku o Satanu, Luciferovi či jiném vysokém andělu, který se vzepřel Hospodinu, stal se jeho nepřítelem a byl zavržen.. „Pro tvou krásu se stalo tvé srdce domyšlivým, pro svou skvělost jsi zkazil svoji moudrost, svrhnu tě k zemi.“²⁷

Další skupinou d'ábelských bytostí, které se v judaismu zabydlely, byli démoni. Přestože v současném úzu jsou démon s d'áblem takřka totožní, je třeba zde zdůraznit, že démoni přichází odjinud než d'áblové ve smyslu padlých andělů. Jsou spíše jistou religiózní regresí k animistickým představám, které ve starém Izraeli zřejmě zůstávaly živé.²⁸ Víru Izraele tyto postavy významněji zasáhly v době vzniku apokryfní a pseudoepigrafní literatury, tedy v posledních třech stoletích před Kristem. Do té doby byli démoni na okraji pozornosti, jako animističtí duchové zemřelých. Termín démon vychází z řeckého δαιμονιον, kterým septuaginta překládá hebrejský tvar š-d-d, tedy záhubce. V židovské mytologii se uplatnilo množství různých andělů zhouby, přičemž byli využíváni zejména v magické oblasti náboženství. V Bibli o nich můžeme číst například v příběhu o Saulovi, který vyvolal démona proroka Samuela.²⁹ Mnohem častěji se objevují v apokryfní literatuře, která tvoří jakýsi předěl mezi Starým a Novým zákonem. V těchto knihách se objevují nová jména démonických bytostí, například v Tobiášovi vystupuje démon Asmodeus, v První apokalypse Henochově Azazel a Samael, v knize Jubilejí se mluví o Beliálovi (jiná verze zní Beliár) a Mastemovi. Významný je zejména fakt, že některá jména objevující se v apokryfech,

²⁶ Ezechiel 28, 13-14.

²⁷ Ezechiel 28:17.

²⁸ Grombřík, M.: Biblická démonologie. V Satanismus, str. 22.

²⁹ 1. Samuelova 28.

se později objevují u Ježíše a v Novém zákoně, například Abbadon či Belzebub.³⁰ To potvrzuje vliv soudobé apokalyptiky na Ježíšovo kázání a/nebo jeho ranně křesťanskou reflexi.

Satan a démoni vstoupili na scénu judaismu, ale jejich nástup nebyl bezproblémový. Mnoho Židů se zdráhalo přijmout tuto novou postavu do své víry. Reprezentantem tradičního a vůči d'áblům i andělům skeptického proudu se stali saduceové, jak o nich svědčí ještě Nový zákon. Ve svém učení odmítali vše, co nevycházelo z původního pentateuchu, pěti knih Mojžíšových. Saduceové se ale spoluprací s okupační mocí a zkorumpovanými místními vládci vzdálili lidu, a když se proti nim nakonec postavila i vládnoucí moc a byl zničen Chrám, jejich skeptická škola rychle zanikla.³¹

Vlivem svízelné politické situace a snad i spřáteleného perského mazdaismu³² a vlivu pohanství okolních národů, se postava Dábla a jeho andělů dynamicky vyvíjela. Společně se zjitřeným očekáváním Mesiáše a živou apokalyptikou vůbec se nakonec zformovala do podoby, se kterou se vzápětí setkáme u Ježíše. Takto vstupuje na scénu Dábel jako vládce pekel. „Podle výše uvedených příkladů byla tato představa původnímu judaismu zcela cizí. Ale objevila se ve chvíli, kdy se židovská identita ocitla v nebezpečí v důsledku vojenských nadvlád a potom v důsledku vlivu cizích kultur, jako byl helénismus, který přinesla římská okupace.“³³

³⁰ Grombiřík, M.: Biblická démonologie. V Satanismus, str. 22.

³¹ Novotný, A.: Biblický slovník, str. 843.

³² Messadié, G.: Obecné dějiny d'ábla, str.393-395.

³³ Messadié, G.: Obecné dějiny d'ábla, str. 395.

2.2 Ďábel v Novém zákoně

Když Ježíš vystoupil se svým kázáním, byl jedním z mnoha Mesiášů, kteří povstávali v bouřlivé atmosféře toužebného očekávání Izraele na Boží pomoc v nouzi. Vyvolený lid se propadal stále hlouběji do katastrof a mělo být ještě hůř. Královská moc byla zkorumpovaná a oddaná okupantům země, obdobně jako velekněží a synedrium. Lidé cítili, že jejich společnost je nemocná, a ve své víře doufali v zásah shůry, což na druhou stranu nebránilo nejaktivnějším (zélóti, makabejští povstalci a další) bojovat v Boží věci vlastní ozbrojenou silou.³⁴

Jiní se pokoušeli bojovat duchovní výzbrojí. Do pouště se v očekávání konce světa uchýlilo hnutí, jehož spisy nám dávají poznat mnohé z duchovní atmosféry doby. Esejci z Kumránu prosluli sektářkou odděleností od světa, náboženskou přísností, ale také toužebným očekáváním Mesiáše a obavami z hrozného Ďábla a jeho služebníků, kteří vládnu světu. Živé fantazie o Beliálovi či Beliárovi a dalších pekelných mocnostech se spojovaly s nově vznikající odporem vůči ženám a jejich odmítání jako ďábelských bytostí.³⁵ Svět se jevil jako špatný a zkažený, zralý na příchod apokalyptického konce. Deuterokanonické knihy a epigrafy z období třech staletí před Kristem jsou důkazem, že v mnoha bodech nešlo jen o extremistickou teologii, ale zjitřené apokalyptické očekávání sdílené podstatnou částí společnosti.

Do takové duchovní atmosféry tedy vstoupil Ježíš, který podle líčení evangelistů zřejmě sdílel naděje i obavy svého lidu. Ďábel se objevuje na scéně evangelíí již na počátku Ježíšova veřejného působení. Podle Matoušova evangelia strávil Ježíš bezprostředně po křtu čtyřicet dní půstu na poušti, kde jej nakonec Ďábel pokoušel.³⁶ Na poušti vystupuje Satan spíše ve své starozákonní roli – jako Bohem pověřený pokušitel a prubíř. Nedělá mu problémy setkat se s Božím synem tváří v tvář a v rámci pokušení dokonce cituje Písmo. A to přesto, že bude zanedlouho označen za chronického lháře, otce lži, který slovo pravdy nemůže ani cítit.³⁷

Když Ježíš pokušení odolá, je to jen začátek cesty, na jejímž závěru zmaří Ďáblovy záměry a vysvobodí lidstvo područí hříchu a smrti. Tím, že se jako Boží Syn

³⁴ Johnson, P.: Dějiny židovského národa, str. 124.

³⁵ Messadié, G.: Obecné dějiny ďábla, str. 391.

³⁶ Matouš 4,1-11.

³⁷ Jan 8,44.

obětuje za hříšné lidstvo, odebere zlu jeho moc. Novozákonní Satan je ztělesněním všeho zla, který byl pro svou vzpouru svržen z nebe, a nyní se nemůže přiblížit k Boží slávě. Proto také ďáblové trpí, když je Ježíš vymýtá z posedlých a uzdravuje nemocné.³⁸ Satan již na prahu nového věku prošel emancipací a stal se z něj autonomní nepřítel Boha i lidí, kterým se snaží škodit a odvracet je od víry, aby tak ublížil jinak nedotknutelnému Bohu. Ježíš sice peklo jen naznačuje v podobenstvích, ale na základě těchto příběhů v budoucnu vyrostle křesťanská víra v peklo jako reálně existující pole Satanovy moci. Satan se z Božího služebníka stává samostatným Božím nepřítelem, který má svou armádu padlých andělů, svou moc a své vlastní záměry – a dokonce i své vlastní teritorium.

Satan a jeho andělé jsou v Novém zákoně o mnoho aktivnější a jejich činy očividně nevycházejí z jasné vůle Boží, ale z jejich vlastních individuálních záměrů; snad proto také působí tak chaotickým dojmem.³⁹ Působnost Satana a ďáblů jako by se rozdvojila. Na jednu stranu zůstala zachována starozákonní prubířská funkce Satana, který měl od Boha právo pokoušet Ježíše, apoštoly a celou církev,⁴⁰ případně i funkce „zlého ducha“ zatvrzujícího lidská srdce.⁴¹ Kromě toho ale ďáblové iniciativně a jakoby o své vlastní individuální vůli sestupují na lidi i dobytek, který trápí nemocemi a posedlostí, jednou vyhnání bloudí pouští a pokud nenajdou odpočinutí, vracejí se ještě silnější.⁴² V novozákonních představách stojí démoni za nemocí těla i duše, v souladu s tím, že v židovských představách tyto dvě oblasti patří do jednoho psychosomatického celku. Ježíš i jeho učedníci ovšem mají moc těmto démonům vládnout a vyhánět je z posedlých. Démoni mohou tělo posedlého zcela ovládnout, mohou mluvit jeho ústy a při setkání poznávají Ježíše jako Božího Syna, na kterého reagují nesnesitelným odporem.

Ďábel v Novém zákoně hraje celkově mnohem důležitější roli, než ve starozákonním textu. Tomu odpovídají četné démonologické pasáže a také mnoho různých jmen, která ďáblové dostávali. Kromě známých termínů diabolos a Satanas, jsou používána jména, která vypovídají o charakteru démonů: žalobník, ten zlý,

³⁸ Marek 5,6-8.

³⁹ Messadié, G.: *Obecné dějiny ďábla*, str. 411.

⁴⁰ Lukáš 22,31 a další.

⁴¹ Lukáš 22,3.

⁴² Matouš 12,43-45.

nepřítel, pokušitel, vládce tohoto světa či věku, zlý duch nebo symbolicky jako had či drak.⁴³ Novou postavou novozákonní teologie je také Antikrist, budoucí vtělení d'ábelského logu v d'ábločlověku (ve smyslu negace bohočlověka Ježíše Krista). V Janově Zjevení je barvitě zachyceno střetnutí dobra a zla na konci věků, kdy dojde k poslednímu a konečnému střetu padlých andělů s anděly Božími.⁴⁴

Ježíš o Ďáblu a démonech mluví, ale ani on nepodává exaktní výklad, jeho skutky i učení směřují spíše k reálnému popření zla a vysvobození z něj. Ježíš se zaměřoval na pozitivní cíl svého vystoupení, a z pohledu tehdejšího člověka bylo uzdravení z horečky stejným duchovním vítězstvím nad zlem jako chůze po vodě⁴⁵ nebo zkrocení tohoto démonického živlu.⁴⁶ Ježíš po všech stránkách demonstroval vítězství dobra a lásky nad hříchem, smrtí, nemocí, nenávisť a vším, co v jeho slovech představoval Satan. Tak můžeme chápat jeho vítězné prohlášení: „Viděl jsem Satana padat z nebe jako blesk...“⁴⁷ Ježíš nad svým protivníkem zvítězil a své vítězství nabídl k následování, pro které není důležité znát všechna zákoutí pekel. Ježíš zlo nepopřel, ale zvítězil nad ním a odsunul jej na okraj svého učení. Tím ovšem uvedl své následovníky do dogmatické nejistoty, která v konečném důsledku obrátila pozornost křesťanů právě k Satanovi jako Božímu i lidskému nepříteli.

Apoštolská literatura mluví o problematice zla nekonzistentně, jak to ostatně odpovídá příležitostné povaze většiny epištol. Souvislejší učení o démonech po sobě zanechal Pavel z Tarsu. Apoštol Pavel byl jistě velkým teologem, především byl ale oddán misijní činnosti. Byl tělem i duší misionář a tento náhled se promítl i do jeho úvah o Ďáblu. V duchu dobové eschatologie mluví o Ďáblu jako o padlém andělu, hadu, který v ráji svedl Evu⁴⁸ a dokonce vypočítává hierarchie démonů a dalších duchovních bytostí.⁴⁹ Svěřuje se dokonce, že trpí Satanovým ostnem, tedy fyzickým postižením, které připisuje d'áblu.⁵⁰ Další Pavlovy úvahy už vidí d'ábla v jeho každodenní realitě, kterou Pavel na svých misijních cestách poznával.

⁴³ Grombířík. M.: Biblická démonologie. V Satanismus, str. 23.

⁴⁴ Zjevení 19,11.

⁴⁵ Matouš 14,26-33.

⁴⁶ Matouš 8,24-27.

⁴⁷ Lukáš 10,17.

⁴⁸ 2. Korintským 11,3.

⁴⁹ Efezským 6,12.

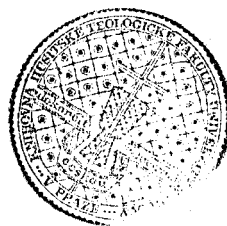
⁵⁰ 2. Korintským 12,7.

Ďábel stojí v pozadí pohanské modloslužby a on sám je tím, koho pohané uctívají a komu slouží. Proti nim stojí Kristus a církev jeho věrných. Znovu se tak opakuje známý dualistický konflikt temnoty a světla. Stejně jako u esejců stojí proti sobě dobro a zlo se svými služebníky. Své bratry ujišťuje, že stojí na správné straně: „Vy všichni jste synové světla a synové dne. Nepatříme noci ani temnotě.“⁵¹ Světlo a tma spolu vedou urputný boj, jehož je Pavel aktivním bojovníkem na Kristově straně. Vidí zápasy věřících, jejich vítězství, ale také slabosti i odpadnutí, podlehnutí svodům Pokušitele. Varuje před nebezpečím a burcuje k boji ve jménu Krista, který jediný může člověka zachránit v nerovném souboji s démony: „...svou sílu hledejte u Pána, v jeho veliké moci. Oblecte plnou Boží zbroj, abyste mohli odolat d'ábovým svodům.“⁵² V tomto bodě je střed Pavlovy optimistické démonologie. Bůh nad Satanem a d'ábly zvítězil. Démoni, kteří bez Božího zásahu nad člověkem vítězí, jsou proti Kristově moci bezmocní. V eschatologickém výhledu pak Pavel samozřejmě očekává brzký a optimistický konec vesmírného zápasu, který s celým problémem zla navěky skoncuje: „Bůh pokoje brzy srazí satana pod vaše nohy.“⁵³

⁵¹ 1. Tesalonickým 5,5.

⁵² Efezským 6,10-11.

⁵³ Římanům 16,20.

2.3 Ďábel u prvních křesťanů

Vlivem gnostického dualismu, platónské filosofie a helénismu obecně, začíná křesťanství dělit svět a člověka na hmotu a ducha, respektive tělo a duši, což byla představa původnímu judaismu zcela cizí. V takto rozděleném světě Bůh samozřejmě stojí na straně dobré duše, zakleté do hříšného, nepřátelského, přímo ďábelského těla. Ctnost a náboženská čistota tím získaly novou definici: boj proti tělu a jeho umrtvení. Radikální dualismus ústící do gnostické teologie zlého Demiurga, se církvi podařilo potlačit, ale nové rozdělení světa přijala za své. Člověk se jako psychosomatická jednota rozpadl, a přímo v něm se rozhořel dramatický boj duše proti tělesným pokušením, které svazují svobodnou lidskou duši a neodbytně jí pokoušejí.

Stejně jako již dříve u esejců, byla první na řadě sexualita, pokušení, kterému se většina lidí nemůže vyhnout, a proto ďábelská zbraň par excellence. V logickém sledu pak došlo na ženy, nositelky sexuálního pokušení. Vzápětí narazíme u mnoha církevních otců na odsudky žen jako nižších stvoření, od přirozenosti náchylných k ďábelskému pokušení, od kterých by se pravý křesťan měl raději držet dál. Takové představy byly sice v naprostém rozporu s Ježíšovým k ženám vstřícným kázáním a jednáním, ovšem silně patriarchální církve si postupně vytvářela zástupného nepřítele. Stala se jím žena a její spojenec Ďábel, jejich spojením později vznikne středověká čarodějnice. Dalšími dvěma demonizovanými skupinami byli v této době pohaní, které již apoštol Pavel označil za uctíváče Satana, a také heretici, zejména gnostici, kteří se stavěli proti ustanovujícímu se křesťanskému pravověří. Nutno ovšem podotknout, že v prvních staletích naopak křesťanská církev čelila veřejným obviněním z neznabožství, rituálních vražd a nemravnosti.⁵⁴

Satan je především ten, který se staví proti křesťanství a křesťanům, a tak se o něm vyslovovali i první poapoštolští křesťanští spisovatelé. Ovšem kromě obecné shody o tom, co a kdo Satan a jeho andělé jsou a jakým způsobem se projevují, se první křesťané nepouštěli do rozsáhlých démonologických úvah. Snad na to ani nebyl čas a prostor, protože prvořadým úkolem jejich doby bylo uchránit teprve se etablující křesťanství a ubránit je proti vnitřním i vnějším nepřítelům. A právě v tomto kontextu zmiňují i Ďábla a jeho anděly.

⁵⁴ Cavendish, R.: Dějiny magie, str. 57.

V Klimentově epištole Korintským je Satan panovníkem tohoto světa a aeonu (věku), který bude teprve v budoucnu překonán novým věkem po parúsii, která byla v době vzniku listu očekávána jako brzká historická nutnost. Vítězstvím, kterému Vládce tohoto světa nemůže zabránit, je pro věřícího mučednická smrt. Barnabášova epištola je rovněž do jisté míry dualistická, znovu připomíná biblický motiv dvou cest a dvou proti sobě postavených království. I zde je d'áblu připisována vláda nad světem, vedení boje proti andělům světla a také svádění pomocí pokušení a modloslužby. Polykarp ze Smyrny vidí d'ábla jako ducha bojujícího proti mučedníkům, kterým se sám Polykarp stal roku 156. Podle něho ovšem nemají žádnou moc nad duší člověka, která je od přirozenosti neposkvrněná, ale existují v ní jako stále přítomná tendence ke zlu. Dualistický motiv rozvíjí i Pastýř Hermův, který zmiňuje paralelně probíhající vnitřní a vnější konflikt dobra a zla. Vedle vesmírného boje Krista s Antikristem probíhá v mikrokosmu duše člověka boj ducha dobra proti duchu zla. Ten podněcuje k hříchu, což v člověku vyvolává pocit rozporuplnosti a duplicity duší.⁵⁵

V období apologetů se polemika s vnějším nekřesťanským světem ještě zостřila. Křesťané se ocitli v situaci, kdy byli napadáni za svou víru, obklopení nevraživým, neli přímo nepřátelským pohanským okolím, a na druhou stranu stále nepřicházela Kristem přislíbená parúsie a konečné vítězství světla nad temnotou. Křesťané se začínají smířovat s tím, že budou muset žít na tomto světě, který je ovládán zlem. Významným prvkem je tedy motiv odmítnutí světa a všeho světského jako způsobu, jak uchovat duši hodnou spasení.

Justin Vyznavač píše ve svých Apologiích o tom, že démoni jsou padlí andělé, jejichž duchovní tělo je hrubší a hmotnější než těla andělů světla a kteří po svém pádu obývají spodní vrstvu nebes, tedy naší atmosféru. Důvod jejich pádu uvádí dvojí, jednak se prohřešil Satan, který ze žárlivosti pokoušel a svedl člověka, a jednak démoni zhřešili vilností a hříšnou touhou po lidských ženách. Jejich náplní je napadat věřící a způsobovat všelijaké zlo. Justin d'ábly považuje za původce kouzel, nemocí, herezí, pronásledování křesťanů a zejména pohanské modloslužby, která je otevřeným uctíváním démonů. První Kristův příchod jejich působnost jen omezil a až teprve jeho

⁵⁵ Nola, di A. M.: Dábel a podoby zla v dějinách lidstva, str. 178-180.

druhý příchod bude znamenat definitivní porážku padlých andělů, kteří budou vydáni ohni.

Tacián pak opakuje Justinovy názory a dále ve svém díle pokračuje v rozevírání propasti mezi světem věřících a světem pohanů. Démoni jsou pohanští bohové, kteří lidstvo oklamávají předpovídáním pohybů nebeských těles, astrologií, magií a lékařstvím, které považoval za jednu z forem ďábelské magie. V duchu stupňujícího se dualismu ducha a hmoty považoval za hříšné například i manželství.

Pokračováním této tendence je dílo prvního latinského teologa Tertulliana. Jeho teologie je pesimistická a temná. Svět je hříšný, zkažený a vládne mu zlo, pohané jsou Satanovi vojáci, kteří podleli jeho ponoukání k přepychu, hrám a světskému životu vůbec. Kromě pokoušení lidí a jejich svádění k hříchu je Satan zodpovědný i za přírodní katastrofy, které Bůh dovoluje, aby lidstvo potrestal za jeho hřích. Zakládá hereze a pohanské kulty a skrze ženy naučil lidstvo magii. Podobně jako Tacián odmítá tělesnost a mimo jiné i manželství.⁵⁶

O ďáblu se nějakým způsobem vyslovovala většina církevních autorit, ovšem shoda mezi jejich názory panovala jen v opravdu základních otázkách. Shodli se například v tom, že Satan a jeho andělé jsou padlým Božím stvořením, ovšem již příčinu pádu popisují trojí – pyšnou vzpouru proti Bohu, žárlivost a svedení prvních lidí, či tělesnou chtivost a obcování s lidskými ženami. V množství názorů chyběla jednotící systematická démonologie. To výstižně dokumentuje Origénes, jeden z velkých duchů své doby, příznačně v budoucích stoletích odsouzený za svou kacířskou démonologii spaseného Ďábla.

„O ďáblu, jeho andělích a nepřátelských mocnostech církevní učení vyučuje, poněvadž ti jsou, jací však, nebo jakým způsobem jsou, není dosti jasně vyloženo. Téměř všichni se ale domnívají, že tento ďábel byl anděl a když odpadl, většinu andělů přesvědčil, aby se odvrátili spolu s ním, ti jsou i nyní stále nazýváni jeho andělé.“⁵⁷

Prvotní křesťané si s ďáblem dobře nevěděli rady. Křesťanství se rychle šířilo a s ním i Satan, ovšem spíše jako víceméně otevřený pojem, do kterého si mohl dosadit

⁵⁶ Nola, A. M., di-: Ďábel a podoby zla v dějinách lidstva, str. 180-183.

⁵⁷ Origenes: Peri archón, str. 5. Studijní materiál HTF UK.

vlastní představu o ztělesnění zla. Jasná a ucelená forma neexistovala, natož jednotný názor církve.

„Z prvních čtyř století křesťanství vyšel tedy Satan s velice podivným statutem: sice existoval, ale nikdo pořádně nevěděl, kdo to je, ani proč se narodil. Filosoficky vzato bychom mohli dojít k závěru, že jeho existence předcházela jeho podstatu. Každá z autorit o něm měla vlastní představu, ale neexistovala mezi nimi shoda, zkrátka chyběla teorie Dábla.“⁵⁸

⁵⁸ Messadié, G.: *Obecné dějiny d'ábla*, str. 437.

2.4 Ďábel ve středověku

Počátky středověkého pohledu na Satana ovlivnila absence teologické shody, nicméně démonologická otázka byla stále živější. Na jedné straně to vedlo k rozmanitým fantaziím o démonech, na druhé straně se z množství názorů vynořovala stále jednotnější ucelená představa. Postupně se ustálila obecně přijatá představa Ďábla, zároveň však dramaticky narostla jeho role v životě společnosti a zejména strach, který vzbuzoval.

Jedním z pomyslných center rozkvětu démonologie se stala poušť. Ta byla odedávna domovem démonů, ale od třetího století ji začali obydlovat i eremité, mniši, hledající v poušti klid a samotu. S démony se utkávali takřikajíc tváří v tvář, a ve svých dílech často tato střetnutí popisovali. Například svatého Antonína, zakladatele mnišského hnutí, pokoušeli a obtěžovali démoni v podobě zvířat, nejčastěji šelem, monster či naopak svůdných žen. „Veliké množství“ démonů doslova obklopovalo Antonína i jeho následovníky, a způsobovali jim všemožné psychické, duchovní i fyzické násilí. Nicméně Kristovou mocí obdařený mnich nad démonickou mocí vždy nakonec zvítězil.⁵⁹ Ovšem ne všichni se před ďáblem třásli strachy, poustevníci prý dokázali ďábla zkrotit a využít pro své účely. Například svatý Prokop ďábla zapřáhl do pluhu a zoral s ním pole a novgorodský arcibiskup, svatý Jan, dokonce přinutil démona, aby jej odnesl do Jeruzaléma, kde se poklonil svatým místům, a zpátky.⁶⁰ Eremitická démonologie byla spíše popisná, než ontologická a přestože zůstala stát stranou hlavního teologického dění, dokládá přinejmenším aktuálně prožívané ohrožení ze strany démonů, kteří jakoby byli všude a neúnavně se pokoušeli o lidskou duši. Mnišská literatura měla nesporný význam zejména v rámci klášterního hnutí, nicméně hlavní proud teologie se ubíral jiným směrem.

Podobu středověké teologie svým dílem na dlouhou dobu určil jeden z nejvýznamnějších křesťanských teologů všech dob, svatý Augustin. Jeho zájem o dobro a zlo, otázky viny a hříchu byl nejen akademický, ale přímo existenciální. Jeho bouřlivý život, který čtenářům předkládá ve Vyznání, je jedním velkým zápasem s hříchem a pokušením. Dalším zvláštním zřetelem, se kterým se Augustin díval na

⁵⁹ Nola, A.F., di- :Ďábel a podoby zla v historii lidstva, str. 230.

⁶⁰ Kňaz Rodin: Ludia a démoni, str. 34.

problém dobra a zla, byla teodicea, tedy otázka Boží odpovědnosti za zlo na tomto světě.

Augustin došel k závěru, že Bůh nenese odpovědnost za zlo v našem světě. Jako Stvořitel nezklamal, vesmír byl stvořen jako dobrý a bezchybný. Bezchybní byli i andělé a první lidé, které Bůh obdařil svobodnou vůlí. V důsledku svého rozhodnutí se nejprve andělé vedení Satanem a potom i první lidé přiklonili svým hříchem na stranu zla. Zlo tedy přichází na svět svobodným rozhodnutím k hříchu, a tedy odmítnutím Boha, nikoli z Boží vůle. Hřích andělů i člověka je analogický, s tím rozdílem, že hřích Adamův pouze pošramotil lidskou přirozenost a vybavil jí náchylnost ke zlu, kdežto hřích Satanův kazí celé stvoření až do Kristova konečného vykoupení.⁶¹

Zlo jako takové ovšem podle Augustina nemá svou vlastní existenci, je pouhou nepřítomností základního dobra, tedy Boha. Přírodním katastrofám, bolesti a dalším „přírodním zlům“ Augustin nepřičítá skutečnou podstatu zla, skutečné zlo je vždy morální, pramenící ze svobodné volby. Pouze svobodnou volbou se lze vyprázdnit od dobra a dát prostor bezbožné prázdnotě, tedy zlu.

Nicméně přes veškerou moc padlých andělů je jejich trápení jen předsmrtelnou křečí Dávla poraženého Kristovým ukřižováním. Satan z Božího dopuštění ještě může pokoušet a škodit, ale brzký druhý příchod Krista mu učiní definitivní konec.

Rozšiřující se víra v Dávla vyžadovala i rozšíření řad jeho andělů. Tak svatý Augustin potvrzuje existenci inkubů a sukub, mužských a ženských pohlavních démonů, kteří jsou zvláštní sortou d'áblů padlých pro svou chlípnost. Ti ve snech trápili sexuálně frustrované křesťany, mimo jiné i světce samého, a údajně jim mohli způsobovat nepřetržitý orgasmus.⁶²

Dábel vzal svou podobu právě z pohanského prostředí, v Augustinově případě to byl Pan. Křesťanská církev musela bojovat s různými formami pohanských kultů a kriticky se vůči nim a jejich božstvům vymezit. A přestože v Bibli čteme, že modly pohanů jsou dílem lidských rukou, a tedy bezcenným škvárem,⁶³ křesťanská církev pohanské bohy oživila jako křesťanské demony, d'ábly. Tím se církvi otevíraly argumenty pro misi i odsuzování těch, kteří se nevzdali své staré víry. Namísto ne-

⁶¹ Nola, di A. M.: Dábel a podoby zla v dějinách lidstva, str. 180-184.

⁶² Messadié, G.: Obecné dějiny d'ávla, str. 441.

⁶³ Např. Izajáš 37,19.

věřících se z nich stávali proti-věřící, což se sebou neslo nevyhnutelné důsledky. Na druhou stranu se d'áblům konečně dostalo tváře. Prototypem se stali rohatí bohové plodnosti (například Pan či Bakchus) s častými zvířecími atributy. Tito d'áblové jednak sváděli pohany k setrvání v pomýlené víře, ale také se ze všech sil snažili škodit křesťanům, křesťanství a lidem obecně.

Noční návštěvy krásných démonů, sukub a inkubů byly oblíbenou zbraní těchto pokušitelů. Na druhou stranu živé sexuální sny nebyly zřejmě dílem pekel, ale spíše reakcí na sexuální půst u asketů, zejména mnichů a jeptišek. Ne náhodou tyto démoni rádi působili v klášterech a mezi duchovními obecně. Například třicet let svatá Magdalena od Kříže, abatyše v Cordóbě, se prý při zpovědi svěřila, „že od svých dvanácti let se pohlavně stýkala s inkuby Balbanem a Patoniem, a dokonce s příšerně nemravným démonem, který se jí zjevoval s nohama kozla, hrudí muže a obličejem fauna.“⁶⁴ Podobné problémy měli později i inkvizitoři, celé dny vyslychající podezřelé čarodějnice a mágy a vynucující přiznání a popisy sexuálních orgií, jejichž scénář sami předznamenávali a rozvíjeli do nejperversnějších forem. Dábelskosti, které takto vytvářeli se za dlouhých nocí vracely do jejich snů a útočily na jejich duše.⁶⁵

Ve středověku se také více než kdy jindy popularizovala víra v Antikrista jako Satanova syna a přímého nepřítele Ježíše Krista. Antikrist měl být podle očekávání věřících obratným svědkem a hlavně světsky mocným hlasatelem lži. Za Antikrista tak byli zejména v pozdním středověku označováni držitelé světské moci (například Karel IV.) a v průběhu náboženské reformace ještě častěji právě představitelé církve v čele s papežem.

Reformace nepřinesla tématu démonů mnoho nového, samozřejmě kromě zjitřeného eschatologického očekávání charakterizující ducha doby. Přestože Dáblu reformátoři často věnovali pozornost a známé je například Lutherovo zápasení s d'áblem, v názorech na Dábla a jeho anděly se reformátoři shodovali s katolickou církví. Smutným důsledkem obdobných názorů bylo i obdobné upalování čarodějnic mezi reformovanými křesťany.

⁶⁴ Messadié, G.: *Obecné dějiny d'ábla*, str. 441.

⁶⁵ Lyons, A.: *Satan tě chce*, str. 51.

Ovšem ve středověku byl Ďábel dokonce i uctíván. Ve Francii v desátém století proběhly první skutečné satanské sabaty chudých rolníků. Ve 12. a 13. století pak v Německu, Švýcarsku a severní Itálii fungovala dualistická sekta luciferiánů, která tohoto anděla uctívala jako nespravedlivě svrženého z nebes.⁶⁶

Oficiální dogmatická teologie církve je relativně chudší, zvláště v porovnání s živou démonologií laiků i duchovních i heretiků. Již první všeobecný koncil z roku 325 se měl tímto tématem v souvislosti s ariánstvím zabývat. Nakonec se účastníci koncilu vyslovil o Ďáblu pouze v tom smyslu, že v žádném případě není výtvozem Ježíšovým.⁶⁷ Druhý cařihradský koncil v šestém kánonu proklíná učení o dvou druhích démonů, jedním z nichž by měl být i Ježíš. Existuje tedy zřejmě jen jedna kategorie démonů.⁶⁸ Negativní démonologií se v souvislosti s odsouzením origenismu věnoval druhý bražský koncil v Galicii, konaný v roce 563. Jakoby Ďábel v pěti posledních stoletích získal až příliš velkou moc a vliv a bylo třeba moc démonů omezit, aby pověra nezahalila ortodoxii. Tak koncil v rozporu s lidovou vírou například prohlásil, že Ďábel není stvořitelem bouřek ani jiných přírodních katastrof.⁶⁹ Skutečnou pozitivní teologií Ďábla bylo až vyhlášení čtvrtého lateránského koncilu z roku 1215, které shrnulo základní přesvědčení křesťanství ohledně Ďábla do jediné věty: „Bůh stvořil i Ďábla a demony; ti ale v okamžiku svého stvoření nebyli zlí; zloduchy se stali vlastní vinou a od té doby pokoušejí lidi.“⁷⁰

Ďábel byl všude a samozřejmě mu připadala vina za všechno zlo, které se na tomto světě dělo. Byl zodpovědný za neúspěch misie, neúrodu, nemoci, smrt, bídu a hlad. Přibyl mu navíc nový spojenec, kterým se stal Žid, věčný vyhnanec, navěky vinný bohovraždou, navěky prokletý nepřítel Boží, člověk druhé kategorie, který mohl být v podstatě beztrestně zbaven svobody, majetku i života. Využívání d'ábla pro vlastní účely přestalo být znamením svatosti, naopak se stalo důkazem zaprodanosti zlu a smlouvy s mocnostmi zla.

S postupným mizením pohanské modloslužby se do centra pozornosti dostalo čarodějnictví, pojímané jako nová varianta spojení s Ďáblem a demony. Satanské

⁶⁶ Veselý, J.: Lucifer a Lilit, str. 16.

⁶⁷ Messadié, G.: Obecné dějiny d'ábla, str. 437.

⁶⁸ Veselý, J.: Satanismus, str. 21.

⁶⁹ Messadié, G.: Obecné dějiny d'ábla, str. 439.

⁷⁰ Messadié, G.: Obecné dějiny d'ábla, str. 440.

čarodějnice údajně létaly na sabat, kde souložily s d'ábly i lidmi a výměnou za zřeknutí se Krista a uctívání D'ábla měly získávat rozkoš, blahobyt, poznání a schopnost magickým způsobem škodit společnosti.

Tak vznikla představa konatelky zla, jak se ve středověku čarodějnicím říkalo. A jako samozřejmá sebeobrana vznikly různé manuály pro boj s čarodějnicemi (například *Directorum Inquizitorum*, či nechvalně známé *Kladivo na čarodějnice*) zákony a buly (nejznámější *Summis desiderantes affectibus* z roku 1484), zapovídající smlouvu s d'áblem a soudy, které tyto zákony měly vynucovat. Samo čarodějnictví jsem zařadil do kapitoly o dějinách magie, ale nemohl jsem jej zde nezmínit..

Hon na čarodějnice byl z mého pohledu tragický hned několikrát. Jednak v jeho průběhu zemřely miliony nevinných lidí, církve diskreditovala sama sebe i křesťanství jako takové, a v neposlední řadě líčení d'ábelských rejdů a rituálů vyvolalo v mnoha případech pokusy o jejich napodobení. Snaha o vymýcení krvavého a perverzního satanského kultu tento kult de facto pomohla vytvořit.

2.5 Satan nové doby

Mluvit o jednom konkrétním Satanovi je v průběhu dějin opět čím dál těžší. Ve středověku se Satan sice stal příčinou rozkolů ve společnosti, ale jak inkvizitoři, tak jejich oběti měli poměrně jasnou představu o tom, kdo Ďábel je. Novověk přinesl diametrální rozkol v názorech, a s moderním popřením Boha logicky přišlo i popření Ďábla. V moderní době tak máme na jedné straně církev a její věřící, jejichž démonologické přesvědčení se výrazně neměnilo; a na straně druhé stále větší množství ateistů, satanistů a dalších, kteří se s křesťanským pohledem na Satana neztotožňují.

2.5.1 Křesťanský pohled na Satana

Oficiální démonologická představa křesťanské teologie je po středověku poměrně jasná, přestože dogma o Ďáblu neexistuje dodnes.⁷¹ Satan a ďáblové byli původně dobří andělé stvoření Bohem. Jejich vůdce, ať už je nazýván Lucifer, Satan či jinak, byl vysoce postaveným andělem nebývalé krásy a moudrosti, zalitým světlem Boží přítomnosti, odrazem jeho slávy a svatosti. Krom toho měl Satan stejně jako ostatní andělé svobodnou vůli a možnost zhřešit. Satan zhřešil a postavil se do čela jedné třetiny démonů, kteří zhřešili stejně jako on. Postatou jejich hříchu byla pýcha, domýšlivá snaha uchvátit Boží majestát.

Smyslem existence Ďábla a jeho démonů, je po jejich vzpouře aktivní nepřátelství vůči Bohu a jeho stvoření. Ďábel nemá možnost zaútočit přímo na Boha a proto se jej snaží zraňovat skrze jeho lásku k lidem, vrcholu jeho stvoření. Ďábel působí viditelné i neviditelné utrpení, přírodní katastrofy i psychické strádání. Nemůže ale působit zázraky, ani nedisponuje neomezenou mocí. Je počátkem všeho zla. Vrcholem jeho snažení je narušení vztahu mezi člověkem a Bohem, respektive církví. K tomu nejčastěji využívá lidských vášní a slabostí, které podrobuje příslušným pokušením. Ta mají člověka obloudit, přitáhnout ke zlu, tělesným prožitkům, případně ho jinak dovést k odpadnutí od Boha.

Pro stručný nástin oficiální démonologie můžeme použít shrnutí podle teologie Tomáše Akvinského, která na konci středověku shrnula dosavadní nauky a inspirovala

⁷¹ Messadié, G.: *Obecné dějiny ďábla*, str. 465.

a v podstatě vymezila i celou pozdější démonologii. Učení jeho Tractatus de angelis, které je součástí jeho Teologické sumy shrnuje di Nola do devíti bodů:

„1. Démoni se v okamžiku, kdy se podle textu Geneze zatoužili vyrovnat Bohu, dopustili hříchu pýchy a závisti;

2. Démoni nejsou od přírody ničemní, ale stávají se takovými v důsledku používání své svobodné vůle;

3. K d'áblovu poklesku nedošlo zároveň s jeho stvořením, protože, kdyby tomu tak bylo, byl by příčinou zla Bůh. Mezi stvořením a pádem démonů tudíž uplynula nějaká doba;

4. Původně byl d'ábel nejvyšším z andělů a jeho hřích zapříčinil hříchy ostatních padlých andělů, které on k hříšnosti navedl, nikoli však donutil;

5. Počet padlých andělů je nižší než počet těch, kteří vytrvali ve své věrnosti Bohu;

6. Mysli démonů jsou zatemněny, jelikož byly připraveny o poznání konečné pravdy, avšak démoni jsou vlastníky přirozeného poznání;

7. Tak jako jsou dobří andělé po svém blahorečení navždy utvrzeni ve své dobrotě, tak je vůle zlých andělů trvale nasměrována ke zlu;

8. Démoni mají své bolesti, které však nejsou citové povahy;

9. Démoni mají dvojí bydliště, prvním je peklo, v němž mučí hříšníky a druhým vzduch, kde podněcují lidi ke zlu.“⁷²

Katolická církev také pokračovala v tradici démonizace nepohodlných duchovních proudů, představitelů i myšlenek. Největší pozornost věnovala od konce středověku tajemnému tajnému společenství Svobodných zednářů. Zřejmě zejména proto, že z jejich řad vystupovali představitelé racionalistických a demokratických tendencí. Když v roce 1871 vznikla v Římě Společnost volnomyšlenkářů, označila ji církev automaticky za „novou školu Satanáše, vyhlášenou ve jménu svobody.“⁷³ Zednáři byli vylučováni z církve, věřící s nimi nesměli uzavírat sňatky, nesměli být pohřbeni v církevní půdě a dokonce byla věřícím uložena povinnost udávat své kněží,

⁷² Nola, A.F. di-: Ďábel a podoby zla v historii lidstva, str. 221.

⁷³ Nola, A.F. di-: Ďábel a podoby zla v historii lidstva, str. 347.

kteří by se snad mohli k svobodnému zednářství přiklánět.⁷⁴ V podstatě byli dosazeni do role nástupců středověkého řádu Templářů, dokonce se vyprávělo, že svobodní zednáři jsou ve skutečnosti luciferiáni (tedy uctívající d'ábla) a jejich modlou je templářský bafomet.⁷⁵ Samozřejmě, že všechna tato obvinění byla vykonstruovaná. V prostředí husitské církve se nabízí srovnání podobné ostrakizace „modernistického hnutí“ uvnitř katolické církve, následované antimodernistickou přísahou. V současnosti naštěstí k žádnému podobnému honu na stigmatizovanou skupinu nedochází, i když výroky některých církevních autorit na téma HIV/AIDS pozitivních či homosexuálů ostrakizací zavánějí.⁷⁶ Nově démonizovanou skupinou se vzhledem k současné světové politické situaci mohou stát Arabové, respektive muslimský svět.

O tom, že názor církve na Satana se nemění svědčí i názory římských biskupů na toto téma. Papež Pavel VI. v kázání učil, že „zlo přítomné ve světě je příčinou i důsledkem toho, že se mezi nás a do naší společnosti vměšuje temny a nepřátelský činitel, a tím je Démon. Zlo není toliko nějaký nedostatek, ale živá, duchovní, zvrácená a prznící bytost. (...) Démon je nepřitelem číslo jedna, bezkonkurenčním pokušitelem. My teď víme, že tato temná a zneklidňující bytost opravdu existuje a dosud působí, je sofistikovaným útočником na morální vyrovnanost člověka, proradným kouzelníkem který ví, kterak se do nás proplížit, aby tam zasel různé úchylinky.“⁷⁷ Podle papeže Jana Pavla II. je d'ábel padlým andělem a jeho hřích spočívá v zavržení pravdy Boží. V důsledku prvního hřichu se první lidé dostali pod nadvládu Satana, ze které jsou opět vykoupení křtem. D'ábel jako duchovní bytost působí nejen pokušeními, ale zároveň postihuje i fyzické tělo, hmotné věci a fyzikální zákony. Je tedy podle něho legitimní mluvit o d'ábelské posedlosti, o d'ábelském vyvolávání bouřek či jiného nečasu, ale i nemoci.⁷⁸ Démonologické názory nového papeže Benedikta XVI. zatím nejsou známy, ale není důvod předpokládat nějaký výrazný odklon silně konzervativního papeže od tradice právě v této otázce.

⁷⁴ Nola, A.F. di-: D'ábel a podoby zla v historii lidstva, str. 350.

⁷⁵ Nola, A.F. di-: D'ábel a podoby zla v historii lidstva, str. 352.

⁷⁶ Nola, A.F. di-: D'ábel a podoby zla v historii lidstva, str. 362-3.

⁷⁷ Nola, A.F. di-: D'ábel a podoby zla v historii lidstva, str. 355.

⁷⁸ Nola, A.F. di-: D'ábel a podoby zla v historii lidstva, str. 356.

2.5.2 Ďábel s lidskou tváří

Jestliže status quo středověké společnosti udržoval Bohem určený král či kníže a mocná církev v čele s papežem, Satan se v době velkých společenských převratů přirozeně stal politickým rebellem, spolubojovníkem těch, kteří toužili po světské změně. To byl jeden z prvních motivů, vedoucích k proměně Ďábla v lidského přítele a souputníka. Více než kdy jindy se stal symbolem pokroku a popření staré společnosti. Satan se tak stal bojovníkem nadcházejících revolucí, které zformovaly současnou společnost.

Ducha doby, kromě politických ideologií, filosofie atd., odráží zejména umění. Zatímco středověkou výpovědí o pekle je Danteho Lidská komedie s barvitým líčením nebeských slastí i pekelných muk, v epoše romantismu již Lermontov popisuje zoufale zamilovaného nešťastného Satana. V novém kulturním prostředí se postava Satana začala popisovat opět v novém, pozitivním duchu. A zejména mezi básníky mu byla vzdávána pocta jako příteli lidí, zvláště těch, které se ocitli na okraji společnosti.

Snad největším a nejznámějším z básnických obdivovatelů Satana byl slavný „prokletý básník“ Charles Baudelaire, který mu ve svých Květech zla věnoval část příznačně nazvanou Vzpoura.⁷⁹ Tvoří jí tři básně, Zapření svatého Petra, Abel a Kain a Litanie k Satanovi. V Zapření se setkáváme s trpícím Kristem na Olivetské hoře, který podobně jako novodobí psanci sytí upířskou Boží žízeň po krvi. Kristus se tak humanisticky stává Boží obětí a jedním z těch, kteří by se proti nebeskému tyranu měli postavit. Kain a Ábel popisuje symbolicky dva rody, jeden Bohem požehnaný a jeden zatracený. Ábelovo potomstvo žije v blahobytu (společenská elita), kdežto Kainovu kručí v břiše, třese se zimou a bídne živoří (chudina); báseň však končí zvratem, kdy Ábelovci hynou (jako oběti sociální revoluce?) a dlouhým utrpením zocelenému Kainovu rodu zbývá poslední úkol, kterým není nic menšího než sražení Boha z jeho trůnu na Výsostech.

Vrcholným dílem Baudelaira jako satanisty je jistě Litanie k Satanovi, která v mnohém předbíhá dobu a svým způsobem se blíží k současnému pojetí Satana v jeho církvi. I když Boha a Satana pojímá personalisticky, což je dnešnímu satanismu cizí představa, stejně jako moderní satanismus jejich role nově definuje. Bůh je žárlivý a

⁷⁹ Baudelaire, Ch.: Květy zla, str. 240-251.

necitelný, naproti tomu Satan je zrazeným bohem, má neomezené poznání, je lékařem lidských těl i duší, podporou ztracených existencí, otcem Naděje a k němu se vztahuje refrén: „měj soucit, Satane, s mou nekonečnou bídou.“ Litanie k Satanovi je adorací božského, které je ovšem přesměrováno na opačnou stranu než v tradičním křesťanství – a právě v tom je modernímu satanismu nejbližší. Je modlitbou těch, kteří již u Boha nemohou v nic doufat, jak vystihuje závěrečné dvojverší a následná modlitba:

„Ó pěstoune těch, které Bůh Otec laje,
pln hněvu vypudil z niv pozemského ráje,

měj soucit, Satane, s mou nekonečnou bídou!

Ó, buď ti, Satane, na věky chvála chval
na hůrách nebeských, kdes jednou kraloval,
i v hloubkách pekelných, kde, zmožen, sníš v té době!
Dej, aby sedla si má duše po bok tobě,
až ti strom Moudrosti své větve zelené
tak jako nový chrám nad hlavou rozklene!“⁸⁰

Satan se jako symbol vzpoury v dějinách ujal, a to i v českých zemích. Obdobně jako Charles Baudelaire, obrací se i nejznámější český „anarchistický buřič“ S.K.Neumann na Satana jako přítele státem i církví utlačených proletářů.

Na druhou stranu, klasický d'ábel středověku napadený smrtelným virem racionalismu v ovzduší vědeckého i sociálního pokroku a pozitivistického pohledu na svět málem zahynul. Jeho existence byla vážně ohrožena a někteří mu již psali nekrology, jako například A. Graf. Podle něho d'ábel zemřel, rozplynul se v lidské představivosti, protože se ztratila energie, která jej oživovala. Celá ideologie, ze které čerpal opodstatnění své existence ustoupila novým myšlenkám, kterým nedokázala čelit. V budoucnosti spolupráce, sociálního a vědeckého pokroku, mírového soužití a blahobytu, prostě v lepších zítřcích, už d'ábel nebude potřeba, protože snad ani nebude

⁸⁰ Baudelaire, Ch.: Květy zla, str. 251.

žádné takové zlo, které by měl ztělesňovat.⁸¹ Arturo Graf napsal tuto optimistickou předpověď v roce 1890. Už o čtyři a dvacet let později bylo jasné, že vše bude jinak. Hrůzy první a zejména druhé světové války vrátily démonické zlo do reality naší civilizace.

Na druhou stranu postupné uvolňování společenských mravů paradoxně ubíralo Ďáblu přitažlivost. Zejména druhá polovina dvacátého století přinesla všeobecné uvolnění mravů ve společnosti a otevření mnoha dosavadních tabu. Drogové dýchánky i sexuální orgie se přenesly z pekelného podzemí do běžného života. Satanismus přestal být pro případné adepty zajímavý jako zástěrka pro překračování společenských norem. Svě opodstatnění ztratily zejména společnosti typu Klubu pekelného ohně, jejichž náplní bylo pseudomagické rouhání proti morálce, a samozřejmě bujaré orgie. Satan přestal být patronem bezuznosti, která se v dnešní společnosti transformovala do běžně přijímaného konzumního stylu života.

Satanismus jako takový tímto vývojem nijak neutrpěl, spíš naopak. Mohl se odpoutat od praxe teatrálních černých mší a očistit se od frustrovaných jedinců toužících po zábavě a uspokojení více či méně perverzních choutek a zaměřit se na skutečně satanskou životní filosofii a magickou praxi. Tento satanismus bez atributu zakázaného ovoce pak v šedesátých letech představil světu A.S. LaVey.

Satan ve své tradiční podobě se z naší současné společnosti takřka vytratil. Většina lidí s aspektem ďábelského zla či pokušení ve svém životě nijak nepočítá. Zlo přišlo o svého duchovního patrona, odduchovnilo se do čistě fyzického zla válek, hladu a nemocí. Ďábel se sice stále připomíná množstvím náznaků, v příslovích a novinových titulcích, ale stále častěji jen jako adjektivum. Takové odkazy mají často charakterizovat nepochopitelné, brutální zlo, například vraždy či znásilnění. Označovat Satana za inspirátora či účastníka těchto činů odpovídá jeho tradiční roli, na druhou stranu přispívá k utužení předsudečného spojení Satana a zločinu. Častokrát je ale ďábel naopak předmětem obdivu, jako „ďábelský“, tedy nepřekonatelný závodník či umělec, neodolatelný svůdník atd.

⁸¹ Nola, A.F. di:- Ďábel a podoby zla v historii lidstva, str. 354.

Zajímavé je v této souvislosti používání démonické rétoriky v politickém životě, zejména po událostech v USA z 11. září 2001. Dábelská šelma se pokusila rozpoutat apokalyptickou bitvu, ve které proti ní povstal Bohem pomazaný Mesiáš, stojící v čele armády dobra, navždy jí i její armádu padlých rozdrtí a nastolí věčnou říši dobra. Takto eschatologicky je občas vysvětlované Spojenými státy vedené tažení „války proti terorismu.“ Je zřejmé, že v našem kontextu jsou dábelskou šelmou Usáma bin Ládín, organizace al-Kajdá, arabové jako etnikum, případně muslimové jako náboženská obec. Fundamentalistický evangelikál G.W. Bush a jím vedené Spojené státy vystupují v roli vůdce „těch dobrých.“ Již na začátku svého eschatologicky pojatého tažení proti terorismu jasně označil své nepřátele jako reprezentanty démonické „osy zla“ – podobně jako v minulosti Ronald Reagan přezdíval SSSR „Říše zla.“ Stejně tak i druhá strana konfliktu mluví o svém nepříteli jako o velkém Satanu, který sám proti sobě poštval spravedlivý Boží hněv a svatou válku jeho věřících.

2.5.3 Satan mezi satanisty

Stranou těchto konfliktů stojí Satan moderního satanismu. Ostatně zřejmě nemá války rád. Satan moderního satanismu není reálně existující postava v personalistickém pojetí, LaVey sám o něm píše jako o „alegorické postavě.“⁸² Je to mnohem spíše určitý archetyp či základní životní princip. Tak stojí v opozici proti obdobně archetypálně pojatému božství. Satan jako princip života, rozkoše, vzpoury a odporu naproti Bohu jako principu smrti, odřikání, pokrytectví a podřízené servility. Stoupenci monoteistických náboženství mohou namítat, že v jejich teologii je to naopak, nicméně v satanismu má Bůh záporné znamínko, kdežto Satan pozitivní. Již zmiňované „přeznámkování“ je jedním z nejpodstatnějších rysů satanismu, za „PRAVÉHO knížete zla – krále otroků“⁸³ je považován Ukřižovaný. Podívejme se tedy na to, koho satanisté jako Satana vlastně uctívají.

Satan je principem života proti smrti: „Život je velká radost – smrt velké odřikání.“⁸⁴ Je principem plného života na Zemi oproti asketickému očekávání věčných rozkoší: „Náš den útrap je právě teď! Právě teď je náš den radosti! Právě teď máme příležitost! Zvolte si tento den, tuto hodinu, neboť žádný spasitel neexistuje!“⁸⁵

Satan je principem rozkoše proti askezi: „Satan znamená ukájení choutek, nikoli odřikání.“⁸⁶ A vzhledem k tomu, že tradiční náboženství definovala tělesnou rozkoš jako hříšnou, je i principem hříchu proti svatosti: „Satan znamená všechny takzvané hříchy, jelikož vedou k fyzickému, mentálnímu nebo emočnímu uspokojení!“⁸⁷

Satan je principem iniciativy, boje, vzpoury proti servilitě: „Satan znamená pomstu, nikoli nastavení druhé tváře!“⁸⁸ Je principem pochybností proti neživotné pravdě: „Blahoslaveni ti, kteří ničí falešnou naději, neboť oni jsou pravými Mesiáši.“⁸⁹ A snad právě proto, že je tak těžké uvěřit některému z mnoha Spasitelů, je Satan také

⁸² LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 35.

⁸³ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 38.

⁸⁴ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 41.

⁸⁵ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 41.

⁸⁶ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 31.

⁸⁷ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 32.

⁸⁸ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 31.

⁸⁹ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 42.

principem egoteismu proti podřízenosti neosobním náboženstvím: „Rcete svému vlastnímu srdci: Jsem sám sobě spasitelem.“⁹⁰

Satan jako pozitivní princip, vzor a poměrně příjemná duchovní entita. Satan, kterého lze považovat za přítele. Tak prozatím skončila v šedesátých letech minulého století proměna Satana z nepopulárního Bohu podřízeného ducha, přes samostatného zarputilého škůdce až k archetypálnímu Satanovi moderního satanismu. Satanovi, který nelační po naší duši ani krvi neviňátek, ale bude mít radost, když si užijeme svůj pozemský život.

⁹⁰ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 41.

3. Magie a čarodějnictví v křesťanském prostředí

Tuto kapitolu jsem chtěl pojmut jako zpracování magické tradice, vedoucí až k založení Církvě Satanovi. Ovšem jen nejstručnější výčet podstatných osobností a nástin jejich nauk by přesáhl rozsah této práce. Zaměřil jsem se tedy zejména na magii v křesťanském prostředí, respektive na interakci magie a křesťanského prostředí. Právě z této dialektiky se podle mého názoru zrodil moderní satanismus.

3.1 Magie

Najít všeobecně přijatelnou definici magie je těžké, všichni praktici i teoretici magie měli k tématu svůj specifický přístup, který jejich definice odráží. Samotné své jméno magie přijala z perského výrazu pro velikost či moc.⁹¹

Skeptický J.G.Frazer ve své Zlaté ratolesti definuje magii jako jeden velký teoretický i praktický omyl, založený na dvou principech, zákonu podobnosti a zákonu doteku. „Z prvního principu, to je ze zákona podobnosti, kouzelník vyvozuje, že může dosáhnout žádoucího výsledku jeho pouhým napodobením; z druhého vyvozuje, že cokoli učiní s nějakým hmotným předmětem, postihne i osobu, s níž byl tento předmět jednou ve styku, ať už byl částí jejího těla nebo ne.“⁹² Podle tohoto dvojího magikova působení dělí magii na část homeopatickou, která vychází z prvního principu a kontaktní, vycházející z druhého principu.⁹³ Třetí variantou je kontagiózní magie postavená na principu styčnosti mezi předměty.⁹⁴ Na rozdíl od náboženství, které se snaží usmířit a naklonit si vědomé osobní božstvo plněním jeho vůle a deklarovanou vírou v něj, snaží se magie pracovat se silami, které mága obklopují a řídí běh světa. Před těmito silami se mág nepokořuje a nesnaží se jim zalíbit, naopak je bere jako nástroj svého působení na tento svět.⁹⁵ Přestože magie a náboženství jsou svým přístupem v podstatě protikladné, může kouzelník vykonávat i funkci kněze a naopak, případně se oblasti magického a náboženského mohou prolínat. Tak Frazer

⁹¹ Nakonečný, M.: Lexikon magie, str. 164.

⁹² Frazer, J.G.: Zlatá ratolest, str. 18.

⁹³ Frazer, J.G.: Zlatá ratolest, str. 19.

⁹⁴ Nakonečný, M.: Lexikon magie, str. 164.

⁹⁵ Frazer, J.G.: Zlatá ratolest, str. 49.

dokumentuje víru prostých venkovanů, kteří věří, že katolický kněz vládne nad živly, poroučí větru i dešti a rozkazem může ovládat i plameny.⁹⁶

Dlužno dodat, že Frazer se k magii obecně stavěl jako k podřadné formě lidského jednání s transcendentnem a výrazně preferoval náboženský přístup. S jeho definicemi by asi nemohl souhlasit žádný mág, který by sám sebe chtěl brát vážně. O tom, jak si působení a z něho vycházející dělení magie představují satanisté, pojednám v kapitole o satanské praxi, zde bych se omezil na krátké alternativní dělení magie podle Nakonečného. Ten dělí magii podle jejího zaměření na bílou (je-li cíl magické operace pozitivní), černou (je-li cíl rituálu destruktivní) a jako případnou další kategorii uvádí magii červenou, která se týká sexuální oblasti. Podle druhu magické operace rozlišuje mezi theurgií, magií vznešenou, která vyzývá vyšší inteligence, génie a anděly, a psychurgií, která se omezuje na operace s vlastní psychickou energií v astrálu a s astrálem. Vedle těchto představitek nadpřirozené magie (*magia innaturalis*) existuje i přirozená magie (*magia naturalis*), která se zabývá všestranným využitím bylin, kamenů atd.⁹⁷ Samozřejmě také nesouhlasí s definicí magie jako omylu a naopak tvrdí, že magie je tajná věda se svým rituálem i dogmatickými principy, které byly ustaveny v nepaměti a průběhu staletí tvořivě rozvíjeny.⁹⁸

⁹⁶ Frazer, J.G.: Zlatá ratolest, str. 52.

⁹⁷ Nakonečný, M.: Lexikon magie, str. 168-171.

⁹⁸ Nakonečný, M.: Lexikon magie, str. 165.

3.2 Magie ve starším křesťanství

Sledovat vývoj magie od pradávných šamanů až k mágům dvacátého století je v rozsahu této práce nemožné. Musíme tedy omezit pozornost na tu oblast, která je nějakým způsobem relevantní k fenoménu moderního satanismu. Začít musíme u křesťanství samotného a magie oficiální církve, což byla půda ze které se záhy vynořila první obvinění z takzvané černé magie (tedy magie škodlivé, protibožské a protikřesťanské). Církev se magie sice oficiálně zřekla a postavila se proti ní, ale specifický způsob magie si zachovala. Sama totiž vstoupila na její půdu, když připsala magickou působnost relikviím svatých, místům jejich posledního odpočinku, modlitbám a různým posvěceným ingrediencím jako byl olej, voda či sůl.⁹⁹ Ještě dále šli laici, a přestože církev učila, že například skrze relikvie působí zázraky sám Bůh, prostí věřící přisoudili ostatkům svatých samostatnou působnost ve smyslu frazerovské kontaktní magie. Tato magická moc mohla být použita člověkem, který ji zkrotil a podřídil svým zájmům, takže kdokoli by znal potřebný klíč, mohl manipulovat s Boží mocí. Podobně kněz byl, minimálně od doby kdy se mu podařilo proměnit víno v krev a chléb v maso Bohočlověka, přijímán jako svého druhu mág.¹⁰⁰ Zvláště pokud transsubstanciace probíhala *ex opera operatis*, tedy bez ohledu na morální hodnost či nehodnost kněze. A tak měl kněz v roli mága moc, jejíž následné využití záviselo na jeho rozhodnutí. První obvinění ze zneužívání mše a provádění černé magie na sebe nenechala dlouho čekat.

Již v roce 363 odsoudil laodicejský synod kněze, kteří se zabývali magií, astrologií a výrobou amuletů; Arleský koncil (roku 506) pohrozil exkomunikací těm, kdo s pomocí Písma věštili budoucnost a Karel Veliký vydal podobný odsudek v roce 789.¹⁰¹ V prvním procesu svého druhu byl biskup z Avily Priscillianus obviněn z „čarodějnictví, nočních orgií a nahých modliteb.“¹⁰² Stal se prvním heretikem popraveným státní mocí, přestože se zdá, že se ve svém kázání i praxi pohyboval

⁹⁹ Cavendish, R.: Dějiny magie, str. 59.

¹⁰⁰ Breyfogle, T.: Magic Women, and Heresy in the late Emire: The Case of Priscillianists. V Meyer, M., Mirecki, P. (eds.): Ancient Magic and Ritual Power, str. 440.

¹⁰¹ Cavendish, R.: Dějiny magie, str. 65.

¹⁰² Breyfogle, T.: Magic Women, and Heresy in the late Emire: The Case of Priscillianists. V Meyer, M., Mirecki, P. (eds.): Ancient Magic and Ritual Power, str. 435.

v rámci tehdejší křesťanské ortodoxie.¹⁰³ Kámenem úrazu bylo jeho charismatické kázání a některé liturgické zvláštnosti, které zřejmě vzbuzovaly pohoršení.

Priscillianus dovoloval při shromážděních mluvit laikům i ženám, jeho následovníci chodili bosí a často se odebírali na shromáždění do hor nebo na jiná odlehlá místa.¹⁰⁴ To vše dohromady vytvořilo zdání rituálních obřadů, magie a vzhledem k zapojení žen do života společenství také sexuálních orgií. Třebaže Priscilliána v jeho názorech podporovalo nejméně pět dalších biskupů, inkvizice v něm a jeho družích zavraždila své první oběti. Psal se teprve rok 385.¹⁰⁵ S počátkem středověku se začal rozšiřovat strach z Dábla a jeho andělských i lidských služebníků; připravovaly se hony na čarodějnice, vzájemné upalování „kacířů“ všeho druhu, náboženské války, zkáza a smrt.

Přestože oficiálně se křesťanský svět magie zříkal, ta živě bujela nejen pod povrchem obecného křesťanství, ale někdy i na těch nejvyšších církevních postech. V roce 963 byl samotný papež Jan XII. obviněn z toho, že při hazardních hrách (!) přivolával na pomoc Jupitera a další demony.¹⁰⁶ Zakázaná magie byla hluboce zakořeněná a velmi flexibilní. S příchodem nového náboženství často pouze přešla na novou rétoriku a pod její rouškou dále prosperovala. Lidé využívali léčivých bylin, jednou pro uzdravení těla, jindy pro přilákání partnera či zajištění sexuální vitality. Hojně se věštilo, alchymisté se za podpory králů a knížat snažili o přeměnu ducha i hmoty a hledali neprošlapané cestičky k Bohu. Astrologové mapovali oblohu a sestavovali horoskopy pověřivým vladařům. Magie se čile rozvíjela a křesťanství se stalo její živnou půdou v pozitivním i negativním smyslu.

¹⁰³ Breyfogle, T.: Magic Women, and Heresy in the late Emire: The Case of Priscillianists. V Meyer, M., Mirecki, P. (eds.): Ancient Magic and Ritual Power , str. 436

¹⁰⁴ Breyfogle, T.: Magic Women, and Heresy in the late Emire: The Case of Priscillianists. V Meyer, M., Mirecki, P. (eds.): Ancient Magic and Ritual Power , str. 445.

¹⁰⁵ Messadié, G.: Obecné dějiny ďábla, str. 438.

¹⁰⁶ Cavendish, R.: Dějiny magie, str. 83.

3.3 Magie a čarodějnictví ve středověku

Ďáblova moc ve středověku rostla a stále častěji se objevoval v personifikované podobě. Démonický Žid, „zlý, zpustlý, vousatý, rohatý, odporně špinavý a páchnoucí Žid,“¹⁰⁷ byl jednou z klasických představ o d'áblu. Ovšem snad nejpobulárnější postavou lidové démonologie byla žena, nejčastěji odporná babice, načichlá jedovatými výpary ze svého čarodějnického kotle, jindy naopak mladá a nadpřirozeně krásná. Stejně jako Žid neměl rohy, ani babky kořenářky, které se pravděpodobně staly prototypem čarodějnice, neměly jak uvidíme většinou špatné úmysly s okolím.

První svou podstatou zřejmě skutečně satanské rituály se údajně konaly na jihu Francie začátkem druhého křesťanského tisíciletí.¹⁰⁸ V této oblasti tři roky řádil mor a hlad a nepřiliš dlouho a často jen formálně christianizované obyvatelstvo zavrhló nového Boha misionářů a postavilo se proti němu, s pomocí svých starých bohů a hlavního nepřitele zavrženého Boha – tedy Satana. Často se v dějinách setkáváme s podobnou dynamikou: když lidé příliš dlouho prosí dobrou vyšší moc, a ta neodpovídá, postaví se proti ní a pokusí si vlastní silou vzít to, čeho nedosáhli prosbami – ať už jde nakonec o náboženskou herezi či sociální revoluci. Shromáždění chudých rolníků a příznivců gnostických sekt se konala v noci za úplňku a je pravděpodobné, že kopírovala starší, v tradici stále zachované, předkřesťanské rituály kultu plodnosti. Plodnost země byla největší hodnotou shromážděných rolníků, nebylo by tedy nijak překvapující, kdyby tyto sabaty měly magicko-sexuální charakter. Rituály měly probíhat podle grimoáru *De operatione daemonum*, jehož autorem byl byzantský historik a démonolog Michael Psellos (1018-1079).¹⁰⁹ Jejich skutečnou podobu ovšem můžeme dnes jen domýšlet.

Prototypem středověkých čarodějných rejů ovšem nebyli tito proto-satanisti, ale „babky kořenářky“ a jejich proslavené lektvary v podobě muchomůrko-durmanového koktejlu či masti. Kromě jiných vývarů a louhů si tyto čarodějnice připravovaly i halucinogenní směsi, které pravděpodobně používaly k magickým účelům a navázání kontaktu s božstvem, stejně jako to můžeme sledovat u různých jiných kultur (např. používání peyotlu v Mexiku či ayahuasky v Jižní Americe).

¹⁰⁷ Cavendish, R.: Dějiny magie, str. 79.

¹⁰⁸ Hrych, E.: Velká kniha magie a čarování, str. 526.

¹⁰⁹ Hrych, E.: Velká kniha magie a čarování, str. 528.

Církevní názor prošel v otázce létání čarodějnic zajímavým vývojem. Mezi lidmi se rozšířila obecná víra v schopnost čarodějnic létat. Nejpravděpodobnější vysvětlení jejich létání je, že čarodějnice si připravila kouzelný lektvar či mast. Lektvar se vypil, mast se vtírala do citlivých sliznic, zejména genitálií. Drogy brzy začaly účinkovat a čarodějnice ležíc v transu, létala povětřím vysoko nad lesy a na úplňkem osvětleném palouku se účastnila sabatu plného démonických bytostí. Alespoň takový obsah daly halucinacím pozdější výpovědi, jejichž věrohodnost ovšem sráží mučení, kterým byly vynuceny. Nicméně subjektivně čarodějnice létaly a věřím, že mnozí z drogových experimentátorů dvacátého století prožili nejednu podobnou zkušenost.

Církev nejprve reagovala poměrně střízlivě. Z desátého století pochází zmínka o církevním nařízení Canon episcopi, které konstatuje, že existují takové „zlé ženy, které věří, že uprostřed noci létají na zvířatech s pohanskou bohyní Dianou a smečkou dalších žen a překonávají velké vzdálenosti.“¹¹⁰ Tyto představy jsou ovšem podle tohoto dokumentu pouze preludy, jimiž se Satan chce zmocnit ženského mozku. V jedenáctém století tento názor potvrdil německý duchovní Burchard z Wormsu.¹¹¹ Církev tedy ještě nevěřila v „skutkovou podstatu“ čarodějnického sabatu, i když halucinace připisovala Dáblu a jeho pokušitelským snahám. Ještě v roce 1435 popsal dominikánský teolog Johann Nider halucinogenní zážitek jedné vyšetřované ženy, která se zúčastnila sabatu, aniž se hnula z místnosti.¹¹² O několik let později však inkvizitor Nicolas Jacquier na papíře oficiálně potvrdil reálnou podstatu čarodějnických sabatů a nařízení Canon episcopi prohlásil za zastaralé.¹¹³ Jen tím potvrdil vývoj, kterým víra v čarodějnictví prošla a praxi jejich honu a vraždění, která již několik set let probíhala. Čarodějnické sabaty se skutečně odehrávaly a skuteční d'ábloví služebníci na nich skutečně souložili se skutečným Dáblem. Co bylo dříve odsouzeno jako pověra a d'ábelské mámení, se stalo církevním názorem.

Šířící se pověry, různá období neúrody a přírodní katastrofy, pro které bylo třeba najít viníka, nabídly Židy a čarodějnice veřejnému hněvu. O židovských obětech

¹¹⁰ Cavendish, R.: Dějiny magie, str. 90.

¹¹¹ Cavendish, R.: Dějiny magie, str. 90.

¹¹² Cavendish, R.: Dějiny magie, str. 95.

¹¹³ Cavendish, R.: Dějiny magie, str. 98.

středověkých pogromů se zde zmiňovat nebudu, omezím se na takzvané čarodějnice a čaroděje. Společnost se bála nadpřirozené moci, kterou čarodějnicím přisoudila, o čemž svědčí i dobová jména pro ně vytvořená. Nejběžnější byl výraz „striga“, což znamenalo výřečka, létajícího v noci, který podle některých unášel či zabíjel spící děti. Ještě negativnější byl druhý rozšířený termín, „malefica“, tedy konatel/ka zla; ve 4. století tak byl čarodějnicím vyhraněn termín, který původně označoval každý zločin.¹¹⁴ Tento vývoj ilustruje přesvědčení, že za všechno zlo, které se na světě děje mohou spiknuvší se čarodějnice – jak tomu ostatně velká část křesťanstva v pozdější době uvěřila.

Vše se připravovalo k jednomu z největších masakrů v dějinách lidstva. Prosté obyvatelstvo věřilo stejně jako množství církevních hodnostářů, že čarodějnice a mágové jsou ve spojení s nečistými duchy a pomocí kouzel škodí křesťanskému světu. Medicinmani, ke kterým se dříve chodilo pro rituální zařikávání živelů a přírody se najednou staly obětními beránky. Za neúrodu, krupobití, špatnou doживost krav, za impotenci, nemoc a smrt byly čarodějnice (ať už měly s magií něco společného nebo ne) obětovány jako lidské oběti k usmíření hněvu božstva a zajištění plodnosti. V křesťanském hávu se středověk vrátil k primitivním formám kultu.

¹¹⁴ Cavendish, R.: Dějiny magie, str. 87.

3.3.1 Hon na čarodějnice

Těžko přesně určit, kolik lidí obviněných z maleficia bylo upáleno, jinak zavražděno či mučením zmrzačeno. Odhady mrtvých se různí od dvě stě padesáti tisíc až po 10 milionů.¹¹⁵ Je třeba si položit otázku, kde toto vraždění mělo své kořeny, jak je můžeme alespoň trochu racionálně vysvětlit. Mnozí autoři, kteří se tímto fenoménem zabývají, jsou před touto otázkou trochu bezradní a nabízejí různá řešení. Někteří je považují za absolutní tragický omyl bez reálného základu, jiní je považují za svým způsobem logické pronásledování opozičních náboženství (kromě „pohanské magie“ například valdenských a dalších křesťanských herezí). Další názor je kompromisní a uznává kromě mnohého bezpráví, kdy byly vražděny naprosto nevinné oběti, i případy, kdy odsouzení byli právem viněni z náboženské hereze a čarodějnictví. Zdá se, že tento kompromis je obecně asi nejbližší pravdě. Je nepředstavitelné, aby čarodějnické šílenství zasáhlo celý křesťanský svět jen tak, bez nějakého reálného základu.

Klasický příklad geneze obvinění z čarodějnictví jsem nastínil: Kořenářky, současnou terminologií užívající přírodní magii, skutečně vařily či jinak připravovaly medicínu všeho druhu. Byly schopné poskytnout léčivou mast pro nemocného, ale stejně dobře asi uměly namíchat smrtelný jed. Schopnost život zachovat i zničit jim zajišťovala v očích prostých lidí nadpřirozenou moc. A uměly také halucinogenní směs, po které „dokázaly“ létat, což se o nich rozneslo - a jejich halucinace se proměnily v realitu. Šamani kdysi společnosti sloužili tím, že přivolávali déšť i slunce, a tím zajišťovali blahobyt. Čarodějnice naopak létají na sabaty, kde škodí okolí pomocí spojení s nečistými démony; když si usmyslí, přijdou kroupy a bude hlad. Bylo třeba se postavit proti jejich rejdům, a protože čarodějnice není na první pohled poznat, bylo třeba být ostrážitý a každého pozorně sledovat. Jako nástroj potlačování čarodějnických spiknutí byla dohodou papeže Lucia III. a Fridricha Barbarossy v roce 1184 oficiálně ustanovena Svatá Inkvizice.¹¹⁶

Ovšem tento výklad geneze čarodějnických procesů nelze aplikovat na všechny případy upálených a jinak persekvovaných. Pro názornou ilustraci těchto procesů,

¹¹⁵ Hrych, E.: Velká kniha magie a čarování, str. 448.

¹¹⁶ Messadié, G.: Obecné dějiny ďábla, str. 446.

bude dobré podrobněji zmínit několik historických příkladů, stíhání Jany z Arku, rytířského řádu Templářů, markýze Gillese de Rais a Salemských čarodějnic.

3.3.1.1 Jana z Arku

Jana z Arku se zapsala do dějin zejména jako překvapivě schopná vojenská velitelka a bojovnice, která se prý cítila být Bohem vyvolená k vyhnání Angličanů z prohrávající Francie na sklonku stoleté války (1337 až 1453). Anglickou armádu skutečně porazila roku 1429 u Orleansku (odtud přízvisko Panna Orleanská), o rok později obsadila Remeš a přivedla Karla VII. ke korunovaci na toto tradiční místo francouzských králů. Následujícího roku ale upadla do zajetí Burgund'anů, kteří ji vydali do Anglie. Tam jí čekal tragický úděl čarodějnice, která byla v pouhých devatenácti letech roku 1431 upálena v Rouenu v Normandii.¹¹⁷ Odsudek zněl takto: „Johana, jež si nechala říkat Panna orleánská, prohaná, zhoubná, svádějící lid na scestí, věšticí, pověřčivá, rouhající se Bohu, domýšlivá, zradivší víru v Ježíše Krista, vychloubačná, modloslužebná, krutá, rozmařilá, vzývající d'ábly, odpadlice, rozkolnice a kacířka.“¹¹⁸

Na její smrti se podepsalo několik různých vlivů. Jana byla podle všeho velmi výrazná osobnost, senzitivní a možná i blouznivá – zcela určitě neortodoxní. Tradice a vyšlapaných cest se nedržela ve vojenské taktice, ale ani v náboženství. Ve vojenské oblasti slavila úspěchy, které jí přinesly obdiv, ale i množství nepřátel, v oblasti mystické pověst ženy nadpřirozených schopností. Prý slýchávala andělské hlasy a sama s Bohem komunikovala zřejmě příliš osobitým způsobem. Její nepřátelé z řad poražených Angličanů a jejich sympatizantů toho dokázali využít ve svůj prospěch a Janu obvinili z čarodějnictví. I když od tohoto nařčení bylo nakonec upuštěno, „prohřešky“ v náboženské oblasti se staly oficiálním důvodem její smrti. V jejím případě církev uznala chybu a roku 1920 byla Jana z Arku prohlášena za svatou.¹¹⁹

Smrt Jany z Arku byla výsledkem působení tří okolností. Jana byla zřejmě bytost s extatickými sklony, ovšem o jejím ukotvení v rámci křesťanství není důvod pochybovat. Mnohem viditelnější byla vojenská vítězství, která jednak zviditelnila její

¹¹⁷ Cavendish, R.: Dějiny magie, str. 96.

¹¹⁸ Messadié, G.: Obecné dějiny d'ábla, str. 442.

¹¹⁹ Cavendish, R.: Dějiny magie, str. 97.

duchovní extravaganci, jednak dala podnět zcela světskému nepřátelství a založila pověst výjimečné ženy nadané nadpřirozenými schopnostmi. A to byl zřejmě hlavní důvod její justiční vraždy. Lidé neortodoxní, úspěšní a výjimeční byli a budou štvanou zvěří za každého věku.

3.3.1.2 Vojenský řád rytířů Šalomounova chrámu

Tento řád byl dítětem své doby – tedy doby křížáckých válek, jejichž cílem bylo vyrvat nevěřícím Saracénům (tj. muslimským Arabům) Svatou zemi a především Jeruzalém, který Arabové dobyli v roce 614. I když se první křížové výpravě podařilo dobýt část území včetně Jeruzaléma (roku 1099), situace v zemi zůstávala nestabilní a nebezpečná. Zvláště ohrožení byli poutníci, kteří se často neozbrojení vydávali na cestu do Svaté země a jako snadná kořist se stávali oběťmi nájezdů arabských bojovníků, kteří je pak prodávali jako zajatce nebo jako otroky. A právě ochrana poutníků byla zpočátku cílem nově vzniklého řádu Templářů.

Tento řád založilo devět rytířů pod vedením Huga de Paynes, kteří roku 1118 doputovali do Jeruzaléma s cílem založit vojensko-mnišský řád. Přestože spojení tvrdého válčení s uplatňováním mnišských morálních nároků je pro nás dnes těžko pochopitelné, v tehdejší době bylo oblíbené a zejména žádané. Nešlo jen o situaci poutníků, ale i nových křesťanských vládců, kterým by přítomnost řádu bojovných a spolehlivých rytířů výrazně pomohla. O Vánocích roku 1119 patriarcha Warmund de Picquigny a jeruzalémský král Balduin z Le Bourg přijali nabídku na založení „společenství rytířů, kteří by se řídili pravidly obvyklými v mnišských řádech a cele se věnovali ochraně poutníků.“¹²⁰

Řád získal do vínku přízeň mnoha mocných mužů své doby, autorit světských, církevních i čistě duchovních. Patřil mezi ně slavný svatý Bernard z Clairvaux, hlava cisterciánů a představitel touhy po dokonalém životě mnišské zbožnosti, který se přátelil s papežem Honoriem II. Díky tomu nebyl problém s oficiálním uznáním řádu, které proběhlo na koncilu v Troyes v roce 1128. Řád získal množství práv a svobod, například nepodléhal žádné světské ani církevní moci a byl odpovědný pouze papeži,

¹²⁰ Read, P., P.: Templáři, str. 115.

nemusel platit desátky a mnohé jiné daně, zato je mohl na územích pod svou správou vybírat.

Za sídlo „řádu chudých rytířů Kristových“ v Jeruzalémě vybral Balduin II. místo bývalého Chrámu. Odtud vzešlo jejich nové jméno – přestože se pod ním proslavili, získali jej víceméně náhodně. A slavná barvitá mystická teologie Templu byla až později vypracovanou symbolikou.

Řád od počátku zažíval velký rozkvět. Přes velké ztráty přibývalo rytířů, i když templáři museli časem slevit ze zprvu náročných požadavků na novice. Přibývalo i majetku, který řádu odkazovali evropští šlechtici, i takzvaných nebojujících bratří, kteří tento majetek spravovali. Přestože původních několik obročí, které byly řádu přiděleny při jeho vzniku, mělo sloužit výhradně na financování boje proti nevěřícím, bohatství rostlo do zázračných rozměrů. Templářský řád se stal historicky první bankou a kromě nesmírného majetku disponoval početnou mezinárodní armádou. Stal se tak významnou ekonomickou i vojenskou silou v tehdejší světě.

Ovšem ne všechny cíle, které řád sdílel s tehdejší křesťanstvem, se podařilo naplnit. Boje ve Svaté zemi se protahovaly a komplikovaly; jak definitivně potvrdil neúspěch druhé křížové výpravy v letech 1147-1149. Výpravy na obranu Jeruzaléma byly velmi nákladné, zvláště v porovnání s dosaženými výsledky. Naděje na rychlou porážku arabských vojsk byly ztraceny a křesťané museli přijmout koexistenci s muslimy. Do uměle vytvářené jednoty křesťanského světa dočasně sjednoceného společným nepřítelem se navracela vzájemná rivalita křesťanských panovníků.

Pro templáře to znamenalo na jedné straně výhodu relativního klidu v Palestině, ale zároveň i počátek jejich konce. Byli nuceni uzavírat spojení s jinověrci a někdy dokonce koalice proti křesťanům, což se nelíbilo nově příchozím křesťanským bojovníkům z Evropy. Templáři svým způsobem doplatili na svou univerzálnost, v rámci reconquisty byli zataženi do vytlačování muslimů na druhé frontě a v Evropě se museli zapojit do bojů, které s jejich původními cíly neměly nic společného. Jejich bohatství sice nadále rostlo, ale pro závist chudnoucích monarchů (a zřejmě i konkurenčního řádu špitálních) se jim stávalo kamenem úrazu. Obecně rostly pochybnosti ohledně činnosti řádu, podporované báhorkami vracejících se poutníků, kteří templáře obviňovali z laxního postupu proti nepřítelům víry a v neveřejných

rituálech řádu spatřovaly heretické pikle - a obviňovali je z homosexuality, přijímání islámu a dokonce uctívání d'ábla, jehož uctívání se měli naučit od arabské sekty jezidů.

Neúspěch křesťanského tažení na východ bylo roku 1244 zpečetěno pádem Jeruzaléma do muslimských rukou. Ti kdo přežili se museli stáhnout zpět do Evropy. Na rozdíl od špitálníků, kteří se usídlili na Maltě, templáři museli vykonat strastiplnou pouť přes Kypr až do Francie. Přesto disponovali množstvím pevností, velkou armádou a bohatstvím, které si udrželi přes utrpenou porážku. Templářský řád se tak stal velkou a relativně nezávislou ekonomickou, duchovní i vojenskou silou, která byla s to konkurovat moci králů i biskupů.

Francouzský král Filip IV. Sličný si byl vědom nebezpečné mocenské konkurence i výhod, které by mu mohlo zajistit její zničení. Zaútočil na řád, aby se zmocnil templářského majetku a posílil pozici světských vládců na úkor církevní autority. Roku 1307 vydal příkaz k pozatýkání členů řádu a nechal zabavit jejich majetek. Přestože se některým templářům podařilo uniknout a zachránit část řádového pokladu, množství bratří bylo skutečně zatčeno. Řadovým členům byla často udělována milost a dostávali možnost přejít do jiných řádů. Zatčení byli podrobena výslechům a mučení, a přestože takřka všichni původně svá obvinění odmítali, na mučidlech se přiznávali ke všemu, co z čeho jen byli obviněni. Výsledkem bylo nepřehledné množství různých obvinění, zejména ze sodomie (tedy homosexuálních styků) a modloslužebnictví. Část rytířů, kterým se podařilo uprchnout spravedlnosti, přešla do ilegality. Údajně pak založili tajné bratrstvo nepřátelské vůči církvi a francouzskému králi, později dokonce spojované s Francouzskou revolucí, které se po tři sta letech prý stalo základem společnosti svobodných zednářů. Významné představitelé řádu stihl tvrdý trest, po mnoha letech soudů byli - jako kajícíci - odsouzeni k doživotnímu žaláři. Bývalý velmistr řádu Jacques de Molay, který se na mučidlech přiznal ke všem obviněným, ale při vynášení rozsudku obvinění veřejně popřel. Odmítl pochybnou milost doživotí a jako zatvrzelý hříšník byl 18. března 1314 upálen. Před popravou znovu popřel obvinění proti své osobě i celému řádu a proklel vyšetřovatele případu Nogareta, krále i papeže a vyzval je na Boží soud. Všichni tři skutečně do roka zemřeli.

Templáři byli nakonec odsouzeni za sodomii, odpadnutí od víry, uctívání d'ábla, a tajemné modly Bafometa. Všechna přiznání byla učiněna na mučidlech a údajní viníci je často později odvolávali a na mučidlech opět přiznávali. Obviněným byly předkládány jejich viny, do té míry se výpovědi francouzských templářů víceméně shodují. Když ale měli obvinění sami specifikovat, výpovědi se různily do té míry, že například podobu tajemné modly Bafometa není v žádném případě možné specifikovat. Mělo jít o hlavu, to bylo inkvizitorům jasné, ovšem na mučidlech měla tato hlava hned jednu, hned tři tváře, vous měla šedý, černý nebo vůbec, vlasy černé či zlaté, jednou měla podobu kozla, jindy – což lze z křesťanského hlediska považovat za herezi ad absurdum – mělo jít o balzamovanou hlavu samotného Krista. Bafomet byl tedy zřejmě další konstrukcí inkvizitorů, která se ovšem zapsala do dějin. Byl uctíván pozdějšími protikatolickými pseudo-templáři a takzvaná pečeť Bafometa v podobě pentagramu s vkreslenou kozlí hlavou a hebrejským nápisem Leviathan je výhradním symbolem Církve Satanovy.

Je nepravděpodobné, že by se templáři skutečně dopouštěli zločinů, ze kterých byli viněni. Je sice možné, že homosexuální styk mezi rytíři probíhal, i když rád sám jej trestal doživotním vězněním v okovech.. Sodomie byla podle inkvizice novicům vnucována při vstupním rituálu, kdy se museli vzdát Krista a církve, poplivat kříž, políbit mistra na ústa, pupek, penis a zadnici a slíbit ochotné plnění sexuálních přání bratří. Tento průběh rituálu je ovšem čistě dílem fantazie, samotný rituál byl přísně neveřejný – což se ovšem stalo živnou půdou pro tyto představy. Uzavřený duchovní život řádu vytvořil prostor pro představy o probíhajících orgiích a démonické modloslužbě. I zde musíme pochybovat. Řád se zcela prokazatelně dostával do styku s jinověrci – kromě muslimů i to byly zejména dualistické gnostické sekty – a jejich víra mohla být tímto kontaktem poznamenána. I když je těžko vysvětlovat, proč by se - ze všech křesťanů přítomných na tomto území - zrovna templáři nechali zlákat k přijetí d'ábelského učení a zavrhlí Krista. Stejně nevysvětlitelné je, jak mohly stovky templářů před celým světem předstírat pravověrné křesťanství a bojovat za něj, a zároveň je zavrhovat a praktikovat satanský kult. Stejně tak je nevysvětlitelné, že v zemích, kde templáři nebyli mučeni, k žádným podobným přiznáním nedošlo a

obvinění byla horlivě vyvracena jako od základu lživá. Zde zřejmě obvinění ze satanismu pouze posloužilo čistě světské touze po majetku a moci.

3.3.1.3 Gilles de Rais

Francouzský šlechtic a někdejší spolubojovník Jany z Arku, hrabě Gilles de Rais, byl bezesporu zajímavá osobnost.¹²¹ Je v tomto přehledu zástupcem vzácného typu těch odsouzených, kteří byli odsouzeni právem; byť bychom jejich zločiny dnes definovali jinak. Když byl souzen a kajícíně před soudem vypovídal, soudce dal raději zahalit krucifix. Byl viněn „z kacířství, sexuálních vražd dětí a vyvolávání démonů.“¹²² Nutno dodat, že jeho výpověď nebyla učiněna po mučení (i když pod jeho hrozbou) a o jeho vině svědčilo množství kosterních a dalších zbytků obětí, které se ani nesnažil ukryvat.

Do náruče pochybné magie tohoto vzdělaného šlechtice přivedla jeho nenasytlost. Přestože jistě nepocházel z chudých poměrů, v důsledku jeho životního stylu a náležitých výdajů, se jeho materiální situace horšila. Zkoušel různé způsoby, jak rychle a bezpracně získat zlato, ale nakonec usoudil, že nejjistější bude zlato si vyrobit pomocí kamene mudrců. Zaměstnal na svém sídle řadu alchymistů, kteří ale zlato vyrobit neuměli. Nakonec uvěřil jistému florentánovi jménem Francesco Prellati,¹²³ který se mu představil jako zasvěcený mág, který dokáže navazovat kontakt s mocným démonem Barronem, a ten by dokázal nějaké to zlato obstarat. Prellati ovšem také selhal a Barron se odmítal zjevovat v přítomnosti de Raise, který tak byl závislý na Prellatiho hlášení. Ovšem společně prováděli množství rituálních obětí, při kterých s jídlem rostla i Barronova chuť, takže brzy začal vyžadovat místo zvířecí krve lidskou, a nejlépe dětskou. Na druhou stranu ale démon četné oběti zlatem nevyvážil. Namísto stále prázdnější pokladnice se plnila hradní sklepení, ve které byly pohřbívány zbytky obětí. Honbě za mocí a bohatstvím (a podle některých i poznáním) padlo za oběť několik desítek dětí. Byl prý zatčen, když upřeně hleděl do tváře dekapitovaného dítěte, jehož hlavu držel v dlani.

¹²¹ Bunuel, L., Carriere, J.-C.: Tam dole.

¹²² Cavendish, R.: Dějiny magie, str. 97.

¹²³ Lyons, A.: Satan tě chce, str. 68.

Před soudem se po krátkém pyšném vzdoru zlomil a zemřel jako kající se hříšník a dobrý syn církve. Cestou na popravu jej dokonce provázelo procesí modlíci se za spásu jeho duše. Svým způsobem mu bylo odpuštěno, před upálením těla mu byla udělena milost uškrcení. Vrchní mág Prellati vyvázl jen s trestem vězení.¹²⁴

Gilles de Rais byl podle všeho tragickou postavou své doby, ztělesněním typu, který znepokojuje i současnou veřejnost. Je sporné, zda byl skutečně kacířem, či zda i přes své krvavé orgie zůstával v podstatě pravověrným křesťanem. Na konci života se prý upřímně kál a prosil Boha i církev o odpuštění. I jeho d'ábelské představy a brutalita jeho magických pokusů vlastně pramenily z poslušnosti církevní nauce, která vytvořila prostor pro Prellatiho d'ábla Barrona, který může výměnou za smlouvy podepsané krví a stvrzené dětskou obětí, přinést majetek, moc i nekonečné poznání. Modrovous, jak se šlechtici říkalo, se stal obětí bludných představ o Ďáblu, které připravili zejména pravověrní inkvizitoři, a které se on snažil naplnit. Stal se výrazem perverzní větve magie či satanismu, která postihla společenskou smetánku pozdního středověku. Na rozdíl od protosatanismu lidových vrstev zde ovšem nešlo o neškodné rituály plodnosti, ale zejména o sexuální orgie a krvavé rituály konané většinou ze zistných důvodů. O širokém rozšíření těchto pokoutních (spíše než okultních) aktivit vypovídá například aféra paní de Montespan a následné vyšetřování Rudého tribunálu. I v současnosti se můžeme setkat s podobnými případy v podobě „satanistických“ zločinů, kdy si revoltující mládež případně psychicky narušení jedinci přivlastní „oficiální“ představu o Ďáblu – a jemu pak „slouží“ konáním zla a nakonec i krvavou obětí.

¹²⁴ Cavendish, R.: Dějiny magie, str. 98.

3.3.1.4 Čarodějnice ze Salemu

Případ takzvaných salemských čarodějnic se odehrál v pozdější době. V průběhu jediné kruté zimy na přelomu let 1691-92 se v americkém Salemu odehrál hon na čarodějnice, při kterém zemřelo dvacet dva lidí. Čarodějnice byly obviněny z uhranutí, přivolávání nepřízně počasí, epidemie neštovic a snahy zničit křesťanskou církev.

Na začátku tohoto šílenství stála otrokyně Tituba, sloužící rodině reverenda Parrise, která zvědavým reverendovým dcerám a jejich přítelkyním, vyprávěla strašidelné a tajemné historky kultu woo-doo. Toto magické náboženství žilo především mezi černošskými otroky, jako spojení tradiční černošské magie, vlivu otrokářů a izolace od vlastní kultury. Malé posluchačky byly učenlivé, pokoušely se různými způsoby věštit budoucnost a do určité doby se o její vyprávění fascinovaně zajímaly. Pak se ale obrátily proti Titubě a dalším dvěma ženám. U dívek se začaly objevovat křečovitě záchvaty, při kterých upadaly do transu, nesrozumitelně mumlaly a vcelku naplňovaly tradiční představu o chování posedlých. Pověřivé okolí reagovalo přesně podle jejich představ a dívky zjistily, že si tímto způsobem mohou vyřídit účty s dospělými, což by jinak bylo nemyslitelné. První tři čarodějnice následovaly další, a tak se několika zlomyslným hysterickým slečinkám a jejich pověřivým spoluobčanům podařilo rozpoutat vlnu vraždění, ve které se nikdo nemohl cítit bezpečně. Než se podařilo řádění zastavit byl jako čaroděj oběšen i bývalý salemský pastor George Borroughs.¹²⁵

V tomto případě můžeme objevit reálný základ, vyprávění otrokyně, spolupůsobit s lidskou záští, hloupostí a pověřivostí. Skutečnými konatelky zla byly v tomto případě původní žalobnice, které místo kouzel použily stávající společenské předsudky, mocenské struktury a soudy. Na druhou stranu, i takové jednání je v dějinách poměrně hojně zastoupené.

¹²⁵ Messadié, G.: Obecné dějiny d'ábla str. 461.

3.4 Magie v novověku

Když opustíme středověké čarodějnictví a vydáme se do modernějších dějin magie, ubude krvelačných rituálů, unesených dětí a orgiastických sabatů. Obraz mága či čarodějnice se bude měnit do moderního okultisty, který nejí ani neobětuje děti ani zvířata, nelíbá zadek d'áblův a jezdí spíš na koni či v autě než na ropuše či netopýrovi. Množství čarodějnických specialit se sekularizuje a masově rozšíří. Například halucinogenní tripy se stanou záležitostí revoltující mládeže a sexuální orgie také získají čistě světský rámeček. Jak to, že se obraz černokněžníků, který v těchto dějinách sledujeme, tak diametrálně změní? Je pak vůbec možné mluvit o nějaké tradici, která spojuje středověké strigy s dnešními kněžkami?

Domnívám se, že určitá tradice existuje. Ovšem pouze pokud si uvědomíme, že představa středověkých čarodějnic je výtvorem církevních i světských soudců a pověřivého obyvatelstva, dílem stereotypní pomluvy. Ta pouze navázala na zřejmě reálný základ, který jsem se již pokusil vyprostit z pod balastu sexuálních perverzí a třeštivého šílenství, které zachvátilo středověk. V novější době čarodějnice již nebyly veřejným nepřítelem číslo jedna a jejich obraz ve společnosti již lépe kopíroval jejich skutečné působení. I když ne stoprocentně, jak uvidíme v pokračujících pomluvách a zločinech skrývajících se za satanskou rétoriku. I dvacáté století má své inkvizitory vybavené šílenou fantazií pro spřádání d'ábelských pletich, i zvrácených markýzů a hrabat, ochotných jejich představy realizovat.

Moderní doba přinesla mnohé změny. Vědecké bádání, které na svých bedrech mnohdy nesli kněží, alchymisté a mágové, se začalo obracet proti nim. Středověký obraz člověka a světa jako mikro- a makrokosmu, stojících ve vzájemné harmonii, přestal definitivně platit. Duch exaktní vědy a materialismu začal pronikat i do oblasti náboženství a magie. Na druhou stranu vědecko-technický pokrok, který zbouřil řadu dogmat a spirituálních představ, vyvolal v lidech silnou potřebu náboženského prožitku, který měl vyvážit materiálně běžné existence. Stejně jako po návratu náboženské svobody do naší země, se už v novověku roztrhl pytel s nejrůznějšími magickými společnostmi a náboženskými sektami, které nabízely ukojit duchovně strádající zástupy adeptů. Na nižší úrovni se tento fenomén projevil pověrečností a epidemií různých věštb a pranostik, které později začaly vycházet tiskem jako

kalendáře. Vyšší magie této doby ovšem také nezakrněla a jako nejvýznamnějšího reprezentanta je třeba jmenovat alespoň Eliphase Leviho, katolicky orientovaného mága 18. století.

3.4.1 Aleister Crowley

Pro následující zrod moderního satanismu je z novověké magie nejvýznamnější postava a dílo Aleistera Crowleyho.¹²⁶ Vlastním jménem Edward Alexander se narodil do rodiny bohatého sládka a plymouthského bratra v roce 1875, tedy roku smrti Eliphase Leviho, za jehož inkarnaci se později prohlašoval. Jako mnoho jiných se brzy postavil proti přísné konzervativní výchově a ve své vzpouře proti otci a jím reprezentovanému světu si vzal vzor ve vzpurných postavách Bible. Když ho matka označila za Bestii (Velkou Šelmu z Janova zjevení), přijal její nadávku za svou skutečnou identitu a později si nechal jméno Šelmy („666“) vytetovat na čelo.

Z jeho dětství vycházelo zřejmě i mnoho z toho, co mu přineslo pověst nadaného mága i naprostého zpustlíka a největšího hříšníka své doby. Byl to skutečně všestranně nadaný muž, byl „vynikající šachista a horolezec, zkušený cestovatel, méně významný básník a malíř, chlípík a pornograf, nadaný prozaik s příjemným humorem.“¹²⁷ Jeho přirozený talent, inteligence a odhodlanost z něho učinila nejnadanějšího mága od 17. století. Po rodičích zřejmě podědil silné náboženské cítění, ovšem jejich zvrácená autorita mu uzavřela cestu ke křesťanství a on nemohl následovat jejich cestu. Vydal se naprosto opačným směrem. Stal se hledačem dávných zasvěcení, sběratelem magických titulů (mezi jinými i starý známý Bafomet), členem a vedoucím představitelem nespočetných společenství (například Golden Dawn, Ordo Templi Orientis). Poznal různé druhy magie, kabalou, jógu, tanru, experimentoval s extatickými stavy, drogami a rituálním sexem. Obohatil a zrevidoval množství magických technik, zejména sexuální magie, vytvořil vlastní tarot a dokonce se pokusil založit nové náboženství Thelema (z řec. θελημα -vůle), které mělo nahradit křesťanství.

¹²⁶ Veselý, J.: Učení mistrů, str. 24-43.

¹²⁷ Cavendish, R.: Dějiny magie, str. 179.

Důležitým dílem je pro nás Kniha zákona. Tu Crowleymu údajně nadiktoval jeho strážný anděl – či „vyšší génius“ – zvaný Aiwass, který se mu zjevil skrze jeho tehdejší manželku, jašnovidku Rose Kellyovou. Středem této knihy je později často opakované a dezinterpretované heslo: „Čiň, co činit chceš, a bude to v jednotě se zákonem.“ Možná překvapivě to ale neznamená: „utrhni se ze řetězu a bude to v pořádku.“ Mnohem spíš to je výzva k sebepoznání, uplatňování vůle, autonomie a odpovědnosti vyspělého jedince. Dalším důležitým bodem zjevení je nové rozdělení dějin. Podobně jako křesťanská teologie obecně mluví o dějinách spásy a Joachim z Fiore je rozdělil na období Otce (Zákon), Syna (Milost) a Ducha (Láska), rozdělil Crowley dějiny na tři období. Bylo to období polyteismu, monoteismu a thelemismu, ve kterém je člověk svobodný a odpovědný jen imanentně a určující silou je jeho individuální vůle. To vše odráží Crowleyho přesvědčení, že jeho životním posláním je zničit křesťanství a na jeho troskách vybudovat novou společnost.

Tento sen se pokusil proměnit v realitu roku 1920, kdy odjel na Sicílii a se svými dvěma milenkami (Thovtovou opicí a Sestrou Cypris) tam založil Thelemské opatství. Jeho působení ale netrvalo dlouho a po třech letech se dostalo do pozornosti fašistické římské moci. Nikoli bez příčiny, tolerance tehdejší společnosti k sexuálním rituálům měla své meze, třebaže byly v tomto případě skutečně magického rázu, nemluvě o tom, že při nepodařeném rituálu měl zahynout Crowleyův syn či jiný člen společenství. Mussolini poté Crowleyho i s jeho opatstvím ze země vyhostil.

Postupem času převážily negativní a sebedestruktivní sklony jeho osobnosti. Vytvořil si silný návyk na heroin, kterého se již nedokázal zbavit, pokud by se o to ovšem vůbec pokoušel. Jeho sláva a přitažlivost upadala a velký mág zemřel jako opuštěný, pološílený stařík v rodné Anglii roku 1947.

Po jeho smrti se ovšem zvedl zájem o jeho spisy, které mu tak zajistily nesmrtelnost, které se těší dosud. Z jeho díla těží inspiraci mnoho magických skupin různých úrovní (například na Slovensku fungující společenství Thelemistického chrámu zlatého úsvitu), stejně jako amatérské vykladačky tarotu. Crowley se nesmazatelně zapsal do dějin magie a takřka všechny její směry s ním musejí počítat. Jeho génius v mnohém inspiroval i A. S. La Veye a moderní satanismus vůbec, přestože se Církev Satanova od některých stránek jeho života a praxe distancuje. Jak

říká A.S. LaVey: „pokud jde o satanismus, nejvíc se mu blížily neopohanské rity, provozované Hermetickým řádem Zlatého úsvitu, později Řádem stříbrné hvězdy (A A - Argentinum Astrum) a Řádem východních templářů, které paranoidně popíraly jakoukoli spojitost se satanismem, přestože se Crowley stylizoval do podoby apokalyptické bestie. Vedle psaní docela roztomilé poezie a povrchního blábolení o magickém haraburdí strávil Crowley většinu času, když zrovna nelezl po horách, jako pozér par excellence a nelitoval námahy, aby ze sebe udělal zpustlíka.“¹²⁸

¹²⁸ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 109-110.

4. Co satanismus není.

Tato práce si klade za cíl co možná nejsrozumitelněji vyložit základní principy moderního satanismu formulovaného A. S. LaVeyem, a vedle vymezení pozitivního jsem uznal za vhodné připojit i vymezení negativní. V této kapitole bych chtěl poukázat na to, co satanismus není. Následující kulturní, náboženské a psychopatologické fenomény jsou apriorně označeny jako satanské a na první pohled se zdají být se satanismem tak úzce provázané, že se stávají takřka zaměnitelnými. Tak jsou jako satanské označovány jevy, které s laveyovským satanismem souvisejí jen velmi volně či vůbec. Jsou to zejména různé novopohanské kultury, takzvaný „hrubozrný“ satanismus a kulturní satanismus. Pro pochopení moderního satanismu je nutné jej očistit od těchto pseudo-satanismů.

4.1 Novopohanské kultury

V populární literatuře zabývající se novými náboženskými směry, bývá satanismus řazen vedle novopohanských kultů a je vydáván za další z projevů tohoto duchovního pohybu směrem k předkřesťanské inspiraci a její aktualizaci. Ovšem směřování funguje i obráceně a autoři a praktici „bílé magie“ jsou obviňováni z praktikování satanismu. Následně se ale sami od satanismu distancují jak jen to je možné. Proto také zavádějí dělení na magie na bílou a černou, které satanismus odmítá.

Nejvýznamnější novopohanské tradice tvoří wiccariánské společenství, které sjednocuje množství různých denominací a řádů. Podle vlastní literatury¹²⁹ wiccariáni svou vírou a praxí navazují na původní tradici čarodějnictví a magie. Podle M. Murrayové tato tradice začala nejpozději před 25 tisíci let, tedy někdy v době kamenné. Od té doby je údajně možné sledovat vývoj magického náboženství, které se z animistických počátků postupně vyvinulo až k polyteistickému pohledu na svět. Pojícím prvkem byla harmonie s přírodou a magické rituály, zaměřené na úspěch v lovu, hojnost úrody i plodnost lidí. Postupem času začali obřady vykonávat rituální vůdci, kněží a kněžky, kteří vešli ve známost jako WICCA („moudří“).

¹²⁹ Buckland, R.: Velká učebnice čarodějnictví a magie.

S nástupem křesťanství se – podle Bucklandova výkladu – musely čarodějnice začít skrývat a působit tajně. Středověký hon na čarodějnice wiccariáni hodnotí jako sice nelidský, ale v podstatě oprávněný útok jednoho náboženství na druhé, i když uznávají, že mezi jejich wiccariánskými předchůdci na hranicích hořeli i zcela nevinní lidé. Tradice byla takřka vymýcena a k jejímu oživení došlo až ve dvacátém století.

V roce 1921 vydala M. Murrayová knihu Čarodějnictví v západní Evropě (The Witch Cult In Western Europe), ve které seznamuje se svým antropologickým výzkumem; další její knihou, která přispěla k popularizaci tématu byl Bůh čarodějnic (The God Of Witches). V roce 1954 pak vystoupil dr. Gerald Brousseau Gardner a v knize Čarodějnictví dnes (Witchcraft Today) podal výklad principů kultu z pozice zasvěceného mága. Gardnerovi se Wicca stala celoživotní náplní a díky jemu a jeho žákům se rozšířila do celého západního světa. V současné době existuje množství různých wiccariánských denominací, které společný magický základ upravují tak, aby nejlépe vyhovoval lokálním tradicím a duchovním potřebám členů kultu.¹³⁰

Wiccariáni svůj kult pojímají jako obnovenou formu starého náboženství. Naproti tomu laveyovský satanismus – i když je také pokračovatelem určité tradice či tendence – je každým coulem moderní a v moderní době zapouští své kořeny. Nesnaží se křísit žádné mrtvé či polomrtvé bohy, ani nepodporuje víru v jejich životnost. Wiccariáni se sami od satanismu distancují, a ani Církev Satanova zřejmě nikdy neprojevila zájem o sblížení. Zatímco wiccariáni uctívají své bohy medem, vínem, tancem a zpěvy písní (o kterých LaVey údajně prohlásil, že jsou to přebarvené protestantské zpěvy – prý stejně jako celá Wicca), satanisté vykonávají své rituály k tomu, aby posílili svou vlastní moc a dosáhli co nejsnadněji svých cílů. A tak jedni pohrdají druhými: Wicca se bojí satanské stigmatizace a satanismu vyčítá egoismus a obviňuje jej z „černé magie“ – a satanisté se smějí wiccariánskému „svatouškovství“, které považují za neupřímné.

Další významnou skupinou novopohanů, která by v souvislosti satanismem měla být zmíněna, jsou severští následníci vikingských tradic. Křesťanství muselo dlouho bojovat se zbytky pohanských kultů na území dnešních severských zemí a protikřesťanské nálady jsou zde citelné dodnes. Mluví se o křesťanské duchovní

¹³⁰ Buckland, R.: Velká učebnice čarodějnictví a magie, str. 19.

okupaci, která má zotročit potomky bojovných národů a zaznívají výzvy k odboji proti importované víře a morálce a návratu k původním božstvům a zvykům. K tomuto boji svého času posloužila i postava Satana jako úhlavního nepřítel křesťanského Boha, později ovšem převládli místní bozi a obrácený kříž nahradilo Thorovo kladivo. Mnoho mladých ctitelů vikingského novopohanství se nechalo inspirovat texty místních metalových skupin (takzvaného severského black metalu), která témata duchovního odboje popularizují. Přes siláckou rétoriku a militantní image není toto hnutí nějak společensky významné. Na druhou stranu na sebe tito neovikingové upozorňují například žhářskými útoky proti křesťanským kostelům a podobnou činností vandalského charakteru.¹³¹

Moderní satanismus se na rozdíl od novopohanských kultů nevrací k opuštěným předkřesťanským tradicím. Svým způsobem na ně navazuje a bezesporu čerpá inspiraci z odkazu minulých staletí, ale nijak se nesnaží přivést k životu konkrétní předkřesťanské kultury. Neuznává reálnou existenci bohů těchto novopohanských náboženství, ať už jsou to Diana či Odin. Satanismus se nevrací k předkřesťanským dobám, je pevně zasazen do současnosti - a je jejím odrazem. Satanismus vyrůstá ze světa křesťanské kultury, vůči které se sice kriticky vymezuje, ale nesnaží se o její nahrazení jiným mytologickým rámcem. Naopak, přestože satanismus nesdílí hodnoty monoteistických náboženství, přejímá jejich terminologii, a tak vlastně slouží k jejímu uchování.

Odpoutat satanismus od vlivu křesťanství se pokusil někdejší LaVeyův spolupracovník a člen Církve Satanovy Michel A. Aquino se svou ženou Lilith Sinclairovou. Po osobních i ideologických neshodách Aquino založil Chrám Sétův, do kterého přešla část členů Církve Satanovy. 21. června 1972 vykonal příslušný rituál a vyvolal d'ábla v podobě egyptského boha Séta. Na základě tohoto zjevení sepsal knihu „The Book of Coming Forth by Night“, ve které vyhlásil počátek Sétova aeonu a vzápětí se prohlásil za Sétem vyvoleného vůdce tohoto nového věku.¹³²

Na původní Církvi Satanově Aquinovi vadil nejvíce její ateismus a uchovaná vazba na křesťanskou představu o světě. Proto vyhlásil reálnou existenci Séta,

¹³¹ Korál, P.: Téměř zbytečné obavy ze Satanovy hudby. V Dingir 3/1998.

¹³² Veselý, J.: Satanismus, str. 69.

převzatého z mytologického dědictví starého Egypta. Tomu odpovídá i určitý posun názorů a proměna rituálu, jejichž základ byl přejat z výbavy Církve Satanovy. Obě církve budí obdobný dojem, přesto nemohou být zaměňovány. Rozdíl mezi sétistickým novopohanstvím a moderním satanismem je zásadní. Spočívá nejen v rétorice, ale zejména v přístupu, který je v sétismu ovlivněný východními meditačními technikami a je obecně zřetelně více náboženský.¹³³ Kromě toho – a vzešenější rétoriky – nepřináší sétismus oproti satanismu nic objevného. Sétismem se obšírně zabývá „Satanismus“ Josefa Veselého, na který také odkazují případné zájemce o podrobnější informace.¹³⁴

4.2 Hrubozrný satanismus

Jako hardcore satanismus je v literatuře¹³⁵ označován fenomén asociálních jedinců či skupin, kteří jako motivaci svého kriminálního či deviantního jednání uvádějí satanismus. Ve způsobu této motivace se jednotlivé případy liší, často pachatelé uvádějí, že jim Satan nařídil například vraždu rodičů, a přestože pachatel vlastně nikoho zabít nechtěl, byl k hrůzným činům donucen proti své vůli. Druhou variantou jsou prohlášení, že obdobné skutky byly uctěním Satana jako boha smrti a zmaru. Tato varianta hardcore satanismu by mohla být označena spíše jako kriminální satanismus. Za skutečné hrubozrné satanisty by měli být považováni „náboženští“ satanisté, kteří věří v Satana v „křesťanském“ slova smyslu a jako takovému mu chtějí sloužit. Domnívají se, že Satan je bůh zla, kterému se pácháním co nejbrutálnějších skutků zla zavděčí. S moderním satanismem tato myšlenka nemá nic společného.¹³⁶

Je velmi obtížné s tímto fenoménem zacházet, už proto, že se v něm prolínají velmi různé obory – od religionistiky přes psychopatologii až ke kriminalistice. Rovněž mediální přitažlivost tématu, zkreslení faktů a odvážné nepodložené interpretace k vyjasnění problému nepřispívají. Naopak spojují se s všelidskou touhou po senzaci a příjemném mrazení v zádech a zakládají tak na stále živé pověry o krvavých obětech a divokých sexuálních rituálech satanistů.

¹³³ Veselý, J.: Satanismus, str. 70.

¹³⁴ Veselý, J.: Satanismus, str. 69-74; 97-120; 150-164

¹³⁵ Např. Remeš, P.: Satanismus a chaos lidské duše. V Satanismus, str. 13.

¹³⁶ Messadié, G.: Obecné dějiny ďábla, str. 506-7.

Skutečně nelze činům těchto vyšinutých jedinců upírat jejich zvrácenou atraktivitu. Ve světě, ve kterém vůči „normálním“ vraždám, záběrům obětí dopravních nehod či válečných konfliktů, většina konzumentů masmédií již otupěla, jsou „satanovi vrazi“ stále senzací. A nakonec ani nemusí jít o dokonanou vraždu. Pentagram či „satanské“ nápisy (často jsou takto interpretovány i názvy hudebních skupin) načmárané krví (nebo prostě červenou barvou) na zdi opuštěného domu jsou skutečně senzačním artefaktem – zvláště pokud se opodál objeví použité injekční stříkačky a obaly od drog. Nelze popřít, že mnoho zločinů, zejména vražd a sexuálních deliktů, je spojována se satanismem a satanisty. Je však několik důvodů, které nabízejí možná vysvětlení, proč tomu tak je a proč je nesmyslné označovat pachatele těchto zločinů za satanisty (alespoň ve smyslu této práce).

Někteří z pachatelů skutečně slyšovali neodbytný Satanův hlas, který jim přikazoval spáchat sebevraždu, případně zabít.¹³⁷ Tyto činy vynikají zářející brutalitou, která nesouvisí se zabitím, ale mrzačení oběti, a neobvyklými, často rituálními, doplňky. Při vyšetřování těchto činů je u pachatelů diagnostikována nějaká duševní choroba spojená s halucinacemi. Například nemocný schizofrenií může trpět sluchovými halucinacemi, a na základě tohoto obsedantního bludu zabíjet. Přestože někteří takoví lidé interpretují svůj blud jako Satana, nestávají se z nich proto satanisté. Tyto vraždy jsou plodem patologických postižení pachatelů, Satan a jeho legie jen tvoří kulisu, stejně dobře jako jindy mimozemšťané nebo mrtví příbuzní.¹³⁸

V jiném případě může psychickou chorobu nahradit sociální stigma. Problémové děti jsou často odmítány nejprve svou rodinou, posléze vrstevníky a následně i většinovou společností. Násilné jednání takové dítě přirozeně přijímá za svou vědomou či nevědomou obranu, často je to navíc jediný způsob jednání, se kterým se setká. Nebylo by divu, kdyby se ze všech stran zavrhování outsideri shlédli v archetypu outsidera, Satana, a učinili z něj spolupachatele své asociální pomsty na společnosti. V tomto modelu je kriminální pseudosatanismus důsledkem, nikoli příčinou násilí.¹³⁹

¹³⁷ Messadié, G.: *Obecné dějiny d'ábla*, str. 502.

¹³⁸ Vágnerová, M.: *Psychopatologie pro pomáhající profese*, str. 180.

¹³⁹ Matoušek, O., Kroftová, A.: *Zlo na každý den. Život s deprivanty I.*

Jindy dochází k tomu, že dopadený pachatel využije odkazu na satanismus ve své obhajobě. Pokud se tímto způsobem podaří soud přesvědčit o okamžité či trvalé nepřičetnosti pachatele, je pro něho naděje na menší trest a/nebo ústavní léčbu. Stejně jako se dobyvačné války maskovaly za obranu křesťanství, i za satanismus a jeho špatnou pověst mohou lidé zkoušet skrýt svou vlastní špatnost. Satanismus je atraktivní a účinná pomůcka při obhajobě násilí, znásilnění a podobných zločinů. Křesťanský Satan je ztělesněním zla, smrti a zvrácenosti, a je snadné uvěřit jeho podílu na zločinech, které často překračují hranici lidskosti. Ovšem nehledě na to, že některé zločiny jsou vpravdě ďábelské, satanismus je do nich zasazen a posteriori, jako pomůcka obhajoby.

Kuriózní skupinu „satanské kriminality“ tvoří činy, které nejenže nespáchali satanisté, ale nedošlo k nim vůbec. Jedná se o senzační odhalení rozsáhlých tajných satanských spiknutí spojených s tím nejhorším, co vůbec může být se satanismem spojováno. Klasickým příkladem takového odhalení byla kniha Michelle Remembers (Michelle vzpomíná), kterou v roce 1980 publikovala Michelle Smithová ve spolupráci s psychoanalytikem Lawrence Pazdera. Jejím obsahem je líčení zvrácených satanských rituálů spojených se zabíjením a pojídáním zvířat i dětí; pětiletá Michelle sama byla pohlavně zneužita, zavřená v rakvi či kleci s hady, nicméně vyvázla. Po letech se její potlačené vzpomínky objevili při psychoterapii u dr. Pazrena.¹⁴⁰ V tomto ani v mnoha jiných podobných případech rozsáhlé vyšetřování údajné zločiny nepotvrdilo, to ale mnoha lidem nebrání, aby je považovaly za reálné. Žalobce jednoho z pozdějších případů satanských spiknutí dokonce knihu Michelle Remembers použil jako podklad pro svou žalobu.¹⁴¹

Jako příklad klasického satanského vraždění je uváděn případ Rodiny, sekty, kterou kolem sebe shromáždil Charles Manson.¹⁴² Ten prožil velmi těžký život jako záhy opuštěný syn prostitutky. O jeho výchovu se střídala ulice a výchovné ústavy, později vězení. Na svobodě se projevoval jako vyšinutý jedinec, což mu ale nezabránilo, aby se ve třiceti letech (z kterých sedmáct strávil ve vězení) stal vůdcem náboženské sekty. Členové jeho Rodiny se rekrutovali nejčastěji z řad mladých hippies

¹⁴⁰ Lyons, A.: Satan tě chce, str. 164.

¹⁴¹ Lyons, A.: Satan tě chce, str 172.

¹⁴² Novotný, T.: Charles Manson. V Dingir 3/1998.

a v sektě si užívali sexuálních orgií, konzumace drog a dalších aspektů života podle ideálů romantické revolty (například i odmítání zdravotní péče). Ovšem Manson měl mocenské ambice a chtěl se také stát světským vládcem. Vraždami bohatých bílých celebrit chtěl vyvolat vlnu nenávisti proti černochům, která měla vést k rasové válce. Z té by černí vyšli jako vítězové, ale díky své nezkušenosti by si nebyli schopní vládnout a o pomoc by požádali právě Mansona a jeho skupinu. Útok na dům R. Polanského a S. Tateové, při kterém v roce 1969 zahynulo nejméně pět lidí (údaje se rozcházejí), byl součástí tohoto plánu.

Mansonův případ poukazuje na rozporuplnost podobných satanských vražd. Manson sám byl vyšinutý jedinec a je otázkou, zda mu připisovat plnou odpovědnost za jeho činy, fantazie a bludy. Není důvod jej považovat za satanistu, spíš obecněji za náboženského blouznivce. Sám sebe označoval za vtělení Satana i Krista zároveň – a náboženská poselství mu ve svých písních předávali The Beatles.¹⁴³ Obdobně ani mezi jeho následovníky nebyla nouze o křesťany, zmiňována je učitelka nedělní školy a vedoucí z YMCA.

Satanské vraždy nejsou v podstatě satanistické. Jsou daleko spíš výpovědí o duchovní a společenské mizérii, která formuje jedince typu Charlese Mansona. Mnozí „satanovi vrazi“ jsou závislí na drogách, společností odmítaní vyvrhelové či psychicky nemocní lidé. S LaVeyovským satanismem tento fenomén takřka nesouvisí. Moderní satanista neuznává Satana jako reálně existující personální bytost, které by měl sloužit konání zla. Satanista nikdy nemůže ničit život, protože život je nejvyšší hodnotou satanismu. Satanisté nezneužívají drogy, neznásilňují, a neprovádějí rituální vraždy, protože to vše degraduje lidskou důstojnost, která je satanismu svatá. Hrubozrný satanismus je protikladem satanismu LaVeyovského. Kde jeden stojí jako do sebe zvrácený „život“ silně nekrofilní orientace, stojí druhý na straně života, požitku a uspokojení; jeden jako důsledek nejhlubšího úpadku lidské bytosti a druhý jako pokus o co nejdokonalejší rozvinutí potenciálu té samé bytosti.

¹⁴³ Veselý, J.: Satanismus, str. 62

4.3 Kulturní satanismus

V souvislosti se satanismem se často zmiňuje takzvaný kulturní či anti-kulturní satanismus. Na první pohled je zřejmé, že se jedná o fenomén kulturní, nikoli náboženský, přesto je spojovaný s moderním satanismem jako takovým, a proto je třeba jej v této práci zmínit.

Význam kulturního satanismu může být interpretován různě. Může jít o produkci umění, ve kterém je Satan oslavován. Může jít i o satanskou vzpouru proti tradiční kultuře a hledání vlastní alternativy anebo prostě překročení tradičního kulturního rámce. Hlavním motivem je pak Satan jako symbol popření jsoucího ve prospěch nově přicházejícího. V této souvislosti je třeba podotknout, že mnoho geniálních umělců (ale i vědců) bylo pro své nadprůměrné schopnosti obviněno ze satanismu či spolku s Ďáblem.¹⁴⁴ Velcí duchové vždy překračují možnosti chápání své doby, která je vyřazuje ze svého středu a ztotožňuje je se symbolem obecného nepřítel. Tak se rodila představa Satana jako patrona pokroku, i když byl – jako vhodné stigma pro liberály – spíše spojencem konzervativního proudu.

Kulturní satanismus jako produkce oslavující Satana či satanismus, zasahuje různé odnože umění. LaVey sám usměrňoval filmová zobrazení satanské tematiky, v obrazové příloze této práce jsou ukázky satanismem inspirovaného výtvarného umění. Nejvýrazněji a nejviditelněji se ovšem ďábel projevuje v hudbě, respektive subkultuře undergroundu, momentálně reprezentovaného extrémními proudy metalu. Jsou to de facto okrajové žánry uvnitř metalové scény, takzvaný death a zejména black metal.

Ovšem death a black nejsou objeviteli hudebního satanismu. Od dob rock'n'rollu ambiciózní hudebníci věděli, že k dosažení úspěchu kromě hudební produkce mohou použít i negativní image. Šokující texty, okázalá pódiová show či osobní „skandály“ se staly součástí hudby. Elvis Presley dráždil pohupujícími se boky, Black Sabbath (Černá mše) začali v textech odkazovat na okultní témata, satanismus a temnou stránku světa. Začínala sedmdesátá léta. Je nemožné zde jmenovat stovky skupiny, které se od té doby pekelné tematiky dotkly.¹⁴⁵ Ďábel vtrhl na pódium

¹⁴⁴ Veselý, J.: Satanismus, str. 53.

¹⁴⁵ Veselý, J.: Satanismus, str. 53-60.

s velkou slávou a získal davy nadšených fanoušků. Satan byl vhodným spojencem nově nastupujících generací, odmítajících svět vytvořený jejich rodiči. Lidé se zejména v době svého dospívání potřebují negativně vymezit vůči společnosti, se kterou hluboce nesouhlasí. Generační spor je tak mocným spojencem kulturního satanismu, a undergroundu vůbec.

Kulturní satanismus je samozřejmě primárně kulturní záležitostí. Stejně jako členové folklórních souborů nenosí své kroje na nákupy, bere většina protagonistů satanského metalu své působení s rezervou. Satanismus je na kulturní scéně především formou sebevyjádření, vyjádření určitého postoje či názoru, který odpovídá názoru publika. Rekvizity, jako například barvení obličeje, pyrotechnika či používání umělé krve, mají posílit celkový zážitek (případně zakrýt hudební nedostatky). V podstatě ani nezáleží, zda hudebníci sami mají něco společného se skutečným satanismem, satanský metal je, jako každý jiný druh umění, jen zvláštní hra se specifickou estetikou. Estetikou, která je v tomto většině lidí cizí, protože hledá krásu v rozkladu, temnotě, smrti – a symbolu všeho dekadentního -- Satanovi.

Pravdou je, že většina satanských hudebníků používá satanismus pouze jako uměleckou image a satanismus jako takový je příliš nezajímá; a satanisti se také od mnoha takových kapel distancují kvůli údajnému překrucování satanských myšlenek. Na druhou stranu je mnoho hudebníků skutečně aktivních na scéně laveyovského satanismu, například hlava české pobočky Církve Satanovi Jiří Valter (pod pseudonymem Big Boss zpívá v Root) nebo známý americký buřič Marilyn Manson, který byl členem Církve Satanovy a dokonce obýval Laveyův Black House.

Problém kulturního satanismu spočívá v tom, že může některé fanoušky vést k napodobení pokroucené podoby satanismu, který v textech těchto skupin zaznívá. Interpreti sami mluví o tom, že jejich texty není možné chápat doslova, ale jako emocionální výpověď, často zhusta nadsazenou. Kulturní satanismus je jiný, než ten laveyovský. Ostatně LaVey sám spolupracoval na vytváření kulturního (zejména filmového) obrazu satanismu, který se orientoval na symbolické vyjádření archetypu a emocionální působení na reakce diváků. To neodpovídá racionalitě satanismu, ale uvádí na úroveň satanského vědomého sebeklamu (například reálná existence Satana, narození Antikrista), jak jej poznáme později. U textů „satanistických“ skupin je tento

rozdíl ještě výraznější, protože hlavní motivací je často snaha šokovat (a tedy radikalizovat svůj projev, v tomto případě protikřesťansky), ke které se někdy přidává neznalost satanské filosofie. Texty se zcela přirozeně pohybují v říši fantazie, a tak se posluchač může podívat na čarodějnický sabat jeptišek, s mečem v ruce vraždit „okupační“ misionáře nebo za svitu úplňku vyvolat obraz nádherné vampýrky Lilith

Problém nastává, pokud se fantazie změní v realitu. Hudba výrazně působí na emoce a protikřesťanské ladění většiny kapel je jednoznačné. Pak může docházet i k nešťastným incidentům, které ale většinou nemívají charakter násilí proti lidem. Klasickým příkladem může být hanobení křesťanských poutních míst a sakrálních staveb v okolí blackových festivalů. Dochází ale i k násilí. Jako tragický případ se uvádí koncert Rolling Stones v Altamontu roku 1969. Tehdy motorkáři z Hells Angels uboda li černošského mladíka ve chvíli, kdy z pódia zněl hit „Sympathy For The Devil.“¹⁴⁶ Je ale sporné, jakou roli hrála satanská motivace a jak výrazně se projevil protičernošský rasismus typický pro tento gang. Množství hudebníků a skupin muselo později čelit obviněním z toho, že na základě jejich písní mladí lidé páchají sebevraždy, nebo v nich nalézají inspiraci pro vraždění ostatních.¹⁴⁷ V naprosté většině případů byli hudebníci osvobozeni a příčinná souvislost odmítnuta. Posledním mediálně známým případem, je obviňování M. Mansona z podílu na školním masakru v Columbine ve Spojených státech.¹⁴⁸

Poslech „satanské“ hudby někdy může vést k výtržnostem, jindy se člověk pod vlivem kulturního satanismu začne zajímat o satanskou filosofii a stane se „opravdovým“ satanistou. Nejčastěji si ale klasický kulturní satanista na čas půjčí „hrůzostrašnou“ symboliku negace, která mu zprostředkuje kýžené vybití vzdoru a zároveň i ochranný štít před ohrožujícím světem – a dříve nebo později ji zase odloží ve chvíli, kdy dosáhne vlastní vyrovnanosti a teatrální symboly přestane potřebovat.

Fenomén kulturního satanismu je mediálně přitažlivý a jeho protagonisté zájmu médií ochotně vyhovují. Jeho viditelnost ovšem přehání potenciální nebezpečí, které by mohl znamenat. Není třeba se znepokojovat nad satanskými texty, které většina hudebníků i fanoušků nebere příliš vážně. Stejně jako u počítačových her a násilí

¹⁴⁶ Lyons, A.: Satan tě chce, str. 194.

¹⁴⁷ Lyons, A.: Satan tě chce, str. 200.

¹⁴⁸ Bowling For Columbie. Scénář a režie M. Moore. V ČR uvedeno 3/2003.

v televizi je třeba určit jasnou hranici mezi realitou a fantazií a zamezit jejich zaměňování a směšování. Větším problémem je v zejména v severském black metalu vzájemná revnivost, která již vedla i k vraždám či pumovým útokům při koncertech.¹⁴⁹ Další velmi znepokojivou tendencí je přechod části skupin na vlastenecká témata či přímo NS (národně socialistický) metal, což se týká i mnoha českých kapel.¹⁵⁰

Satan jako představitel pekel a temnoty bude vždy vděčnou inspirací uměleckých děl všeho druhu i kvality. Stal se totiž ztělesněním celé poloviny našeho universa, všeho temného, dráždivě svůdného a v neposlední řadě také zakázaného. Křesťanství se pokusilo shrnout temnou stránku člověka a existence vůbec do archetypu Dábla a takto vyjádřenou jí navěky odsoudit a odsunout pryč ze svého světa. Ona temnota ale nezmizela, zůstala přítomná a dráždila citlivé nervy řady spisovatelů, malířů i hudebníků. Hieronymus Bosch dodnes šokuje, Lermontův Satan dodnes dojíhá. Romantický symbol Satana je již ze své povahy atraktivním tématem, se satanismem ve smyslu naší práce už ale mnoho společného nemá.

¹⁴⁹ Korál, P.: Téměř zbytečné obavy ze Satanovy hudby. V Dingir 3/1998.

¹⁵⁰ Aryan Black Metal. V Akce 6/2004. www.antifa.cz

5. A. S. LaVey a Církev Satanova

V této kapitole představím osobu zakladatele moderního satanismu a také samotnou Církev Satanovu, její historii, šíření a zejména působení v našich zemích.

5.1 Anton Szandor LaVey

Přestože satanismus osobu svého zakladatele neuctívá a nepovažuje jej za Boha či proroka, dílo a osoba A. S. LaVeye přesto zůstává nerozlučně spjata s moderním satanismem a Církví Satanovou. Byl to on, kdo z množství duchovních a magických tradic uspořádal moderní satanskou filosofii a dosud roztráštěným skupinkám souvěrců nabídl organizační strukturu Církve. Jak ostatně napsal LaVeyův přítel, autor předmluvy k Satanské bibli, Burton W. Wolf: „Každému, kdo chce vidět dosažené výsledky, musí být jasná jedna věc: Anton La Vey vytáhl Satana ze starého železa.“¹⁵¹ Na druhou stranu je také pravda, že k jeho osobní popularitě přispěl i exotický původ a životní osudy, které vydají na čtivý příběh pro publikum bez většího zájmu o jeho myšlenky. A konečně: lidi odedávna přitahovaly postavy všemožných d'áblů a antikristů. Pompézní Černý papež se skvěle hodil do obecného vkusu toužícího po senzačních a extravagantních osobnostech.

Anton Szandor LaVey se narodil v roce 1930 v Chicagu, jeho rodina se záhy přestěhovala do Kalifornie, kde vyrostl. Od dětství byl ovlivňován svéráznou směsicí americké kultury a pozůstatků kultury svých předků. V jeho žilách kolovala krev cikánská, gruzínská, rumunská a alsaská. Z prarodičů je zmiňována především rumunská babička, která představivost svého vnuka sytila tradičním folklórem její rodné Transylvánie. Temná mystika rumunských Karpat, vyprávění o čarodějnicích a především upírech padla na úrodnou půdu. Nadaný LaVey si k těmto tradičním hororům brzy začal přibírat i horory moderní kultury. Údajně již v pěti letech četl knihy typu Shellyové Frankensteina či Stokerova Draculy. Rodící se americký zábavní průmysl pak přidal své „weird tales“, což bychom do češtiny mohli přeložit jako strašidelné příběhy. Stal se fandou hrdinů z románů J. Londona, komiksových postaviček či démonických postav historie jako Cagliostro, Rasputin nebo Basil Zaharoff.

¹⁵¹ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 23.

Ovšem hrůzu a „d'ábelské orgie“ nemusel mladý Anton hledat jen v literatuře či dávné historii, jeho soudobá skutečnost druhé světové války byla drsná sama o sobě. Dvanáctiletý LaVey se – prý díky klukovskému zájmu o cínové vojáčky – začal zajímat i o dění na světových bojištích. Podle B. Wolfa se mu při pozorování válečného běsnění v hlavě zrodila základní blasfemická myšlenka: „že přes všechna tvrzení křesťanské Bible Zemi nezískají pokorní, ale silní.“¹⁵²

Dalším silným prvkem formujícím osobnost A. S. LaVeye byla hudba, která byla oblastí, ve které projevoval snad nejvíce talentu. Rodiče hudební sklony svého synka podporovali a on se brzy naučil podle sluchu hrát na různé nástroje. Nejvíce mu učarovaly varhany, svou hloubkou a rozmanitostí, schopností omračovat a vyjadřovat duchovní poselství. Ne nadarmo se veřejnost mohla poprvé seznámit s částí LaVeyových textů (základy pozdější Satanské bible), na B-straně gramofonové desky Satanská mše (Satanic Mass, Murgenstrumm, 1968), kde ji přednášel na pozadí hudby Beethovena, Wagnera a Sousa.¹⁵³ Jistého uznání jako hudebník došel již jako mladík, když se v patnácti stal druhým hobojistou v San Francisco Ballet Orchestra.

Na střední škole se prý projevoval jako nadané dítě, což z něj ale nesňalo pečeť podivného outsidera s ještě podivnějšími zájmy. Jeho studijní život se z větší části odehrával mimo školní lavice a osnovy. Studoval hudbu, metafyziku a okulní vědy. Ze školy, která se nemohla přizpůsobit jeho zájmům, odešel rok před maturitou.

Po svém odchodu ze školních lavic si LaVey našel práci u cirkusu, kde nastoupil jako ošetřovatel šelem, lvů a tygrů. Když si jeho zaměstnavatel, Clyde Beatty, všiml, že mu práce s dravými šelmami nevádí, učinil ho svým spolupracovníkem v manéži. Přestože u drezúry dlouho nezůstal, toto krotitelské období jej rovněž formovalo v přípravě na roli „černého papeže.“ Šelmy mu učarovaly, a on se mohl v manéži učit jak působit na tvory, kteří by neváhali zaútočit jakmile by nad nimi ztratil autoritu. Mladý Anton se učil síle pohledu a vůle, která dokáže nejen zkrotit kočkovité šelmy, ale může třeba i hypnotizovat člověka. Právě hypnóza se brzy měla stát dalším jeho koníčkem a zaměstnáním. Po čase ovšem vyměnil bič za varhany a stal se profesionálním hráčem při pouťových atrakcích – od

¹⁵² LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 14.

¹⁵³ Gilmour, P.H.: Anton Szandor LaVey: A Biographical Sketch.

kročení šelem udělal další krok k lidskému publiku, které fascinoval podmanivou hrou.

V osmnácti letech znovu změnil angažmá a stal se pomocníkem kouzelníka. Příznačné povolání pro budoucího mága – ve službách nového zaměstnavatele se zdokonalil v hypnóze a kouzelnictví a dál pokračoval ve studiu okultismu a magie. Pokračoval také ve hře na varhany, hrál doprovody při pouťových atrakcích, v nočních barech i shromážděních putujících kazatelů. Zvláštní kombinace, která odhalovala absurditu pokryteckého života: „V sobotu večer jsem vídal chlapy, jak chlípně touží po polonahých holkách tančících na pouti; když jsem pak v neděli ráno hrál na varhany pro potulné kazatele ve stanech na druhé straně pouti, viděl jsem tytéž chlapy, jak dřepí v lavicích s manželkami a dětmi, prosí Boha o odpuštění, a aby je ochránil před tělesnými touhami. A příští sobotu byli zase na pouti nebo se někde jinde oddávali požitkům. Tehdy jsem pochopil, že křesťanská církev žije z pokrytectví a že člověk musí ventilovat své tělesné touhy bez ohledu na očišťování či tresty řádných náboženství.“¹⁵⁴

O tři roky později došlo v LaVeyově životě k dalšímu zvratu. V jedenadvaceti letech se oženil, opustil cirkus, zapsal se na studium kriminalistiky a začal pracovat jako policejní fotograf. Důvody, které ho k těmto krokům vedly se různí. Jedna verze říká, že se oženil a aby mohl budovat rodinu začal „normálně“ studovat a pracovat,¹⁵⁵ druhá verze naproti tomu říká, že to vše byl úhybný manévr, který ho měl uchránit povinností nastoupit do armády v době začínající války v Koreji.¹⁵⁶ Ať to bylo jakkoli, v roce 1952 se narodila dcera Karla Maritza, v roce 1956 se rodina přestěhovala do viktoriánského domu na California Street, který se později stal domovem Církve Satanovy. Po devíti letech svazku bylo manželství v roce 1960 rozvedeno. La Vey si našel novou družku, Diane Hegarty, se kterou se nikdy neoženil, ale která byla jeho dlouholetou partnerkou a matkou druhé dcery, která dostala jméno Zeena Galatea. Poslední ženou La Veyova života se poté stala Blanche Barton, která mu v roce 1993 porodila jediného syna, kterého do života vybavili netradičním jménem, Satan Xerxes

¹⁵⁴ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 15-16.

¹⁵⁵ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 16.

¹⁵⁶ Gilmour, P.H.: Anton Szandor LaVey: A Biographical Sketch.

Carnacki. Blanche Burton se na základě jeho přání stala hlavou Církve po La Veyově smrti.¹⁵⁷

Práce policejního fotografa byla šokem i pro bývalého krotitele šelem. „Viděl jsem krvavou a děsivou stránku lidské přirozenosti. Viděl jsem lidi zastřelené bláznů a pobodané přáteli; malé děti, rozplácené v příkopu, kam je odhodili řidiči, kteří ujeli z místa nehody. Bylo to nechutné a depresivní. Kladl jsem si otázku: ‚Kde je Bůh?‘ Začal se mi hnusit pokrytecký přístup většiny lidí k násilí, neustálé omílání fráze ‚Je to vůle Boží.‘“¹⁵⁸ LaVey se znovu setkal s krutou realitou, která byla v naprostém rozporu k kázáním křesťanských pastorů, kterému – i když jen jedním uchem – naslouchala velká část společnosti. Bližní se navzájem nemilují, ale mnohdy se vraždí - a věřit, že je to vůle všemohoucího Boha bylo LaVeyovi nemožné. Jako fotograf nemohl před stinnou stránkou člověka zavřít oči, musel naopak ostřit do jícnu jatek, která se před ním na ulici otvírala.

Po třech letech od policie odešel a vrátil se do relativně klidnějšího prostředí nočních klubů a divadel, kde hrál na své oblíbené varhany. Dále si prohluboval znalosti v oblasti magie a okultních témat a v této době začal také pořádat pravidelné přednášky. Ze skupiny, která se v jeho domě scházela později vznikl Magický kruh, první předzvěst Církve Satanovy. Smyslem a náplní pravidelných setkání bylo kromě přednášek i praktické provádění rituálů, které LaVey vyčetl při svém studiu nebo sám sestavil.

O Valpuržině noci roku 1966 LaVey se skupinou svých příznivců provedl speciální rituál a vyhlásil vznik Církve Satanovy. V návaznosti na jezidijskou tradici si rituálně oholil hlavu břitvou obmytou v posvátné vodě podzemní řeky Zamzam, o které muslimové věří, že obtéká kolem Sedmi věží Satanových.¹⁵⁹ Oholením vlasů symbolizoval odmítnutí tradice Adamových potomků, následujících učení řádných náboženství, konec jejich věku a nástup satanské éry, holá hlava Černého papeže proti nestříhaným nazorejcům Božím. Vznikla First Church of Satan a rok 1966 byl vyhlášen rokem jedna Anno Satanas, po příchodu Satana.

¹⁵⁷ Burton, B.: The Church of Satan: A Brief History.

¹⁵⁸ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 16.

¹⁵⁹ Burton, B.: The Church of Satan: A Brief History.

V následujících letech byl LaVey pohlcen úsilím o přežití a prosperitu Církve. Využíval touhy médií po skandálech a nabídl řadu provokativních prohlášení, veřejných černých mší a jiných rituálů. Popularita nové sekty, přestože mnohdy negativní, utěšeně rostla. Křesťanské organizace hlasitě protestovaly a pánské časopisy nadšeně přetiskovaly fotografie nahých dívek – satanských oltrářů. Postupně se o LaVeyovi a satanismu začaly zmiňovat i prestižnější časopisy a zanedlouho na veřejné obřady vysílaly své reportéry i mainstreamové deníky.

LaVey udržoval kontakty s novináři, poskytoval množství rozhovorů a psal články, ve kterých vysvětloval podstatu nového náboženství. Věnoval se i hudbě (vydal například již zmiňovanou Satanskou mši) a zejména filmu. Jako poradce spolupracoval na mnoha filmech – zejména hororech – se satanskou tematikou. V těchto filmech uplatňoval iracionální stránku satanismu v jeho teatrálních scénách a symbolech působících na city. V klasickém hororu *Rosemary's Child* (Rosemary má děťátko) dokonce ztvárnil roli samotného Satana, který se zjeví při rituálu a s hlavní hrdinkou zplodí Antikrista.¹⁶⁰

Největší rozruch ovšem vzbudilo několik veřejných rituálů. Prvním z nich byla svatba lokálních celebrit J. Caseové a J. Reymonda, následoval křest LaVeyovy dcerky Zeeny a v květnu 1967 La Vey na poslední cestu při oficiálním vojenském pohřbu doprovodil E. Olsena. Tyto rituály samozřejmě přitáhly pozornost širokého publika a satanisté, vzdávající chválu Satanovi namísto pokorných proseb k Bohu, mohli veřejnosti představit svou víru. Když LaVey viděl odezvu, kterou tyto praktické ukázky satanismu vyvolaly, údajně prohlásil, že „Satan nejen, že žije, ale je u značného množství lidí velmi oblíben.“¹⁶¹

Kromě vnější propagace satanismu se LaVey také věnoval prohlubování satanské teorie. Základní kniha moderního satanismu, La Veyova Satanská Bible (*The Satanic Bible*), vyšla v knižní podobě poprvé v roce 1969. O dva roky později, v roce 1971, vyšla Dokonalá čarodějka (*The Compleat Witch*, v reprintu *The Satanic Witch*), ve které podrobněji rozebírá principy menší (manipulativní) magie. V roce 1972 pak vydal Satanské rituály (*The Satanic Rituals*), nabízející satanistům další rituály a

¹⁶⁰ Veselý, J.: *Satanismus*, str. 67.

¹⁶¹ Veselý, J.: *Satanismus*, str. 66.

hlubší rozbor velké (rituální) magie. Zároveň editoval církevní časopis Čertovo kopyto (Cloven Hoof).¹⁶²

V sedmdesátých letech se ale u LaVeye projevila únava a jisté rozčarování ze stavu Církve, kterou budoval. Počátkem sedmdesátých let postupně zanikaly jeho pravidelné páteční přednášky a rituály v Black House a v roce 1975 se A.S. LaVey stáhl z veřejného života do ústraní. Přestože zůstal oficiální hlavou Církve Satanovy, jejím vedením pověřil svou ženu Dianu a dceru Karlu a Církev reorganizoval tak, aby se většina aktivity i odpovědnosti přesunula z centra do lokálních slují. Také podstatně omezil svůj kontakt s novináři, kteří se v této době údajně začali obracet od relativně objektivního informování o satanismu k čtivým skandálům a pověrečné proti-satanské hysterii. V této době se prý rozšířily fámy o zániku Církve a smrti jejího zakladatele.

Tomuto období La Veyova života jeho životopisci nevěnují příliš pozornosti. Podle dostupných informací se věnoval psaní knih a studiu předválečných německých magických bratrstev. Údajně dokonce kontaktoval poslední žijící pamětníky, aby u nich studoval rozvinutou germánskou mystiku a magii. Možná, že zde je možné hledat kořeny pozdějších obvinění ze sympatií k národnímu socialismu – nutno podotknout, že neopodstatněná. Kromě toho napsal dvě knihy esejů, Ďáblův zápisník (The Devil's Notebook, 1992) a Satan hovoří (Satan Speaks, 1998) a vydal množství hudebních nosičů se svými varhanními skladbami.¹⁶³

Anton Szandor LaVey zemřel ve věku 67 let na plicní edém vyvolaný infarktem. Zemřel 29. října 1997, přesto je na úmrtním listu uvedeno datum 31. října, tedy den satanských ceremonií. Do tohoto data také rodina jeho smrt tajila, údajně proto, aby satanisti nebyli smrtí zakladatele církve rušeni z příprav na svůj svátek. Poslední větou, kterou LaVey svým následovníkům vzkázal, je epitaf zdobící jeho hrob: „Lituji jen doby, kdy jsem byl příliš hodný.“¹⁶⁴

¹⁶² Gilmour, P.H.: Anton Szandor LaVey: A Biographical Sketch.

¹⁶³ Gilmour, P.H.: Anton Szandor LaVey: A Biographical Sketch.

¹⁶⁴ Veselý, J.: Satanismus, str. 68.

5.2 Církev Satanova

Církev Satanova, původním jménem First Church of Satan, byla založena již zmiňovaným rituálem o Valpuržině noci roku 1966. Jejím základem byla magická skupina, která se okolo LaVeye shromáždila během let jeho pravidelných pátečních seminářů a na čas přijala jméno Řád různoběžníku.¹⁶⁵ Důvodů založení Církve uvedl při různých příležitostech několik, „hlavním účelem ale bylo shromáždit skupinu podobně smýšlejících jedinců a využít jejich spojené energie k vyvolání temné přírodní síly nazývané Satan.“¹⁶⁶

Do čela církve se jako „černý papež“ přirozeně postavil sám LaVey, se svou ženou Dianou jako velekněžkou. Jako správní orgán ustavil Radu devíti, která měla naslouchat diktátu Devíti neviditelných – netělesných astrálních inteligencí – a podle jejich pokynů řídit Církev. Sídlem církevního ústředí se stal LaVeyův černě natřený viktoriánský dům, pro který se vžil název Black House.

Činnost Církve se v prvních letech zaměřovala na veřejná působení a „očistnou blasfemii“ vůči křesťanství, což se projevilo množstvím teatrálních černých mší a dalších veřejných obřadů. „Vždy jsme používaly nahý ženský oltář, doprovodnou hudbu tvořily perverze církevních zpěvů, kříž byl otočený vzhůru nohama, Otčenáš jsme recitovali pozpátku, napodobeninu hostie proměňovali vložením do vagíny oltáře, whisky jsme používali místo vína Kristovy krve a semeno s mlékem místo svěcené vody, a místo křesťanského Boha jsme vzývali pekelná božstva.“¹⁶⁷ Církev Satanova šokovala, upoutávala pozornost a přitahovala množství sympatizantů - a mezi nimi i mnoho uznávaných celebrit, které dále přispívaly k jejímu zviditelnění. Církev utěšeně rostla minimálně do poloviny sedmdesátých let, kdy se již rozšířila po severní Americe.¹⁶⁸

V roce 1972 byla v Holandsku založena první evropská pobočka, The Dutch Kerk du Satan. Působení v Holandsku poznamenal kuriózní incident. Jistý provozovatel sítě erotických klubů chtěl přesvědčit vládu, že prostituce je vlastně služba Satanových jeptišek jejich Pánu a on – jakožto majitel svého druhu klášterů –

¹⁶⁵ Burton, B.: The Church of Satan: A Brief History.

¹⁶⁶ Veselý, J.: Satanismus, str. 65.

¹⁶⁷ Burton, B.: The Church of Satan: A Brief History.

¹⁶⁸ Veselý, J.: Satanismus, str. 67.

by měl být osvobozen od placení daní. Neuspěl, přesto se z tolerantního Holandska prý na čas stala Mekka satanistů. „O velkých svátcích se v Amsterdamu setkávaly stovky satanistů, z nichž mnozí přijížděli až z Rakouska, Německa a Norska.“¹⁶⁹

Jako většině organizací, se ani Církvi Satanově nepodařilo vyhnout se mocenským i osobním sporům a rozštěpení organizace. Z Církve se postupem doby oddělilo několik více či méně životaschopných skupin, z nichž největší je již zmiňovaný Chrám Sétův M. A. Aquina.¹⁷⁰ To vše vedlo k reorganizaci církve, která proběhla v roce 1975. Struktura Církve byla do té doby relativně centralizovaná a množství administrativních povinností spočívalo výhradně na centrální sluji. Zavalený činností a zřejmě i zklamáný jejími plody se LaVey stáhl do ústraní a většinu odpovědnosti centrální sluje převedl na místní organizace. Tato decentralizace, která umožnila prakticky autonomní život jednotlivých poboček Církve trvá dodnes. Ještě dříve, v průběhu první poloviny sedmdesátých let, proběhla reforma rituální, která se odvrátila od veřejných rituálních provokací a zaměřila se na soukromé rituály sloužící výhradně potřebám jejich celebrantů. Druhá polovina sedmdesátých let je v dějinách Církve popisována jako období stagnace a odlivu členů.¹⁷¹

Osudy Církve Satanovy v osmdesátých letech poznamenala měnící se pozice tisku. Přestože ani předchozí mediální obraz nebyl úplně přesný (a LaVey byl obviňován například z propagace fašizujícího policejního státu),¹⁷² v osmdesátých letech se tisk proti satanismu obrátil v plné zbroji. Hlavním mluvčím se stal Lawrence Pazder, který vydal již výše zmiňovanou knihu „vzpomínek“ Michelle Smithové, Michelle Remembers. Michelle vyprávěla o tom, že se jako dítě stala obětí satanistického spiknutí. Popisuje rituální znásilňování dětí, krvavé oběti a vůbec všechny populární pověry. Přestože se její vzpomínky později ukázaly jako falešné, staly se předlohou pro mnoho dalších obdobných obvinění. Tato atmosféra Církvi paradoxně prospěla a od roku 1982 „satanská panika“ přiváděla nové členy.¹⁷³

¹⁶⁹ Veselý, J.: Satanismus, str. 67.

¹⁷⁰ Veselý, J.: Satanismus, str. 69.

¹⁷¹ Burton, B.: The Church of Satan: A Brief History.

¹⁷² Burton, B.: The Church of Satan: A Brief History.

¹⁷³ Burton, B.: The Church of Satan: A Brief History.

Vyvracejíc postupně jedno obvinění za druhým, začala se Církev Satanova ve společnosti etablovat „jako v podstatě řádná, byť značně netradiční církev.“¹⁷⁴

Skutečnou ranou byla pro Církev Satanovu smrt jejího zakladatele v roce 1997. Kromě toho, že odešel vůdčí duch a inspirátor celého hnutí, vznikly i problémy materiálního rázu. LaVey po sobě nezanechal žádnou závěť a podle kalifornských zákonů veškerý jeho majetek připadl státu.¹⁷⁵ Blanche Burton, vdova po LaVeyovi a na základě jeho přání pozdější hlava Církve, byla nucena opustit Black House, který byl později srovnán se zemí. Církev se ocitla v krizi, která se promítla i na vztahu s českými satanisty, jak uvidíme dále. O Valpuržině noci roku 2001 se Nejvyšším knězem Církve stal Peter H. Gilmore a o rok později nahradila B. Burton v roli Nejvyšší kněžky Gilmoreova žena Peggy Nadramia.¹⁷⁶

Církev Satanova funguje dál a přestože o jejích nejnovějších dějinách není mnoho informací „se zdá, že tento šok i následná krize byly překonány, i když možná za cenu určité komercializace činnosti.“¹⁷⁷ Nedávné zvýšení vstupního poplatku ze sta na dvě stě dolarů tuto Veselého domněnku potvrzují.

¹⁷⁴ Veselý, J.: Satanismus, str. 68.

¹⁷⁵ Veselý, J.: Satanismus, str. 68.

¹⁷⁶ Burton, B.: The Church of Satan: A Brief History.

¹⁷⁷ Veselý, J.: Satanismus, str. 68.

5.3 Satanismus a Církev Satanova v Československu a České Republice

O historii satanismu v českých zemích neexistuje mnoho informací. Nakonečný vypráví o několika prvorepublikových předchůdcích satanismu.¹⁷⁸ Byli to zejména dva podivíni, Felix Achille de la Cámara a Ervín Smíchovský, jejichž společným osudem byla černá magie (přičemž Smíchovský patřil k těm nejvzdělanějším hermetikům), ale také sympatie k fašismu a kolaborace s Němci. Cámara zemřel v průběhu povstání (prý byl lynčován a upálen zaživa), Smíchovskému se v poválečném procesu podařilo vyvázat s doživotím – v roce 1951 ve vězení umírá. Dalším ctitelem Dábla byl zřejmě i jiný vysoký mág, Rafael Maria Boušek, který ve své pozůstalosti zanechal pozoruhodný chvalozpěv na Lucifera, který zde cituji jako ukázkou satanské doxologie:

Satanský hymnus

Ave, ave Imperator

Lucifer, Illuminator!

(Salutamus hic Te omnes
nunc et usqu' ad cosmi fines!)

Puellarum Conductio

Peccatorum Oblivio,

(Salutamus hit Te omnes
tartarorum fida proles!)

Uxorumque Persuasio

Congerendi Occasio!

(Salutamus hic Te omnes
et virtuti reductores!)

¹⁷⁸ Nakonečný, M.: Novodobý český hermetismus.

In noctibus insomniis
Datis nobis Libidinis
(semper uti luxuriis
maxime et satis nimis!)

O, aeterna Rebellio,
Libertatis Promotio!
(Vivat, vivat regnum Tuum,
in saecula saeculorum.)¹⁷⁹

Veselý se dále zmiňuje o „pražských satanistech“, kteří „se scházeli v jednom domě na Malém náměstí“ a údajně se jim „podařilo evokovat zjev Astarté.“¹⁸⁰ Podrobnější informace zřejmě nejsou k dispozici. Válka zničila většinu toho, co bylo vytvořeno. Množství zasvěcenců zemřelo za války, mnozí krátce po jejím konci. Snahy o oživení činnosti magických skupin po válce definitivně skončily po nástupu stalinské totality, která se pokusila vymýtit všechny duchovní i magické tradice.

Již před založením oficiální církve se začaly objevovat lokální skupinky satanistů. Tyto skupinky sdružovaly často jen několik jednotlivců a vzájemná komunikace vážla. Dějiny oficiálního satanismu v Čechách se začaly psát 1. října 1991, kdy vznikla Československá (později Česká) Církev Satanova. Založil ji Jiří „Big Boss“ Valter, známý český satanista a hudebník, sám člen První Církve Satanovy. Dalším významným momentem bylo vydání českého překladu Satanské bible, kterého se v témže roce ujalo nakladatelství Reflex.

V Praze vznikl 9. července 1993 Pražský satanský spolek. Ačkoli v době svého založení sdružoval pouze tři členy, o dva roky později to bylo již dvacet satanistů. Spolek vystupoval na veřejnosti i v médiích a vydával časopis Mág. Většina členů Spolku byla zároveň i členy Církve Satanovi a v roce 1996 se Spolek transformoval v První pražskou pobočku Církve Satanovi. Nové periodikum Pobočky vychází pod názvem The Abyss od roku 1997.¹⁸¹

¹⁷⁹ Nakonečný, M.: Novodobý český hermetismus, str. 254.

¹⁸⁰ Veselý, J.: Satanismus, str. 171.

¹⁸¹ Veselý, J.: Satanismus, str. 177.

V roce 1996 vznikla Pobočka Církve Satanovy v Prostějově¹⁸², v roce 2001 pak i v Kutné Hoře.¹⁸³

V České Lípě vznikl koncem roku 1994 takzvaný Řád Růže¹⁸⁴, který zůstává vně Církve Satanovy. Přesto je praxí Řádu laveyovský satanismus. Řád Růže sdružuje dvanáct členů, někteří jsou zároveň členy Církve Satanovy.

Existuje mnoho dalších formálních i neformálních skupin neorganizovaných satanistů. Satanismus nemusí být praktikován uniformně a satanisté se nemusejí scházet v jedné církvi. Mnozí satanisté se z různých důvodů raději sdružují v malých neformálních skupinkách, a výjimkou nejsou ani jednotlivci, kteří zůstávají ve své magické praxi sami. I proto je možné počet českých satanistů pouze odhadovat, počet organizovaných členů Církve Satanovi je dosáhla údajně necelých dvou set.¹⁸⁵

V období po LaVeyově smrti došlo k rozkolu a ochlazení vztahů mezi Českou Církví Satanovou a americkou First Church of Satan. Jádrem spolu se stal neutěšený stav americké církve odrážející se v dopise, který J. Valter obdržel od B. Burtonové, vdovy po A.S. LaVeyovi, tehdejší hlavy církve. LaVey nezanechal závěť a veškerý jeho majetek propadl státu, Burtonová nakonec rozeslala po místních pobočkách písemnou žádost o finance na údržbu církve. Valter a čeští satanisté takový požadavek odmítli s tím, že je v rozporu se satanskou filosofií. „Žádala o finanční podporu, jako když v kostele vybírají křesťané na opravu svých kostelů.“ Po tomto odmítnutí „se po aktivitách americké First Church of Satan slehla zem. Již se neozval nikdo.“¹⁸⁶

Na aktivity České Církve Satanovy neměly zmatky americké centrály významnější vliv. V polovině roku 2001 proběhly organizační změny, které měly zlepšit fungování Církve a Grotto Master J. Valter předal administrativu do rukou pražské pobočky. Ta byla také pověřena přijímáním nových členů a v současné době tvoří centrum satanistických aktivit u nás. Z pořádaných propagačních akcí je možné zmínit „galerijní spektakl“ pod názvem „Prokletí satanova lúna“, který proběhl v Praze

¹⁸² Veselý, J.: Satanismus, str. 178.

¹⁸³ Veselý, J.: Satanismus, str. 186.

¹⁸⁴ Veselý, J.: Satanismus, str. 177.

¹⁸⁵ Veselý, J.: Satanismus, str. 191.

¹⁸⁶ Veselý, J.: Satanismus, str. 184.

v srpnu roku 2002. Výstavu provázely přednášky (mezi pozvanými byl i religionista Ivan O. Štampach), diskuse a veřejný rituál.¹⁸⁷

5.3.1 Struktura Církve

Vnitřní struktura Církve Satanovy je hierarchická, jak je u okultních společností obvyklé. Jednotlivé stupně se od sebe liší rolí satanisty při rituálu a funkcí v praktickém životě společenství. Stoupání po žebříčcích hierarchie by mělo záviset na dosaženém poznání a praktických schopnostech adeptů. Existují různé hierarchie a jednotlivé stupně hierarchie mohou být různě pojmenovány, existuje množství variant, které sdílejí obdobný obsah. V této práci překládám sedmistupňovou hierarchii, kterou používá pražská a kutnohorská pobočka Církve Satanovy:

Novic, neboli Novicius monachus, je v hierarchii na nejnižším místě. Nemá žádná práva ani povinnosti a nezúčastňuje se společných obřadů. Prvním rituálem, kterého se účastní je jeho vlastní iniciace na druhý stupeň.

Učeň, neboli Aluminus nebo Apprehtic, se již zúčastňuje společných obřadů, ale ve všech církevních aktivitách je podřízen výše postaveným členům. Mimořádně se může účastnit menších církevních porad či kongregaci Jeskyně. Novic ani učeň nejsou členy církve.

Zkoušený, neboli Examinandus či Tutor, je již aktivním účastníkem rituálů. Má na starosti drobnější úkoly, jako je podávání rituálních předmětů celebrantovi a jeho asistentům. V životě církve má také aktivnější roli. Má předávat své poznání a předávat zkušenosti novicům a učňům, může se zúčastňovat církevních jednání a také by měl být členem církve.

Znalý, neboli Peritus či Sublime, při rituálu obsluhuje gong či kadidelnici. Své zkušenosti předává zkoušeným, učňům i novicům. Musí být členem církve a měl by se účastnit církevních porad.

Zkoušející, neboli Magister peritus, je nazýván také Pán Černého Plamene. Při rituálu má na starosti správný průběh obřadů, rozžíná a zhasí svíce a při obřadech zastává funkci subdiakona. Vyučuje Znalé a zkouší Zkoušené. Navrhuje povýšení

¹⁸⁷ Veselý, J.: Satanismus, str. 187-8.

členů a má na starosti písemnou a tiskovou komunikaci Jeskyně, případně její vydavatelskou činnost. Musí být stálým účastníkem kongregací a porad.

Pobočník neboli Auditor nebo také Pán Meče. Při obřadu nosí meč a stará se o veškeré náležitosti obřadu, zastává roli Diakona. Jeho funkce v církvi spočívá v organizaci setkání, které svolává Nejvyšší kněz. Přirozeně musí být jejich pravidelným účastníkem.

Nejvyšší kněz, neboli Pontifex maximus či Second Master, je hlavou Jeskyně. Řídí její chod, svolává kongregace, schvaluje povýšení členů a po poradě s Pobočníkem a Zkoušejícím může členy i sesazovat. Zodpovídá se Veleknězi a rituálu se zúčastňuje v roli celebranta.¹⁸⁸

¹⁸⁸ Veselý, J.: Satanismus, str. 189-190.

6. Učení satanismu

V této kapitole se pokusím vyložit základy učení moderního satanismu, tak jak je formuloval A.S.LaVey ve svých knihách. LaVey nepředkládá své myšlenky jako neomylné „slovo Páně“. Netvrdí, že má pravdu a ani pravdu samotnou nijak neglorifikuje: „Pravda o sobě ještě nikoho neosvobodila.“¹⁸⁹ Spíše než jako dogmatickou příručku nabízí svou Bibli jako přehled pochybností, „kopanců do vyžraných břich posvátných krav“, který má vést k dalším pochybnostem. Případně i proti jeho vlastním názorům. Lucifer jako světloňoš přináší osvěcující pochyby, které jediné mohou posloužit k satanské emancipaci člověka. „Pro ty, kteří již začali pochybovat o domnělých pravdách, je tato kniha zjevením. Pak Lucifer povstane!“¹⁹⁰

Učení satanismu je poměrně jednoduché. LaVey se nesnaží přikazovat a zakazovat, nerozvádí své myšlenky do jejich konkrétních důsledků. Naznačuje, používá fráze a aforismy, jeho výklad v rychlosti přeskakuje z myšlenky na myšlenku. Dotýká se různých oblastí, ale vždy jen naznačí směr, kterým by se mohlo pokračovat, ale sám se nesnaží činit závěry. Snad proto, že se snaží ponechat co možná největší prostor pro individuální obsah, který do satanismu vnáší každý jednotlivec. Satanská bible je tak jen jakýmsi startovním můstkem, od kterého by satanista měl sám postupovat dál, případně mantinelem, který ohraničuje to, co je v principu satanské od toho, co již není. Světonázor jednotlivých satanistů se tak může do značné míry lišit, i já se tedy omezím ve výkladu na základní principy, které LaVey shrnul v Knize Luciferově, druhé části Satanské bible.

¹⁸⁹ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 45.

¹⁹⁰ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 46.

6.1 Vztah k Bohu a transcenci

„Jednou z obecně rozšířených mylných představ je, že satanista nevěří v Boha,“¹⁹¹ píše LaVey na úvod kapitoly jejímž nadpisem je zatykač: Hledá se Bůh, mrtvý nebo živý. Bůh a božství hraje v satanismu důležitou roli. V rámci výkladu o vztahu k satanistů k Bohu se setkáme se třemi různými formami božství, které satanismus různým způsobem chápe a uctívá.

Satanista věří v Boha jako rovnovážný faktor v přírodě. Je to „mocná síla, která prostupuje univerzum a udržuje ho v rovnováze.“¹⁹² Není to osobní Bůh, ale pouze princip, který dává bytí jeho trvalost. Není nijak interesovaný v lidských osudech, nestará se o lidské štěstí či neštěstí, k člověku má čistě neutrální vztah a nečeká ani žádné uctívání. To je objektivní indiferentní Bůh satanistů, přírodní princip, proti kterému vystupuje Satan jako princip změny, jak uvidíme později. Tohoto neosobního Boha satanisté akceptují v jeho reálné existenci, není předmětem uctívání ani hlubšího zájmu.

Co se týče uctívání, je pro satanistu důležitý „druhý“ Bůh satanismu. Je takřka vyloučeno, aby v něho satanista nevěřil, je jím totiž on sám. V satanismu je každý sám sobě nejvyšším Bohem. Princip egoteismu vychází z LaVeyova feuerbachovského přesvědčení, že Bůh je výtvozem lidských rukou, respektive lidské mysli. „Člověk vytvořil celý systém bohů pouze svým materiálním mozkiem jen proto, že má ego, které nedokáže přijmout, musel ho zvnějšit v nějakém velkém duchovním výmyslu, kterému říká Bůh.“¹⁹³ Osobní Bůh je tedy z tohoto hlediska pouze do nebe promítnutým egem člověka, a proto není jeho uctívání nijak univerzálně závazné. Pokud člověku nevyhovuje jedna představa Boha, může uctívat jinou, která bude lépe odrážet jeho potřeby. LaVey v tomto bodě přímo dýchá atmosféru své doby – všeobecnou krizi náboženství. Ve Francii si například Albert Camus uvědomoval paradox moderní doby, ve které Bůh zemřel (nebo alespoň nemluví), ale člověk ho nepřestal ke svému životu potřebovat. Existencialismus ani jiný čistě filosofický směr tento rozpor řešit nemohl, protože mu nutně chybí patričný přesah do oblasti náboženství.

¹⁹¹ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 47.

¹⁹² LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 74.

¹⁹³ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 51.

Satanismus takový přesah nabízí. Není potřeba rezignovat na silnou lidskou potřebu transcendence a hledání Boha. Není třeba obcházet církve a hledat, který kazatel upravil svého Boha do alespoň trochu vyhovující podoby. Není třeba hledat člověka, jehož zbožštělé ego by bylo možné uctívat a popírat tak svou vlastní osobnost. Satanista podle LaVeye udělá nejlépe, když se přestane zajímat o bohy ostatních a sám sebe vyvýší na Boží trůn. Je „rozumnější klanět se Bohu, kterého si stvořil podle vlastních emočních potřeb – Bohu, který nejlépe zosobňuje konkrétní pozemskou a tělesnou bytost...“¹⁹⁴ Takový Bůh bude podle satanismu každému nejlépe vyhovovat a namísto popření vlastní jedinečnosti, individuálních vlastností a tužeb, bude jejich oslavou a zvěčněním.

Satanismus tak nabízí možnost praktického ateismu bez frustrace duchovních potřeb člověka. Objektivně existujícího Boha odsunuje na okraj scény jako neosobní, subjektivně neinteresovaný a neinteresující faktor – a jako osobního Boha nabízí každému člověku jeho vlastní ego. Příznačně tak Satan nabízí každému z nás Boží trůn.

Z toho vyplývá, že i uctívání egotistického Boha bude směřovat jiným směrem než v řádných náboženstvích. Tam je z LaVeyova pohledu motivem úcty uchlácholení hněvu božstva, oslava jeho velikosti v porovnání s maličností člověka atd. Satanista ve svém kultu uctívá svůj vlastní život, zpytuje se z hříchů proti sobě a Boží přikázání jsou jeho vlastní posvátnou vůlí. Jestliže člověk takto pozná a přijme sám sebe a vyrovná se s tím, jakého Boha právě vytvořil, stává se z něho satanista. „Až se člověk přiblíží sám sobě a vzdálí se Bohu, všechna lživá víra vyvane a on se přiblíží d'áblu.“¹⁹⁵

Třetí oblastí božství, která v satanismu hraje roli, je oblast transcendence, ke které se satanisté obracejí při svých rituálech. V tomto bodě vztah satanismu k božství nejvíce připomíná tradiční náboženství a jeho liturgii. Ďáblové a démoni jsou uctíváni při rituálech, jsou vyvolávána jejich jména a mág se domáhá jejich síly a pomoci při naplňování svých přání. Co se týče formální démonologie, uvádí LaVey jako vrchol hierarchie čtyři korunní prince pekel, Satana, Lucifera, Leviathana a Beliala, kterým

¹⁹⁴ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 51.

¹⁹⁵ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 52.

odpovídají čtyři živly a světové strany.¹⁹⁶ Kromě nich uvádí několik desítek démonských jmen vhodných k magickým operacím.¹⁹⁷ Tito temní bozi vystihují aspekt dogmatu a iracionální víry a víra v ně by měla být bezvýhradná jako víra malého dítěte. Ale stejně jako dítě dospěje a začne pochybovat, tak i satanista by měl svou víru a své bohy kontrolovat zejména rozumem. Víra v bohy a božství není v protikladu s oficiálním ateismem Církve Satanovy, je jeho důležitým doplňkem.

Jak již bylo řečeno, LaVey si uvědomoval náboženské potřeby lidí a nabízel jejich uspokojení. V rámci rituálu tak zavedl pojem „antiintelektuální dekompresní komory,“ kterou musí satanista v přípravné fázi rituálu projít.¹⁹⁸ Obsahem této komory je právě svět bohů a démonů, svět, ve kterém se tyto postavy zhmotňují, ve kterém se satanista uvádí do stavu neotřesitelné víry. Obdobně jako Ježíš a ostatní náboženští učitelé i LaVey učí, že kdo bude mít víru pohne horou. Rituál znamená koncentraci mágovy emocionální síly, kterou může znásobit vírou v mnohonásobně silnějšího démona, který je jeho vlastní duchovní projekcí.

¹⁹⁶ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 64.

¹⁹⁷ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 154.

¹⁹⁸ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 64-67, 128.

6.2 Posmrtný život v satanismu

O posmrtném životě LaVey v Satanské bibli píše dvojím způsobem: v negativním smyslu upozorňuje na úskalí každé víry v posmrtný život, a v pozitivním smyslu naznačuje, jak je možné zůstat po i naživu smrti.

Hlavním problémem víry v posmrtný život je podle satanismu tendence posouvat horizont života až za pozemskou smrt. Od judaismu po islám, v hinduismu i buddhismu, ve všech řádných náboženstvích se počítá s posmrtným životem, ve všech je posmrtný „úspěch“ vázán na dodržování pravidel toho kterého vyznání a ve všech je líčen jako mnohonásobné překonání pozemské existence (včetně vnějších podmínek), jako konečná a zasloužená satisfakce za křivdy prožité v průběhu pozemského života. Posmrtný život je tak postaven do role „ceny útěchy“ za neúnosný pozemský život, jehož zjevnou mizérii nemohla ani církev ani věřící popírat. A v posledku je i důkazem Boží spravedlnosti, která logickou přesmyčkou vyrovnávala paradoxní propast mezi deklarovanou milující péčí a skutečným stavem věcí. Sloganem posmrtného života není, „nezoufejte, protože nezemřete“, ale přesně naopak: „nezoufejte, protože zemřete“ - a místo nespravedlnosti a ústrků konečně prožijete radost, rozkoš, odplatu a vůbec všechno, po čem jste celý život toužili.

A v tom je právě problém. Krom toho, že víra v posmrtný život ospravedlňuje Boha a nespravedlivý status quo světských věcí, a nehledě k rozporuplné logice fundamentálních věřících, kteří si celý život odpírají potěšení a přitom se už už nemohou dočkat rajského hýření --- funguje posmrtný život, a celá věroučná konstrukce na této víře postavená, jako velmi účinný způsob sociální kontroly na úrovni společnosti a zároveň potlačení ega v individuální rovině.

Takřka všechna náboženství posouvají „to důležité“ - nebo ještě spíše „to kýžené“ - až za horizont pozemské smrti. Až po smrti křesťana přijde čas na spravedlnost, důstojnost, blahobyt a rozkoš, až po poslední smrti hinduisty dojde k spojení s Brahmanem, po smrti teprve přichází čas na život. Pozemský čas je jen víceméně nedůležitým (protože pomíjivým) úsekem přípravy na posmrtnou existenci, který by měl být vyplněn odříkáním a trpělivým očekáváním. A nadějí složenou v Boha či bohy, kteří nabízejí jediné možné řešení – posmrtný život. Utrpení předchází radost, jakoby nejlepší přípravou na posmrtnou hostinu bylo celoživotní hladovění.

Společným rysem nauk řádných náboženství je podle LaVeye snaha o potlačení ega a rezignace na pozemský život. Hanění pozemského života vyhovuje všem, kteří jsou se svým životem nespokojeni a nemohou nebo nechtějí na tom nic měnit. Ze stávající bídy se dívají do luxusu nebes a smrt očekávají jako vysvobození. Jejich vlastní život pro ně nemá valnou hodnotu a ochotně by se ho vzdali ve prospěch posmrtného života. Slabého ega, poznamenaného všemožnou frustrací, se vzdávají stejně tak ochotně – ve prospěch pokory, podřízení se Boží vůli či neosobnímu osudu. Společným rysem je víra v nicotnost vlastních možností a rozplynutí ega v mnohem silnějším božství.

Na druhou stranu lidé, kteří jsou se svým životem spokojeni, nemají důvod očekávat smrt s nadějí, „pro ty, kdo zažili všechny radosti života, se smrt pojí s velkými obavami.“¹⁹⁹ Spokojený člověk se nikdy nechce vzdávat své spokojenosti a tedy svého života. Kdo vlastními silami dosáhl vyrovnanosti a spokojenosti, nebude pochybovat o možnostech svého ega a rozhodně nebude prahnout po tom, aby se jeho osobnost rozplynula. „Z téhož důvodu se člověk, kterého baví žít, nevzdá ochotně života za příslib posmrtné existence, o níž neví nic.“²⁰⁰

Satanismus je náboženstvím pozemského života, života naplněného a uspokojeného. Odmítá náboženskou víru v posmrtný život jako pošetilost, a namísto „někdy a tam“ chce „tady a teď.“ Obdobně jako například tvarová psychologie LaVey tvrdí, že přirozeností ega je jeho růst, sílení a snaha o naplnění jeho přirozených potřeb. Člověk se buďto může vzdát ega ve prospěch trpného očekávání, nebo s pomocí ega dojít jeho naplnění a prožití všestranně uspokojeného života. Satanista rozhodně volí to druhé.

LaVey odmítá tradiční náboženství postavená na podřízenosti člověka vyšší moci a směje se boomu východních duchovních nauk spojených s cvičením jógy a makrobiotickou stravou: „Šlichta! Ulevuje si satanista. Raději bude jíst pořádné vydatné jídlo, pocvičí si představitivost a transcendovat bude pomocí fyzického a emočního naplnění.“²⁰¹ Není třeba si ničeho odpírat, naopak nasycení a naplnění individua a jeho potřeb je cestou k všestrannému růstu.

¹⁹⁹ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 98.

²⁰⁰ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 98.

²⁰¹ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 89.

Je příznačné, že když si lidé v Evropě přestali být ve větší míře jistí pravdami náboženství, reakcí byla vlna sociálních nepokojů a revolucí zacílených na zlepšení jejich životních podmínek na tomto světě. Stejně tak reaguje i satanismus. „Neexistuje žádné zářivé nebe věčné blaženosti ani žádné peklo, kde by se snažili hříšníci. Náš den útrap je právě teď! Právě teď je náš den radosti! Právě teď máme příležitost! Zvolte si tento den, tuto hodinu, neboť žádný spasitel neexistuje!“²⁰² Spasitel neexistuje, neexistuje žádná záruka, že se ještě zítra probudíme, jen dnes je den pro naši aktivitu, smutek i radost, potěšení i utrpení. Aneb „jezme, pijme, neboť zítra zemřeme.“²⁰³

Na druhé straně píše LaVey o satanské cestě k posmrtnému životu. Jako obvykle je to jen náznak a žádné ucelené učení, které by cestu k posmrtné existenci mapovalo od A do Z. A jako obvykle navrhuje cestu naprosto protichůdnou učení řádných náboženství. Nikoli vyprázdňením ega, podřízením se Boží vůli, trpělivým snášením svého údělu a odříkáním, ale přesně naopak - naplněním ega - se člověk může odpoutat od těla fyzické smrti a dosáhnout posmrtného života. „Pokud byl někdo během života dostatečně vitální a až do konce bojoval o svou existenci, je to právě jeho ego, jež odmítne zemřít, přestože tělo, v němž sídlilo, již propadlo zániku.“²⁰⁴

O tom, jak by tento posmrtný život mohl vypadat, mlčí.

Jak chápat „naplnění ega“ jako cestu k posmrtnému životu? Navrhuji jeden výklad, aniž bych trval na jeho platnosti. V astrálním světě existují odrazy všech pozemských pochodů, jak bylo řečeno výše, a mezi ostatními bytostmi tento svět obývají takzvané larvy. Larvy jsou posmrtné zbytky životní energie zemřelých, které zůstávají naživu, dokud jim to jejich energie dovolí. Čím vyšší forma energie, tím lepší forma existence larvy a také větší možnosti jejího prosazení se zpět do pozemského života. Tak by mohla být pochopena nejasná LaVeyova věta o tom, že „tato dětská vitalita satanistovi dovolí nahlížet za závět temnot a smrti a zůstat zde na Zemi.“²⁰⁵

²⁰² LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 41.

²⁰³ 1. Korintským 15,32.

²⁰⁴ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 100.

²⁰⁵ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 100.

6.3 Satanská etika

Ačkoli termín satanská etika může zavánět paradoxním *contradictio in adjecto*, pokud se ale budeme zabývat skutečným satanismem, musíme zmínit i určité etické principy. Přes svůj mediální obraz je satanismus přirozeně etickým systémem a oblast etiky je pro satanismus dokonce velmi důležitá. Mimo jiné i proto, že právě v oblasti etiky spočívá hlavní bod kritiky křesťanství a tradiční společnosti vůbec: „Ptám se na všechna proč a proto vašeho desatera.“²⁰⁶

Jak jsme viděli, LaVey podporuje dogma a kult, a například sebeklam v rámci rituálu je pro satanismus nejenže přijatelný, ale i nutný. Křesťanům tedy ani tak nevytýká jejich víru, ani její případnou iracionalitu. Hlavním bodem satanské kritiky křesťanství je oblast mravů, oblast etiky, zejména vypjatá obrana práv individua.

LaVey měl v této oblasti mnoho předchůdců, kteří satanismu připravovali cestu. Ať už to byl křesťanský existencialista Kierkegaard, anarcho-individualista Stirner či voluntaristé Schopenhauer a nejvýznamnější inspirátor satanismu Nietzsche, v jejich filosofích se vždy nějakým způsobem slučovala obrana individua před stádním davem, spojená s kritikou křesťanství, případně určité jeho formy. Individualita a křesťanství se dostaly do sporu již dávno před tím, než je do protikladu postavil LaVey. Tento pohyb přirozeně vyplynul z konce středověku, který stavěl na první místo Boha a jednotlivému člověku příliš pozornosti nevěnoval. Individuum se v posledních několika staletích přihlásilo o svou autonomní existenci a satanismus je tak jedním z projevů jeho emancipace.

Stejně jako u všech jiných náboženských a filosofických systémů, vyrůstá i v satanismu etika ze základních postulátů jako jejich praktické rozvedení. Satanská etika není a nemůže být výsledkem zjevení, ať už by šlo o archanděla Gabriela či démona Aiwasse. Je pouze pokračováním základních principů satanismu uvedených do prostředí lidského života. Na rozdíl od zakladatelů řádných náboženství, LaVey nikdy neměl snahu vysvětlovat svým věřícím, co mohou a co nikoli. Pouze naznačil směr, kterým by se satanisté měli ubírat. Tuto „cestu levé ruky“ symbolizuje Satan, coby ztělesnění tvořivé vzpoury, hrdé pýchy a světských rozkoší.²⁰⁷

²⁰⁶ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 37.

²⁰⁷ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 31.

Satanista se musí nejdříve vzepřít a odmítnout anonymní imperativ „ono se“ - imperativ neuvědomělé morálky stáda, které nepřemýšlí proč a koho poslouchá a jde cestou nejmenšího odporu. V tomto bodě je možné slyšet ozvěnu Nietzscheova požadavku přezkoumání veškeré morálky. LaVey stejně jako on žádá „zdůvodnění vašeho zlatého pravidla chování“ a ptá se „na všechna proč a proto vašeho desatera.“²⁰⁸ Satanista se musí v první řadě osvobodit od předsudků a imperativů, kterými jej poznamenala výchova a vliv společnosti. Tak poté stojí na počátku cesty jako svobodný člověk, de facto bez morálky, který svou vlastní etickou soustavu teprve vytváří; a to tak, aby odrážela jeho vlastní sklony a záliby. Co bylo řečeno o Bohu, platí v satanismu i o etice: je to dílo lidského mozku, odrážející ponejvíc osobnost svého tvůrce. Proč tedy naslouchat cizí představě, když lze vytvořit odpovídající vlastní variantu? Satanista je vyzýván ke svobodě a satanista – aby byl hoden svého jména – svobodným svým způsobem být musí. Morální autonomie je zároveň možností i odpovědným úkolem, kterého se satanista musí zhostit.

Satanistovi je odepřena neochvějná jistota, kterou je možné nacházet ve fundamentalismu všeho druhu. Fundamentalismus nabízí pevnou víru a jasnou a jednoduchou orientaci v černobílém světě; naproti tomu satanismus nabízí pouze pochybování jako gnoseologickou metodu i životní styl.²⁰⁹ Satanista nemůže slepě následovat Krista či jiného proroka, pokud přijal sám sebe jako Boha. LaVey odmítá Boží či církevní nárok na svědomí člověka a přisuzuje každému člověku svobodu k vlastním rozhodnutí i odpovědnost, kterou za ně musí nést. Tak je pro satanisty připravena cesta k budování vlastní morálky, vycházející z jejich vlastního nitra. Morálky autonomie a svobody. Morálky silného a samostatného ega.

Vyvstává známý problém. Jak skloubit svobodu individua s ochranou svobody ostatních? Ani v satanismu autonomie neznámá svévolnost, a svobodou se nemyslí volnost k páčání zla. Bylo řečeno, že etika vždy vychází ze základních principů daného učení. Nejvyšší hodnotou satanismu je život, přičemž „nejčistší forma pozemské existence spočívá v tělech zvířat a dětí.“²¹⁰ Satanisté si je cení pro jejich přirozenost a bezprostřednost, kterou ještě společnost nestačila narušit všeobjímajícím

²⁰⁸ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 37.

²⁰⁹ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 45.

²¹⁰ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 95.

odcizením. Z tohoto ideálu čisté pozemské existence, kromě odmítnutí krvavých obětí, vyplývá i směřování satanismu k posilování přirozených tendencí v člověku, k požitkářství a všeobecnému ideálu plnosti života na této zemi a jeho posmrtném přesahu. Pozitivně je tedy hodnoceno to, co slouží plnosti života na této zemi, negativně pak to, co vede k frustraci, strádání a zahynutí.

Od satanismu jako egoismu a egoteismu (ve vztahu k transcedenci) vede přirozená cesta k satanismu jako hedonismu (ve vztahu k etice). Je to samozřejmé. Řádná náboženství jsou postavena na snaze člověka zalíbit se Bohu a způsobit mu potěšení, ať už obětí, ctnostným životem či modlitbou. To podle LaVeye vede k potlačení lidské přirozenosti a frustraci. V satanismu platí ten samý princip, ovšem s opačným důsledkem. Věřící i Bůh jsou zde jednou bytostí, a to, co je dobré satanistovi, je dobré i jeho Bohu.

„Dřívější náboženství vždy symbolizovala duchovní podstatu člověka. Věnovala přitom malý nebo žádný zájem jeho světským či fyzickým potřebám. (...) NOVÉ náboženství, založené na přirozených pudech člověka, muselo nutně vzniknout. ONI mu dali jméno.“²¹¹ Satanismus přijal symbol Satana, který byl křesťanstvím mimo jiné označen za původce tělesné touhy a ztělesnění hříchu. Satanismus se k těmto hříchům obrátil čelem, rehabilitoval je a prohlásil je za přirozené a zdravé. Řádná náboženství se shodla na tom, že proti pokušení lidé musejí bojovat, což satanismus odmítl. Satanský život nemá vést k podřízení se Boží vůli, vyvanutí v nirváně či jinému způsobu vyprázdňení obsahu individuální osobnosti, naopak. Odpírání vede k frustraci a nutkavé posedlosti, naplnění hříšných potřeb k uspokojení a vyrovnanosti.²¹²

Satan je představen jako přítel hříchů, které vedou k naplnění lidského života. Možná z tohoto bodu satanské etiky vycházejí představy o tom, že satanista musí páchat všemožné zlo včetně vražd, aby se svému Pánu zalíbil. To je ale další dezinterpretace. Satanista se nechce líbit žádnému vnějšímu Pánu, a hřeší prostě proto, že se to jemu samotnému líbí. Není to ale zlý skřet, který má radost jedině z cizího neštěstí. Hříchem zde není myšleno ubližování ostatním (reflektované světskými

²¹¹ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 55-56.

²¹² LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 87.

příkázáními Desatera), ale uspokojování tužeb, které vyplývají z naší tělesnosti a jsou vyjádřeny například katolickým učením o sedmi smrtelných hříších. LaVey tvrdí, že se z nich hříchy staly proto, aby se lidé stali hříšníky, a tedy zákazníky církve.²¹³ Satanismus naopak povzbuzuje k páchání takzvaných sedmi smrtelných hříchů katolické církve, které podle jeho výkladu negativně (zákazem) odrážejí základní lidské pudy a touhy. „Satanismus se těchto hříchů zastává, neboť všechny vedou k tělesnému, duševnímu nebo emočnímu uspokojení.“²¹⁴

Satanská etika tedy sleduje jeden hlavní cíl, kterým je spokojený a uspokojený život autonomního individua. K tomu má sloužit satanismus v teorii i praxi, ovšem konkrétní cestu k jeho dosažení nenabízí. Ani neuznává možnost, že by nějaká taková mohla existovat. Lidé jsou příliš složití a různí, než aby mohla existovat jedna cesta přístupná všem a také pro všechny schůdná. LaVey ví, že vegetariánovi se nezavděčí ani tou nejjemnější šunkou a nechává každého, aby si našel svou vlastní životní cestu.

²¹³ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 91.

²¹⁴ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 53.

6.4 Satanský vztah k bližnímu

Ve vztahu k bližním se satanismus jako obvykle vymezuje zejména vůči křesťanství. Vychází z modifikace biblického zlatého pravidla chování, tedy známého imperativu „čiň ostatním tak, jak chceš aby činili tobě.“²¹⁵ LaVey vyzdvihuje extrémní výklad tohoto Ježíšova výroku, který podle něj vede k „opovrženímhodné filosofii kokršpaněla, který se lísá, když ho nakopnete.“²¹⁶ Satanista se nechce nechat bít, aniž by rány vracel, a raději jich vrátí víc, než méně: „nenávidíte své nepřátele celým srdcem, a jestliže vás někdo udeří do tváře, práskněte ho přes jeho!“²¹⁷ To samozřejmě neznamená neřízenou agresi vybíjenou na náhodných obětech. LaVey vlastně vyzývá k odpovědnosti, která je samozřejmá, pokud připustíme, že satanista chce brát odpovědně roli Boha. Nemůže pro něj platit naděje, kterou věřící řádných náboženství mohou čerpat z Boží garance spravedlnosti a odplaty. Satanista nemá žádného Boha, který by se ho zastal. „„Mně patří pomsta, já odplatím“, praví Pán“²¹⁸ totiž v satanismu nemůže platit na nikoho jiného než každého jednotlivého satanistu. Neexistuje Bůh, který by byl interesovaný na spravedlivém chodu světa, na bedrech každého satanisty tedy leží starost o světskou spravedlnost.

Není tedy možné ustupovat do nekonečna každé ráně, a tak ke kategorickému požadavku biblického zlatého pravidla LaVey přidává korektivní doplněk. Ano, jedneť tak, jak chceš aby ostatní jednali s tebou, ale zároveň se k ostatním chovej podle toho, jak se oni chovají k tobě. Satanismus odmítá lásku k nepřítelům, ale i možnost milovat všechny bližní bez rozdílu. Lásky je vedle nenávisti nejsilnějším lidským citem a podle Satanské bible bychom s ní měli zacházet s patřičnou úctou. „Nutit se do lásky ke všem bez rozdílu je značně nepřirozené. Jestliže se pokusíte milovat každého, pouze oslabíte city k těm, kteří jsou vaší lásky hodni.“²¹⁹ Všeobjímající bezpodmínečná mateřská láska křesťanství je zamítnuta a namísto ní nastupuje satanismus jako maskulinní zasloužená láska. „Satanista proto věří, že byste měli hluboce a bez výhrad milovat ty, kteří si vaší lásku zaslужují, a nikdy nenastavovat nepříteli druhou tvář!“²²⁰

²¹⁵ Lukáš 6,31.

²¹⁶ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 40.

²¹⁷ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 40.

²¹⁸ Římanům 12,19.

²¹⁹ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 70.

²²⁰ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 70.

Křesťanská univerzální láska, pokračuje LaVey, je navíc jen dobře zamaskovanou nenávistí nebo s ní přinejmenším splývá. „Od začátku světa se ještě nenašlo žádné velké hnutí lásky, které by neskončilo povražděním nespočetného množství lidí, zřejmě proto, aby bylo vidět, jak moc se navzájem milují.“²²¹ Láska zůstává často jen deklarováním požadavkem, která při svatých válkách a pronásledování heretiků zůstává stranou. Dalším důkazem nenávisti, zakuklené pod přikrovem lásky je podle LaVeye náboženské sudičství, které se kochá představou věčného soudu uvaleného na milované nepřátele.²²²

Za takovouto láskou je podle satanismu jen pokrytectví a falešná morálka. Lidé se bojí vlastních temných stránek a řádná náboženství tento strach jen posilují a dokazují tak všeobecnou zkaženost lidského rodu. Vytěsnění stínu sebou nese frustraci a možné vážné fyzické i psychické následky. Kromě jiného například to, že člověk, který není schopen prožít svou nenávist, nebude schopen prožít ani skutečnou lásku. Jako náboženství plně prožitého života se satanismus samozřejmě zastává plného prožití obou citů. Satanista se nesmí bránit prožití nenávisti, vzteku, ale ani lásky a soucitu. „Tím, že rozezná a otevřeně přizná lásku i nenávist, kterou cítí, nedochází u něho k záměně obou emocí.“²²³ Důležitým faktem pak také je, že satanista svou nenávist nevybízí v běžném životě, ale pomocí rituálu.

Pro satanismus je každý člověk potenciálním Bohem a každý život si zaslouží ochranu a také patřičný respekt. Úctu vyžaduje satanista od druhých a také by s ní měl přistupovat ostatním, pokud jí budou hodni. Satanista nemá právo nikoho obtěžovat, k něčemu proti jeho vůli nutit či jinak zneužívat, ale také má právo se proti takovému jednání bránit. Ochrana soukromí a osobní svobody je charakteristickým akcentem amerického individualismu a LaVey ji zdůrazňuje zejména v takzvaných Jedenácti satanských zákonech Země.²²⁴

²²¹ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 71.

²²² LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 71.

²²³ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 71.

²²⁴ Veselý, J.: Satanismus, str. 88.

6.5 Satanská sexuální etika

Jedno z klasických témat skandalizace satanistů spočívá v napadání jejich sexuální morálky, všeobecně považované za deviantní. Homosexualita, incest, pedofilní či sadistické skupinové orgie a kdo ví, co ještě. Všechno to, co daná společnost považovala za nepřípustné a zvrácené, bylo přičítáno satanistům stejně jako jiným obětním beránkům doby. A přestože dnes snad již nikdo nevěří, že by mohlo docházet k případům démonofilie (souložení s ďáblem), znásilňování dětí a křesťanských panen je stále oblíbeným obviněním. LaVey této oblasti věnuje samostatnou kapitolu, jako by chtěl střízlivým výkladem zabránit divokým dezinterpretacím satanského pohledu na sex. Proto také v této práci předkládám pojednání o této oblasti etiky, která je objektivně spíše okrajová a nezajímavá.

Jak již bylo řečeno, satanismus je náboženstvím přírody a člověka jako zvířete se všemi jeho pudy.²²⁵ Člověka, který se nesnaží své touhy potlačovat, ale vědomě touží je uspokojit. Sexuální pud je – snad po pudu sebezáchovy – nejmocnější silou, skrytou v člověku. Je jasné, že satanismus v tom případě nemůže disponovat žádnou svazující sexuální morálkou, která by omezovala svobodu satanistů uspokojovat své emocionální a sexuální potřeby podle jejich vlastních představ. Satanista má v sexuální oblasti stejnou svobodu, jako ve všech ostatních oblastech svého života. Pokud někomu vyhovují heterosexuální svazky, je to stejně v pořádku, jako když někdo jiný preferuje homosexuální partnerství. Celoživotní věrnost jednomu partnerovi je morálně stejně neutrální jako střídání partnerů.

„Satanismus skutečně obhajuje sexuální svobodu, ale pouze v pravém slova smyslu. Volná láska znamená podle satanismu přesně toto: svobodu být buďto věrný jediné osobě či uspokojovat sexuální tužby s tolika lidmi, kolik je podle vašeho názoru nutné k uspokojení vašich konkrétních potřeb.“²²⁶

Ovšem poté, co LaVey takto potvrdí, že satanista si v podstatě může dělat, co chce, upozorňuje na několik problémů, které lidskou sexualitu komplikují. Velmi kriticky se například vyslovuje k takzvané sexuální revoluci své doby. Kritizuje povrchnost a mechaničnost vztahů a okázalé demonstrace sexuální nezávislosti

²²⁵ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 32.

²²⁶ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 72.

identifikuje jako skryté a potlačené vítězství pocitu viny, který je přehlušován „siláckými příklady nefetištické sexuální aktivity, chabě maskovanými jako svoboda.“²²⁷ Upozorňuje, že cílem není neustálá, neuspořádaná aktivita, ale uspokojení a naplnění tužeb individua. Člověk spoutaný konvencemi natolik, že nedokáže přijmout uspokojení odpovídající jeho touhám, je stejně nesvobodný jako nymfomanka, která je v moci sexuálního nutkání. Ani jeden není (u)spokojený a v obou hlodá destruktivní frustrace. Tomu by se satanista měl vyhnout. Sexualita by pro něho měla být přirozená součást pozemského života, prostředek k uspokojení přirozených potřeb a také takřka nevyčerpatelný zdroj magické energie.

Satanista by se neměl nechat svazovat ve svém sexuálním životě, jehož smyslem je naplnění potřeb a „rozkoš místo odříkání.“ Neměl by otročit společenským předsudkům a pokrytecké morálce, ale ani svému vlastnímu libidu. Satanista by neměl cokoli dělat jen z donucení davu, ale ať už je společenské klima nakloněné celibátu nebo orgiím všeho druhu, měl by poznáním sebe sama identifikovat své tužby a ty pak plně uspokojit. Milovník skupinového sexu by se mu měl oddávat bez výčitek svědomí, stejně jako by se asexuál neměl nutit do jakékoli milostné aktivity. Svoboda jednotlivce, harmonie a rovnováha touhy a uspokojení se znovu ukazuje jako předkládaný ideál satanismu.

I satanský pohled na sex v sobě přirozeně obsahuje jistou hranici, která by neměla být překročena. „Satanismus připouští jakoukoli aktivitu, která hluboce uspokojuje vaše sexuální touhy - ať už jsou heterosexuální, homosexuální, bisexuální či pokud je libo dokonce asexuální. Satanismus schvaluje fetiš nebo deviaci, které obohatí sexuální život, pokud se ale netýkají někoho, kdo by o ně nestál.“²²⁸ Tento výrok připomíná známou frázi o povaze svobody, která končí tam, kde začíná svoboda druhého. Tak se odlišuje svoboda od svévole. Satanista, který se sám nesmí nechat zotročit, by se neměl snažit někoho zotročovat. Například sadista může – a měl by – uspokojovat své specifické sexuální tužby, ale jen s partnerem odpovídající orientace. Ovšem ani v heterosexuálním manželství – jako modelu standardního vztahu – nesmí dojít k donucování a pošlapávání svobody druhého. Satanista nemá právo nikomu nic

²²⁷ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 73.

²²⁸ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 74.

přikazovat, stejně jako by se měl cítit svobodný od svazujících společenských konvencí.²²⁹

„Satanismus neschvaluje znásilnění, zneužívání dětí, sexuální zneužívání zvířat a jakoukoli sexuální aktivitu zasahující osoby, které ji odmítají nebo které by díky své nevinnosti či naivitě mohly být svedeny či výhrůzkami dohnány, aby dělaly něco proti své vůli.“²³⁰ Přestože to možná neodpovídá masmediálnímu obrazu satanistů, jejich filosofie neschvaluje žádné donucování, zneužívání či sexuální vydírání.

Satanismus není filosofií nutkové touhy, což LaVey opakovaně zdůrazňuje a nutkání staví do přímého protikladu k požitkářství.²³¹ Posedlost, která člověka zotročuje nemůže být zaměněna s požitkářstvím, které se vyznačuje kvalitou, nikoli kvantitou. Nutková posedlost sexem je pravým opakem hedonismu, který má člověku přinášet uspokojení, ne štvavou honbu, která z frustrace vychází a také jen další frustraci přináší.

Sexuální morálka satanistů je pokusem o ustavení skutečné sexuální svobody jako normy chování. Tedy svobody k sexu, ale i od něho. Svobodu být svrchovaným pánem vlastní sexuality a neotročit ani neuspokojenému libidu, ani vnucovaným morálním představám společnosti.

²⁹ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 77

³⁰ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 76.

³¹ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 87.

7. Satanská praxe

Satanská magie - ve svých mnoha formách - zastává centrální roli v moderním satanismu, stejně jako je život církví soustředěn kolem bohoslužeb a mší. I satanismus je praktikován v rituální formě, kdy již není prožíván jen jako určitý světonázor a postoj, ale jako praktický nástroj komunikace s transcendentnem. Rituál nabízí možnost využít teoretické znalosti magie a pokusit se o vědomou manipulaci s astrálem.

Satanská magie se dělí na dvě základní kategorie, „větší“ a „menší“. Menší magie je označována také jako nerituální, manipulativní. Naopak větší magie je charakterizována jako rituální či obřadní.

7.1 Menší magie

Menší magie je věcí každodenního života nejen satanistů. V minulosti se jí říkalo také uhranutí či očarování, v současné době jsou používány spíše termíny fascinace, okouzlení, osobní kouzlo, charisma či image. Praktikuje se vědomým působením na smysly člověka, který má být okouzlen, přičemž hlavní důraz je kladen na pohled. Z praxe středověkých čarodějnic je známý tzv. „evil eye“ – tedy zlý pohled, kterým čarodějnice dokázala člověka uhranout a seslat na očarovaného zkázu všeho druhu.

Současní satanisté využívají malé magie k jiným účelům, než čarodějnice středověku. Pokud používají malou magii, pak to výhradně proto, aby docílili kýženého výsledku, přestože okolnosti se mohou stavět proti. Přesvědčit potenciálního obchodního či sexuálního partnera, či zahnat útočníka, to jsou oblasti, ve kterých se pevný pohled a malá magie jako taková využívá nejlépe. Manipulace davu je dalším příkladem. Malou magií velmi dobře vládou manažeři všeho druhu, politici, kněží i obchodníci. Skutečným mistrem malé magie – a doufejme, že zůstane nepřekonán – byl Adolf Hitler, který svým projevem dokázal vzbuzovat emoce tak silné, že se lidé vzrušením třásli na pomezí krvelačné touhy vraždit a orgastické extáze.

LaVey nabízí tři základní metody užívané v manipulativní magii. Navrhuje „využití sexu, sentimentu nebo podivnosti, případně jejich kombinace.“²³² Základem

²³² LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 119.

úspěchu je zvolit tu správnou kombinaci, přičemž její vhodnost či nevhodnost záleží pouze na individualitě toho kterého člověka a dané situaci. Sexuální přitažlivost je z těchto tří zřejmě nejdostupnější, ovšem i tak vhodná pouze pro omezenou skupinu lidí. Jindy je mnohem účinnější položit důraz na citovou stránku věci, kterou lze opepřit podivným, fascinujícím vzhledem, tak jak to známe od Baby Jagy a dalších legendárních kouzelníků. Bizarní anti-image (například M. Mansona) je pro fascinaci jednotlivců i davu stejně použitelná jako svůdný pohled a výrazný vzhled sexy „vampýrek“.

Základem manipulativní magie je působení na smysly, jak již bylo řečeno. To by měl mít magik na paměti, a nezapomínat, že vzhled působí pouze na jeden z lidských smyslů. Zapůsobit vzhledem a řečí je nejjednodušší, a často to i stačí, ale pro malou magii je důležité působení i na smysly zbývající. Většina z nás zažila něco, čemu se příznačně říká „kouzelná atmosféra.“ Mohly to být například rodinné Vánoce nebo romantická večere milenců, ale vždy šlo o polyfonní koncert pro smysly. Vůně a zvukový doprovod k této fascinaci patří stejně jako vhodné doteky, případně chutě. Kolik ze smyslů bude zapojeno, záleží na povaze mágova působení a jeho dovednosti.

Menší magie je spíše manipulací smyslovým okouzlením, než „skutečnou“ magií. Může být ale praktickou pomůckou v životě, stejně jako praktickým cvičením mágova charisma a vůle. Základem úspěšného praktikování menší magie je především mágovo sebepoznání a vhléd, její zvládnutí je tedy také dobrou přípravou pro praxi magie rituální.

7.2 Velká magie

Obřadní či rituální magie tvoří vyšší část satanské magie; vyšší proto, že jde o kvalitativně vyšší působení. Mág nepůsobí přímo na člověka, ale snaží se magickým rituálem působit na astrál a skrze astrální bytosti zpětně ovlivňovat reálný fyzický svět. Takové působení je satanskou magií v pravém slova smyslu, proto se jí zde budu věnovat zevrubněji. Nejprve je ale třeba vysvětlit základní magický pojem, kterým je samotný astrál.

7.2.1 Astrál jako předpoklad ceremoniální magie

Praktikovaný satanismus je založen na předpokládané existenci takzvaného astrálního světa. Ten si můžeme představit jako éter starší fyziky nebo všeobjímající „vanutí ducha.“ Tvoří jakousi duševní a spirituální rovinu naší existence. Vzhledem k tomu, že současná magie představu astrálu pouze zdělila po dřívějších generacích, jsou konkrétní představy běžným způsobem neviditelného světa ovlivněny dobovými náboženskými představami a světonázorem jednotlivých mágů. Manipulace s astrálními bytostmi a využití astrálu jako takové je dokumentované ve starém Egyptě stejně jako v Indii a pod různými jmény v různých dalších kulturách.²³³

Astrál je vykládán jako intermediální pojítka světa idejí, jehož je odrazem, který se dál projektuje do nám známého fyzického světa, ve kterém dává vzniknout hmotně existujícím věcem. Na druhou stranu se v astrálu zpětně projevuje pozemské dění, a to nejen činy, ale i myšlenky a emocionální hnutí. Astrální „hmota“ je podle martinistů a E. Leviho nazývána „astrální světlo.“²³⁴ Sama je nevědomou substancí, jež je ale „noselem i závojem“ vědomých astrálních bytostí. Je to „ono neúprosné fluidum ovládající pudy, všesvětový roznašeč elementárního života, osudový působce narození i smrti, závoj Neviditelna (...).“²³⁵ Je ovšem víceméně noselem, jakýmsi polem, na kterém probíhá život astrálních bytostí a jejich aktivity.

Astrál je podle mágů obydlen různými druhy bytostí. Zejména zde se projevuje vliv převládajícího světonázoru, takže různí mágové (věřící různých náboženství nebo naopak ateisté), do astrálu umísťovali své nábožensko-filosofické představy, nadto

²³³ Nakonečný, M.: Lexikon magie, str. 33.

²³⁴ Nakonečný, M.: Lexikon magie, str. 34.

²³⁵ Nakonečný, M.: Lexikon magie, str. 34.

často používali shodné výrazy s odlišným významem, což ke srozumitelnosti tématu neprospělo. Nakonečný mluví o několika základních kategoriích astrálních bytostí. Jsou to elementálové, duchové živlů; elementárové, vědomé „duchovní zbytky“ zemřelých osob; larvy, které vznikají jako odraz lidských emocí, afektů a vášní; a égregory jako astrální těla kultů a náboženství.²³⁶ Vzhledem k tomu, že astrální bytosti mohou být vytvářené i nevědomě, například koitem nebo emocionálním výbuchem, je astrální svět jistě plný bytostí všech druhů a úrovní.

Tyto bytosti jsou nadané různou úrovní sebeuvědomění, ale obecně jsou považovány za vědomé individuality. Jsou nadány možností pohybu, specifickými sklony a jistou mírou inteligence.²³⁷ Jejich vědomé tvoření je podstatou magického použití vášně a vůle, ale vznikat mohou i spontánně. Vědomě vytvořené bytosti svou povahou odpovídají povaze rituálu, který jim dává dobrý či zlý charakter. Mág by měl být právě skrze jejich působení na odpovídající astrální bytosti schopen dosáhnout očekávaného cíle rituálu.

Jiným způsobem působení je vyvolání takzvaného astrálního víru, který sám není astrální bytostí, ale působí na již existující obyvatele astrálu. Mění základní formu bytí a dění v kosmu, kterou jsou podle mágů vibrace pralátky, přičemž každá entita má svůj specifický vzorec vibrací. Vše, co se v kosmu děje má svůj původ v těchto vibracích, takže astrální vír, který je mění, působí přímo i na existenci v našem universu. Praktická magie pracuje s těmito víry, které lze různými způsoby (a opět i nevědomě) vyvolávat a ovlivňovat, případně poutat v obrazech či živlových substancích.²³⁸

Přijmeme-li představu astrálního světa, je zřejmé, že se schopnému mágovi nabízí široké pole působnosti. Člověk obklopený astrálem nutně působí změny v astrálním světě - a mág se od profánního člověka liší hlavně tím, že si svou interakci s astrálem uvědomuje, je schopen ji korigovat a také využívat podle své vůle. Působení na astrální svět je základem magie - a všechny velké magické směry k tomuto základu přidávaly každý podle svého zaměření. A když se magie setkávala s náboženstvím, častokrát spolu bojovaly, ale zároveň takřka vždy vytvářely specifickou nábožensko-

²³⁶ Nakonečný, M.: Lexikon magie, str. 34.

²³⁷ Nakonečný, M.: Lexikon magie, str. 33.

²³⁸ Nakonečný, M.: Lexikon magie, str. 35.

magickou syntézu. Mágové ve svém učení přidávali k magii jako schopnosti i víru jako duchovní a mravní ctnost, které společně tvořily ten který nábožensko-magický světonázorový celek. Tak na jednotném magickém základě vznikly různé a často protichůdné magicko-náboženské systémy katolické, protestantské, muslimské či židovské, stejně jako polyteistické, ateistické či antiteistické. Zde také začíná specifičnost moderního satanismu jako magického a náboženského (či filosofického) systému.²³⁹

7.2.2 Černá mše

Černá mše není vynálezem moderního satanismu, který ji přijal z dědictví minulých staletí, ani v moderním satanismu nehraje tak důležitou roli jako v minulosti.²⁴⁰ V historii se černá mše objevila ve dvou základních formách na opačném konci sociálního spektra, zatímco pro chudé rolníky byla černá mše reminiscencí jejich dřívějších tradic a oslavou kultu plodnosti, pro aristokratickou smetánku byla (často krvavá) černá mše prostředkem k dosažení osobního hmotného či mocenského zájmu.²⁴¹ Klasická černá mše jako parodie mše katolické, spojené s znesvěcováním hostie a dalším rouháním, vznikla zřejmě jako způsob negativního vymezení vůči křesťanství. Jak jsme viděli u „básníků vzpoury“, Satan se stal součástí společenské revolty. Z toho důvodu zřejmě docházelo k černým mším, postaveným jako negativní mše katolické. Taková mše ovšem často ztrácela podobu konkrétního rituálu a měla sklony stát se divadelním představením, případně zástěrkou tabuizovaného sexuálního povyražení.

To ovšem nic nemění na tom, že v počátcích existence Církve Satanovy tvořily veřejné černé mše značnou část její činnosti. Mše byla založena na popisech různých démonologů, zejména La Bas Joris-Karla Huyismana. „Vždy jsme používali nahý ženský oltář, doprovodnou hudbu tvořily parodie církevních chvalozpěvů, kříž byl obrácen vzhůru nohama, Otčenáš byl recitován pozpátku, hostie byla konsekrována vložením do vagíny oltáře, whisky se používala místo vína Kristovy krve, svěcená voda byla nahrazena semenem v mléku a namísto křesťanského Boha společenství

²³⁹ Nakonečný, M.: Lexikon magie, str. 170.

²⁴⁰ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 107.

²⁴¹ Lyons, A.: Satan tě chce, str. 61.

vzývalo jména pekelných mocností.“²⁴² LaVey to vysvětloval potřebou veřejné blasfemie, která Církev očistí od vlivu křesťanství a symbolicky vyjádří odpor a odmítnutí.

Ovšem na druhou stranu LaVey byl i zkušený cirkusák, který věděl, že potřebnou popularitu nejlépe získá dobře připravenou show. Jestli sledoval i tento důvod, nespletl se. Zejména nahý oltář přitahoval pozornost fotografů z redakcí bulváru i mainstreamových médií. Tento typ rituálu ale brzy ztratil svou přitažlivost pro média, a ani příliš nevyhovoval rituálním potřebám satanistů.

Černá mše má smysl jedině tehdy, pokud poskytuje účastníkům možnost očistně se „vyrouhat“ proti dominantním dogmatům své doby. Klasická protikřesťanská černá mše ztratila smysl společně s úpadkem křesťanství, a jak říká LaVey, „černá mše by se dnes měla skládat z rouhání proti posvátným tématům, jako je východní mysticismus, psychiatrie, psychedelické hnutí, ultraliberalismus, atd.“²⁴³ Aby si satanismus uchoval životaschopnost a emancipoval se od křesťanství, musel se přesunout od černomešního varietního představení ke skutečnému magickému rituálu. I dnes jsou sice černé mše praktikované – inspirativní návod nabízí například Veselého Satanismus²⁴⁴ – ale již jen jako forma zábavného psychodramatu.

²⁴² Burton, B.: *The Church of Satan: A Brief History*.

²⁴³ LaVey, A.S.: *Satanská bible*, str. 109.

²⁴⁴ Veselý, J.: *Satanismus*, str. 132.

7.2.3 Satanské Ceremonie

Ceremonie neboli obřad nemá konkrétní cíl a slouží zejména k očišťování, oslavě či upevňování a sdílení společné víry. Ceremonie se dále dělí na tři skupiny, obřady iniciační, sezónní a příležitostné.

7.2.3.1 Iniciační ceremonie

Iniciací se nazývá rituální uvedení satanisty na vyšší hierarchickou úroveň, odpovídající jeho růstu v teorii i praxi a jeho zasvěcení.²⁴⁵ Tyto obřady jsou stejně jako v ostatních okultních společnostech drženy v tajnosti. Sám zasvěcovaný je s každým ze sedmi stupňů zasvěcení seznámen teprve těsně před samotnou ceremonií, tak aby bylo zachováno napětí a očekávání, které přispívá ke kýženému duchovnímu prožitku, který by si iniciovaný měl odnést. Dalším důvodem utajování iniciačních obřadů je obava z jejich zprofanování, které by jim podstatně ubralo z jejich mysteriózního nádechu a tím i duchovní moci.²⁴⁶

Specifickým iniciačním obřadem je satanský křest, který je v satanismu udělován jak dospělým, tak i dětem. První pokřtěnou ve jménu Satanově byla LaVeyova dcera Sheena, pro kterou byl původní rituál sestaven. LaVey k tomu říká: „Namísto očištění od prvotního hříchu, kterým křesťanský křest na člověka uvaluje nespáchanou vinu, my oslavujeme její přirozené instinkty a posilujeme její touhu žít.“²⁴⁷ Satanský rituál je tedy oslavou života v jeho plnosti, jeho požehnáním.

V případě dětí je oslavou jejich nezkažené bezprostřednosti a nevinnosti a také výrazem víry a naděje v to, že křtěné dítě se jednou stane silným člověkem, satanským ideálem. U dospělých k tomuto významu přistupuje ještě aspekt cílevědomého nastoupení cesty „levé stezky.“²⁴⁸ Cesty „silného, hrdého a výjimečného jedince, cesty duchovního rozvoje. Tento křest, který je zároveň znovuzrozením i symbolickým aktem odmítnutí falešných dogmat, je také závazkem, že se pokřtěný bude stále zdokonalovat a bojovat s vlastními nedostatky.“²⁴⁹

²⁴⁵ Veselý, J.: Satanismus, str. 194.

²⁴⁶ Veselý, J.: Satanismus, str. 194.

²⁴⁷ Burton, B.: The Church of Satan: A Brief History.

²⁴⁸ Veselý, J.: Satanismus, str. 144-146.

²⁴⁹ Veselý, J.: Satanismus, str. 194.

7.2.3.2 Sezónní ceremonie

Sezónní obřady jsou satanskou analogií náboženských svátků, jak je znají všechna náboženství. Satanský liturgický rok se vrací k původním pohanským svátkům přírodního cyklu, tedy zejména rituály rovnodennosti (21. března a 23. září) a slunovratu (21. června a 21. prosince), a „legendární satanské orgie“ pořádané „pět až šest týdnů po těchto dnech.“²⁵⁰ Kromě toho se slaví také předvečer svátku Všech svatých 31. října a Valpuržina noc z 30. dubna na 1. května. To jsou základní data liturgického kalendáře, mezi kterými je nejvýznamnější Valpuržina noc, která byla svátkem jara, při kterém se zjevují démonické bytosti a slaví společně s lidmi. Pro satanisty je tato noc významná i proto, že je výročím založení Církve Satanovy a začátkem nového letopočtu. Další svátky mohou být připojeny k těmto základním datům, slaveny mohou být například úplňky či pátky třináctého, jak je údajně slaví pražská pobočka Církve Satanovy.²⁵¹

Konkrétní podoba oslavných obřadů není předepsaná. Vychází z tradičních rituálů přírodních kultů plodnosti, které se liší podle období roku a tradice LaVeyovských rituálů. Ceremonie se mohou lišit podle potřeb, možností a estetického cítění satanistů. Je potřeba mít na paměti, že jde o oslavy, které mohou vypadat takřka libovolně, protože jejich hlavním smyslem je oslavit síly života a přírody, tak jak bude té které skupině satanistů vyhovovat.

Zvláštní formou sezónní ceremonie je oslava dne narození. Satanista je sám sobě Bohem – a není významnější svátek věřícího, než oslava zrození Boha. Není náhodou, že nejvýznamnějším křesťanským svátkem jsou Vánoce jako připomenutí narození Ježíše, přestože z křesťanského hlediska by centrem liturgického roku měly být Velikonoce jako Ježíšovo ukřižování a zmrtvýchvstání. Základním svátkem každého satanisty jsou jeho vlastní narozeniny, den, kdy začala jeho možnost stávat se Bohem. „Navzdory skutečnosti, že někteří z nás možná nebyli chtění nebo přinejmenším plánováni, a bez ohledu na mínění druhých jsme rádi, že jsme zde! Za to, že jste, byste se měli poplácat po zádech, koupit si, co se vám zachce, zacházet se

²⁵⁰ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 104.

²⁵¹ Veselý, J.: Satanismus, str. 194.

sebou jako s králem (nebo bohem), jímž také jste, a vůbec byste své narozeniny měli slavit s co největší pompou a obřadností.“²⁵²

7.2.3.3 Příležitostné ceremonie

Ceremonie konané nepravidelně, na základě aktuální potřeby, mohou být přirovnány k některým svátostem katolické církve. Křest či poslední pomazání jsou duchovními službami, které reagují na aktuální potřebu věřících. V podobě příležitostných ceremonií satanista uspokojuje svou potřebu obdobného rituálu. Vzhledem k liturgické individualitě satanismu je zřejmé, že příležitostných svátků může být nespočet. Některé tyto rituály navrhl A.S. LaVey v Satanských rituálech, jiné J. Valter v Nových satanských rituálech, nespočet dalších je dílem jiných satanistů. Opět platí, že konkrétní podoba rituálu by měla být individuálně upravena tak, aby nejlépe odpovídala potřebám celebranta, případně celebrantů.

Příkladem takové oslavy je například očistná černá mše, iniciační „Vyhlášení Šajtanovo a mlčenlivý obřad zasvěcení“²⁵³ a již zmiňovaný satanský křest, který má děti i dospělé posilovat v jejich touze a vůli k životu a sebezdokonalení. Některé ceremonie jsou vzhledem ke své povaze prováděny ve skupině, u jiných obřadů je vhodnější provádět je o samotě. Jde například o Beliálův vítr, vzpomínku na zesnulé blízké. Postup této ceremonie zde cituji, protože příznačně odráží satanismus jako religiózní formu psychické hygieny.

„Rituál zahajujeme vždy až po západu slunce. Příprava je velice jednoduchá. Zapálíme obě svíce na oltáři i svíci Černého plamene. Na oltář položíme fotografii zesnulého nebo cokoli, co nám jej připomíná. Zda si ponecháme černý plášť nebo budeme nazí, záleží na rozhodnutí každého jedince.

Posadíme se do křesla před oltářem a oddáme se tiché vzpomínce. Toto vzpomínání může trvat tak dlouho, dokud budeme chtít. Potom povstaneme, udeříme jemně do gongu a proneseme: „In nomine Dei nostri Satanas Luciferi excelsi!“

²⁵² LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 103.

²⁵³ Veselý, J.: Satanismus, str. 140-144.

Zůstaneme stát a pokračujeme: „Necht' Vít Belialův odnese můj žal i bolest. Ať mi přináší jen krásné vzpomínky na ... Nikdy na tebe nezapomenu, ... , a navždy zůstaneš v mém srdci.“

Potom udeříme jemně do gongu a řekneme: „In nomine Dei nostri Satanas Luciferi excelsi!“

Zhasneme všechny svíce, ve tmě se znovu posadíme do křesla před oltářem, uklidníme se a rituál je skončen.²⁵⁴

²⁵⁴ Veselý, J.: Satanismus, str. 197.

7.2.4 Satanský rituál

Rituál má na rozdíl od ceremonie konkrétní obsah a cíl, kterého má být dosaženo manipulací s bytostmi astrálního světa. Podle svého charakteru se rozlišují hlavní tři druhy rituálu. Je to rituál soucitu, smyslnosti a destrukce.²⁵⁵

7.2.4.1 Rituál smyslnosti

Není asi třeba dlouze vysvětlovat, za jakým účelem satanista přikročí k provedení tohoto rituálu. V podstatě odpovídá „kouzlu lásky“, které přirozeně prožívá každý zamilovaný. Satanista věří, že pomocí rituálu může vyvolat v konkrétní osobě vytouženou odezvu, případně přivolat nekonkrétního partnera.

7.2.4.2 Rituál soucitu

Tento druh rituálu je zaměřen na účinnou magickou pomoc druhému člověku nebo i sám sobě. Lze jím ovlivnit „zdraví, rodinné štěstí, podnikání, hmotné a vědecké úspěchy apod.“²⁵⁶ Je v podstatě rituálem dobročinnosti, čehosi ve smyslu křesťanské pomáhající lásky. Ovšem jako satanista LaVey připomíná, že tento rituál může být účinný pouze pokud je vykonáván se skutečným zájmem o dotyčného člověka – nemůže být tedy zaměňován s odmítanou všeobjímající láskou. Jen osobně interesovaný člověk může v průběhu rituálu uvolnit odpovídající emoční sílu, provádění rituálu bez osobního emocionálního náboje by bylo mařením času a energie, a kromě toho pošetilostí.

7.2.4.3 Rituál destrukce

Tento rituál se zdá naplňovat obavy z krvelačných satanistů, škodících svému okolí. Satanista skutečně může přistoupit k rituálu, jehož cílem je prokletí, rituální napadení jiné osoby. Hnací emocí tohoto rituálu je pohrdání, vztek a zloba koncentrované a vybičované k zvířecí nenávisti. Mágové jsou ale varováni před možností zpětného odrazu kletby na čaroděje a lehkovážným použitím rituálu.

²⁵⁵ Veselý, J.: Satanismus, str. 122-4.

²⁵⁶ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 123.

7.3 Základní pravidla a rekvizity rituální magie

Principem satanského rituálu je tedy působení na astrál skrze mágovy emoce a vůli, kterými je schopen vytvořit odpovídající astrální odraz či vír. Nejdůležitějším faktorem je tedy schopnost člověka (či skupiny) akumulovat a ventilovat „adrenální energii.“²⁵⁷ Tomu jsou také přizpůsobena všechna pravidla provádění satanských rituálů. Prostředí i podoba rituálu musí co nejlépe odpovídat individuálním či skupinovým představám. Vzhledem k tomu, že velkou část rituálů provádí jednatel, je svoboda jeho fantazie takřka neomezená. Namísto většiny tradičních náboženství, která stanovují víceméně fixní podobu rituálu, modlitby či bohoslužby, satanista je povzbuzován k tomu, aby základní představu dále rozvíjel podle svých vlastních představ. Tak je možné dosáhnout plného ztotožnění mága s danou formou a její plné využití. V satanismu platí, že člověk není pro uctívání, ale uctívání pro člověka. Není divu, že například čeští satanisté mnohdy upouštějí od LaVeyem navrhovaných rituálů a s odkazem na odlišné estetické a duchovní potřeby praktikují spíše vlastní liturgii.

Přesto existují obecně platná pravidla pro provádění satanských rituálů, které mají podle LaVeye přispět k úspěšnému provedení rituálu. Formální začátek a konec rituálu ohraničují jeho soukromou, intimní část.²⁵⁸ Soukromá a formální část se může, ale nemusí odehrávat na témže místě. Po zahájení se může mág vzdálit do prostředí odpovídajícího jeho osobním preferencím a povaze rituálu, a po přehrání intimních fantazií tvořících střed rituálu se opět přesunout k oltáři a rituál tam zakončit.

LaVey vysvětluje, že „stylizovaný začátek a konec obřadu působí jako dogmatický, protiintelektuální nástroj, jehož smysl spočívá v oddělení aktivit a souvislostí vnějšího světa od toho, co se odehrává v obřadní síni, kde je třeba soustředit veškerou energii a vůli.“²⁵⁹ Tento „efekt intelektuální dekompresní komory“ – tedy vyprázdnění vědomých obsahů myslí neochvějnou vírou, který v různých formách využívá většina náboženství – je tím potřebnější, čím intelektuálněji je konkrétní mág zaměřen. Právě racionální intelektuál se nejvíc potřebuje oddat emocionálnímu působení zaříkávání, vyvolávání jmen, svitu svíci a další dekorace, aby mohl nerušeně koncentrovat svou energii a vůli. Satanisté zdůrazňují schopnost

²⁵⁷ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 118.

²⁵⁸ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 128.

²⁵⁹ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 128.

pochybovat o všem, včetně satanismu, ale také schopnost pochyb zanechat a oddat se celou bytostí atmosféře rituálu. Stejně jako se dirigent nechává unášet hudbou, mág se má stejně bytostně ponořit do mysteriózní atmosféry rituálu.²⁶⁰ Dekompresní komorou vstupuje v úvodu rituálu do stavu vědomého sebeklamu, fanatické neochvějné víry a zápalu, ze kterého opět vystupuje se závěrem rituálu.

7.3.1 Podoba satanského rituálu

Přestože nechci v této práci poskytovat návod k provozování magie, a případné zájemce odkazují na povolanejší literaturu, představím spíše pro ilustraci v této kapitole základní podobu klasického rituálu.

LaVey, jehož výkladu dle Satanské bible se držím, uvádí šest pravidel, které „je třeba znát, než přistoupíte k rituálu:

1. Osoba konající rituál stojí během obřadu čelem k oltáři a symbolu Bafometa, s výjimkou situací, jež vyžadují jiné pozice.

2. Oltář by měl být pokud možno proti západní zdi.

3. U rituálů prováděných jednou osobou není třeba role kněze. Pokud se na obřadu podílí více než jedná osoba, jeden z účastníků musí vystupovat jako kněz. Při soukromém rituálu se vykonavatel řídí pokyny pro kněze.

4. Když osoba vystupující jako kněz pronese slova šemhamforaš a Sláva Satanovi! ostatní účastníci je opakují. Po sborovém opakování Sláva Satanovi! se vždy ozve gong.

5. Mluvení (s výjimkou vlastního obřadu) a kouření je po počátečním zvonění zakázáno. Konec obřadu opět ohlašuje zvon.

6. Kniha Belialova obsahuje základy satanské magie a rituálu. Než se pokusíte o rituály popsané v Knize Leviathanově, je bezpodmínečně nutné, abyste přečetli a pochopili celou knihu Belialovu. Pokud jste tak neučinili, nemůžete od následujících třinácti kroků očekávat sebemenší úspěch.²⁶¹

Tato pravidla jsou jakýmsi minimem, spíše technického rázu. Tvoří základ, na kterém vyrůstá samotný rituál, na který LaVey odkazuje zmínkou o následujících

²⁶⁰ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 128.

²⁶¹ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 139.

třinácti krocích. Do symbolických třinácti bodů shrnul základní podobu satanské rituální liturgie, kterou zde zkráceně odcituji:

- „1. Oblékněte si rituální oděv.
2. Shromážděte pomůcky, potřebné k obřadu; zažehněte svíce a zhasněte ...; nalevo a napravo od oltáře umístěte ... pergameny.
3. Pokud za oltář slouží žena, zaujme své místo - hlavou k jihu, nohama k severu.
4. Vyzváněním zvonu očistěte ovzduší.
5. Nyní kněz nahlas čte Vyvolávání Satana a Pekelná jména Účastníci opakují po knězi jednotlivá Pekelná jména.
6. Napijte se z kalicha.
7. Kněz se otáčí proti směru hodinových ručiček a ukazuje mečem na všechny světové strany a vyvolává jednotlivá Knížata pekel: Satana z jihu, Lucifera z východu, Beliala ze severu a Leviathana ze západu.
8. Proveďte žehnání falem (pokud ho používáte).
9. Kněz čte nahlas příslušnou invokaci pro daný obřad: Smyslnosti, Soucitu nebo Destrukce....“²⁶²

Desátým bodem rituálu je jeho centrální část, tedy chvíle, kdy mág dokončuje koncentraci energie a vysílá ji určeným směrem. Každému rituálu přísluší specifický postup, kterým by měl mág dosáhnout určitého druhu transu a extáze.

Při rituálu touhy může mág opustit oltář a uchýlit se na příhodné místo k pokračování rituálu. To spočívá v imaginaci kýžené/ho partnera/ky či vytoužené situace. Mág by měl použít všechny smysly k tomu, aby se celou osobností ponořil do atmosféry rituálu. K tomu se mohou používat různé pomůcky jako grafické, literární nebo dramatické spodobnění cíle rituálu, různé vůně, hudbu či zvuky, které by mohly umocnit emocionální vzrušení mága. Na konci rituálu by měl mág prožít co možná nejsilnější orgasmus, který funguje jako ventil nahromaděné energie.²⁶³

Při soucitném rituálu mág zůstává v blízkosti oltáře a zpřítomňuje si osobu, které chce pomoci, případně se soustředí na pocity vlastní touhy (pokud chce pomoci

²⁶² LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 140.

²⁶³ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 141.

sám sobě). Přání a tužby by měl vyslovovat vlastními slovy, které nebrání vyjádření upřímných citů. Mág, pokud mu na oběti rituálu skutečně záleží, bude prolévat slzy, kterým by měl dát volný průchod. Tím zakončí tuto část rituálu.²⁶⁴

Při rituálu destrukce může mág zůstat u oltáře, ale pokud by jeho vizualizacím lépe vyhovoval jiný prostor, může ho využít. Ve svých představách mág vytváří představu oběti a všemožného utrpení, zasloužené pomsty na člověku, který ubližoval satanistovi nebo někomu, na kom mágovi záleželo. Známou pomůckou při rituálech destrukce jsou panenky symbolizující oběť rituálu, do kterých se na znamení destrukce zapichují různé jehly či hřeby. Obdobně může být zničení nepřítele znázorněno i graficky, literárně či dramaticky, případně se mág může uvést do transu představami strašného konce jeho oběti. Mág by se měl otrásat hněvem, nenávistí, odporem a hnusem nad svou obětí, kterou touží zničit. V zuřivém běsnění by měl setrvat až do úplného vyčerpání, aby se jeho energie s veškerou silou vrhla po své oběti.²⁶⁵

Když mág dokončí tuto část rituálu, vrátí se k oltáři a formálně zakončí rituál:

„11a. Jsou-li požadavky v písemné podobě, kněz je přečte nahlas, načež je spálí v plameni rituální svíce. Po každém přání se opakuje zvolání šemhamforaš a Sláva Satanovi!

11b. Pokud jsou přání formulována ústně, účastníci je jeden po druhém sdělí knězi. Ten pak opakuje žádost vlastními slovy (...) Po každé prosbě se opakuje zvolání šemhamforaš a Sláva Satanovi!

12. Kněz přečte příslušný Enochiánský klíč, na důkaz, že jsou účastníci oddáni silám pekel.

13. Zvon ohlásí opětovné znečištění ovzduší. Kněz pak pronese slova DOKONÁNO JEST.²⁶⁶

V rituálu je použito několik druhů invokací a dokonce záhadně znějící tajemné Vyvolávání Satana. V závěru rituálu jsou zmíněny Enochiánské klíče. Těmto „magickým“ formulím satanismu se v krátkosti věnuji níže. LaVey přikládá

²⁶⁴ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 142.

²⁶⁵ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 142.

²⁶⁶ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 143.

vizualizaci a verbalizaci při rituálu velkou moc²⁶⁷ a proto v něm různé barvitě obrazy a recitační představení hrají podstatnou roli.

7.3.1.1 Vyvolávání Satana

Nadpis by mohl budit dojem spiritistické seance, v tomto rituálu ale skutečně nejde o pohádkové vyvolávání rohatého čerta, Satan je vzýván jako archetypální vládce Země, mágův bratr a přítel. Vyvolávání slouží jako uvedení do vědomého sebeklamu a tvoří vlastní začátek rituálu, napojení se na „zdroj temné energie.“ Cituji jej zde, aby ilustrovalo skutečnou podobu satanského rituálu jako oslavy a naplnění ega, nikoli sabatu pro páchání zla:

„In nomine Dei nostri Satanas Luciferi excelsi!

Ve jménu Satana, vládce Země, Krále světa, rozkazuji Silám temnot, aby vložily svou pekelnou moc do mých rukou!

Rozevřete dokořán brány Pekel a vyjdete z propasti, abyste mě pozdravili jakožto bratra (sestru) a přítele!

Dopřejte mi požitků, o nichž hovořím!

Vzal jsem jméno tvé za část sebe sama! Žiji jako volné zvíře, těším se z radostí těla! Přeji poctivým a proklínám zkažené!

Při všech Bozích Pekel, rozkazuji, aby se vše, o čem jsem hovořil, také stalo!

Přijďte a ozvěte se na svá jména! Projevte tak mé touhy!“²⁶⁸

Následuje čtení jmen pekelných božstev. Přestože seznamů padlých andělů a d'ábelských bohů bylo sepsáno nespočet, satanista může vystačit se seznamem sedmdesáti sedmi jmen,²⁶⁹ která označují vhodné adepty pro vyvolání. Satanista samozřejmě nepředpokládá zjevení Šivy, Tezcatlipca nebo slovanského Čorta, jména slouží k podtržení pekelné atmosféry rituálu, emocionálního vzrušení a vědomého sebeklamu.

²⁶⁷ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 133, 151.

²⁶⁸ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 153.

²⁶⁹ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 154.

7.3.1.2 Soucitná invokace

Invokace mají stejně jako Vyvolávání Satana význam symbolický. Jsou určitou obdobou modlitby, emocionálním a duchovním cvičením. Ve stavu vědomého sebeklamu satanista vzývá zástupy pekelných mocností, které symbolizují jeho vlastní touhu, vůli a energii. Slouží k uchopení a formulování energie, dávají rituálu ráz konkrétní prosby (či spíše žádosti) s konkrétním cílem. V průběhu rituálu bezprostředně předchází intimní části rituálu, kterou uvádí. Pro příklad zde uvádím soucitnou invokaci, která má přinést pomoc, ochranu a požehnání.

„Se zlobou týraných a hněvem utlačených pozvedám své hlasy, halící se hromem, abyste slyšeli!

Ó, velcí, kteří číháte skryti v temnotě, Ó strážcové cesty, Ó pochopové moci Thóthovy! Dejte se na pochod a zjevte se! Ukažte se nám ve své dobrotivé síle, v zájmu toho, kdo věří a je stížen trýzní.

Opevněte ho valem vaší ochrany, neboť si nezasluhuje muk, ani po nich netouží.

Nechť se to, co se staví proti němu, stane bezmocným a prostým jakékoli podstaty.

Pomozte ohněm a vodou, zemí i vzduchem, aby znovu nabyl toho, čeho pozbyl.

Posilte ohněm nitro našeho přítele a druha, našeho souputníka na cestě nectnosti.

S pomocí Satanovy moci znovu uveďte Zemi a její rozkoše do jeho života.

Učiňte, aby jeho životní síly neomezeně proudily a on mohl okusit tělesné nektary příštích tužeb.

Jedinou ranou zabte jeho protivníka, hmotného či nehmotného, aby vyšel pln radosti a sil z toho, co ho soužilo.

Nedopusťte, aby mu cestu zkřížila nějaká rána osudu, neboť patří mezi nás, a je třeba ho chránit.

Navraťte mu moc, radost a věčnou vládu nad protivenstvími, jež ho postihly.

Rozžehnete v něm i kolem dokola triumfující zář, jež bude hlásat, že se vynořil ze stojatých bažin, jež ho pohlcovaly.

Tak poroučíme, ve jménu Satanově, jehož milost triumfuje a jehož vláda potrvá!

Tak jako Satan vládne, bude vládnout i ten, jehož jméno zní: (jméno) je nádobou, jejíž podstatou je Země; život věčný, svět bez konce.

Šemhamforaš! Sláva Satanovi!²⁷⁰

7.3.1.3 Enochiánské klíče

Enochiánský jazyk je dílem spolupráce okultistů Johna Deea a Edwarda Kellyho, přičemž Dee údajně sepsal jazyk podle Kellyho diktátu, který on sám přijal od neznámé temné inteligence.²⁷¹ Jazyk jako takový je vydáván za starší než sanskrt, přičemž ovšem foneticky připomíná arabštinu, hebrejštinu a další jazyky, kterými tehdejší alchymisté mluvili. Koncept enochiánské magie byl na dlouhou dobu zapomenut. Do života jej vrátil až na přelomu 19. a 20. století řád Zlatého úsvitu, přičemž k jejímu skutečnému rozvoji došlo až v šedesátých a sedmdesátých letech, v době vzniku Církve Satanovy.

Moc enochiánské magie spočívá ve fonetické stránce řeči. Enochiánská slova v sobě spjí svůj zvuk a význam, čímž získávají „barbarské tonální vlastnosti,“ které jsou s to „v ovzduší vyvolat strašlivou reakci.“²⁷² Jsou to tedy jakési mantry, přednášené nesrozumitelným jazykem pro hlubší prožitek mysteriozity. (LaVey jinde tvrdí, že když katolická církev opustila latinskou bohoslužbu, ztratila tím právě tento prvek.)²⁷³ Jejich vokalizace je individuální, přestože zájemci si mohou prostudovat pravidla výslovnosti.

Při satanském rituálu slouží enochiánské klíče jako završení rituálu před jeho samotným ukončením. Potvrzují mágovo odhodlání a věrnost mocnostem pekel. Jako příklad uvádím Jedenáctý enochiánský klíč, který v satanské praxi slouží „k ohlášení příchodu mrtvých a k ustavení trvání až za hrob. Ke spoutání Země. Pohřební vyvolávání.

²⁷⁰ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 159-160.

²⁷¹ Nekonečný, M.: Lexikon magie, str. 80.

²⁷² LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 164.

²⁷³ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 55.

JEDENÁCTÝ KLÍČ (Enochiánsky)

Oxiayala holado, od zodirome O coraxo das zodiladare raasyo. Od va-bezodire cameliaxa od bahala: NIISO! salamanu telocahe! Casare manu hoel-qo, od ti ta zod cahisa soba coremeffa i ga. NIISA! ba gile aberameji nonucape. Zodacare eca od Zodameranu! odo cicale Qaa! Zodoreje, lape zodiredo Noco Mada, hoathahe Saitan!²⁷⁴

JEDENÁCTÝ KLÍČ (Překlad)

Zahřímal mocný trůn, a na Východ se rozletělo pět hromů. Orel promluvil a hlasitě vzkřikl: Odejděte od domu smrti! Shromáždili se a stali se mírou; oni jsou těmi nesmrtelnými, kteří se prohánějí na smršti. Odejděte! Neboť jsem pro vás připravil místo. Dejte se proto na pochod, a ukažte se! Odkryjte tajemství mystéria svého stvoření. Buďte ke mně přátelští, neboť já jsem vaším Bohem, pravý uctíváč těla, jenž žije věčně!²⁷⁵

²⁷⁴ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 229.

²⁷⁵ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 230.

7.3.2 Faktory ovlivňující rituál

Bezchybné odříkávání naučených textů a precizní rituální pantomima samy o sobě nezaručí úspěšné magické působení rituálu. V kapitole Faktory ovlivňující provozování satanské magie, LaVey předkládá pět důležitých okolností, na které by adepti satanské magie neměli při rituálech zapomínat.

7.3.2.1 Touha

Nejdůležitějším faktorem je touha ve smyslu vášnivého přání, motivace či pokušení.²⁷⁶ Touha je základem veškerého magického působení, pokud by chyběla, neměl by mág k rituálu vůbec přistupovat. Magie nepřipouští pokrytectví. „Malé dítě zjišťuje, že když si něco dostatečně intenzivně přeje, většinou toho dosáhne. To dává smysl. Chtění je příznakem touhy, zatímco modlitba je provázena zlou předtuchou. Písmo svaté touhu pokřivilo a udělalo z ní chtíč, chamtivost a lakotu. Buďte jako děti a nepotlačujte touhu, jinak ztratíte kontakt s hlavním prvkem potřebným k provádění magie. Nechte se uvést v pokušení a vezměte si to, co vás pokouší, kdykoliv je to možné!“²⁷⁷

7.3.2.2 Načasování

Správné načasování rituálu je další důležitou okolností.²⁷⁸ Jde v podstatě o to, načasovat vyslání mágovy duchovní energie tak, aby oběť rituálu byla co možná nejvíce vystavena jejímu působení. Je zřejmé, že takové načasování platí pouze u rituálů, které mají za cíl zasáhnout jiného člověka. Každý člověk je jinak perceptivní a míra otevřenosti magickým vlivům se mění v průběhu dne. Obecně platí, že vnímavost vůči astrálnímu působení je tím vyšší, čím pasivnější je vědomí cíle rituálu. Ideální dobou pro očarování je pak doba, kdy oběť spí. Hluboký spánek je méně vhodný než období snění, které nastupuje v posledních hodinách spánku. Proto je ideální doba k provedení rituálu v časných ranních hodinách, přibližně dvě hodiny před probuzením oběti. Mág by ovšem v tuto noční hodinu měl být na vrcholu sil, aby byl schopen rituál úspěšně vykonat.. Přes den je oběť očarování zasažitelná nejlépe ve chvílích nudy a

²⁷⁶ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 129.

²⁷⁷ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 130.

²⁷⁸ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 130.

denního snění.²⁷⁹ Určujícím faktorem je relativní nepřítomnost vlastní aktivní vůle oběti, která vyprazdňuje prostor pro vůli mágovu.

Co se týče rituálů smyslnosti, je možné využívat jiný rytmus načasování. Je obecně známé, že hladina pohlavních hormonů u žen kolísá v závislosti na jejich měsíční periodě. Příslušný rituál je tedy vhodné provádět v době těsně před a po menstruaci. Pokud se naopak žena snaží očarovat muže, nemusí se podle LaVeye pít po mužské období menstruačního cyklu – i když zmiňuje zvýšení jejich aktivity po jarní rovnodennosti. Vzhledem k mužské povaze je prý vhodná doba na očarování prakticky kdykoli.²⁸⁰

Kromě toho můžeme vysledovat i mnohé další příklady vhodného načasování, specifické pro konkrétní situaci a rituál. Pravidla načasování zůstávají analogická.

7.3.2.3 Představivost

Imaginaci je připisována zázračná moc.²⁸¹ Satanista je vyzván, aby následoval příkladu dětí, pro které je jejich představivost vším, které skutečně vytvářejí svůj vlastní fantazijní svět. Šamani starých kultur dokázali prostřednictvím primitivních symbolů vyjádřit hluboké archetypy a s hliněnou soškou podivných tvarů provádět mocné rituály. Když pravěcí lovci zkoušeli první malby na stěnu jeskyně, jejich mocná představivost oživovala neumělé obrazy. Problémem člověka současné doby je právě nedostatek imaginace, která byla vytlačena průmyslovou názorností, chladnou logikou a racionálním uvažováním.

Přesto, a právě proto, je důležité co nejvíce zapojit do rituálu představivost. Člověk, který si nedokáže představit konkrétní podobu vlastního přání je odkázán spíše na modlitby řádných náboženství (které jsou podle satanského výkladu plodem strachu, nikoli naděje). Aby mágové povzbudili svou imaginaci, používají při rituálu mnoho různých pomůcek. Ať už jsou to fotografie či obrazy, součást oděvu, vůně, hudba nebo dramatická scénka – vše co pomůže k vytvoření skutečně živých představ. Tyto symboly pak fungují jako intelektuální zkratky, imitace skutečnosti.

²⁷⁹ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 131.

²⁸⁰ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 132.

²⁸¹ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 133.

S představami pak „lze manipulovat, je možné je vyvolat, obměňovat a vytvářet, vše podle čarodějovy vůle, produkt imaginace se stává vzorcem, vedoucím ke skutečnosti.“²⁸²

V rozhodující části rituálu musí tyto představy posloužit jako předobraz skutečnosti, které chce mág svým působením dosáhnout. Pokud má být oběť svedena, mág se má nechat pohltit vášnivými představami kýženého spojení; pokud je cílem rituálu hmotný prospěch, čaroděj by měl být schopen představit si předmět prosby jako by mu již ležel u nohou; pokud má být oběť rituálu poškozena, její podoba v představách musí zemřít na tisíc způsobů. Zkrátka emoce a vůle mága se musí na poli představ spojit do bouřlivého představení, přehrávaného ad absurdum ve všech třech oblastech základních rituálů.

LaVey doplňuje svůj výklad o imaginaci půvabnou historku, ilustrující její moc: „Jistý Řek, který se vyznal v magii, kdysi zatoužil po ženě, která by uspokojila veškeré jeho touhy. Byl tak posedlý nemožností nalézt předmět svých snů, že začal takové překrásné stvoření sám vytvářet. Když dílo dokončil, tak opravdově a neodvolatelně se do ženy, již stvořil, zamiloval, že už nebyla z kamene, ale měla lidské tělo, byla živá a teplá. Mágovi Pygmaliónovi se tak dostalo nejvyššího z magických dobrodiní a krásná Galatea byla jeho.“²⁸³

²⁸² LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 133.

²⁸³ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 134.

7.3.2.4 Nasměrování

LaVey říká, že jednou z přehlížených okolností provádění magie je právě „nahromadění síly a její následné nasměrování k uspokojujivému výsledku.“²⁸⁴ Mág v sobě musí akumulovat co možná nejvíc energie, kterou pak nasměruje na cíl daného rituálu. Pokud by si mág například na tíživou situaci jen stěžoval či se poddával planému snění, svou energií by jen planě plýtvat. Satanista by naopak měl být schopen nechat svou touhu sílit a až koncentrovanou ji v průběhu rituálu cílevědomě ventilovat.

Smyslem rituálu je osvobodit mága od myšlenek, které by ho svazovaly a omezovaly. Tím, že se pokusí své pokušení získat, se zároveň chrání před nutkavým chtěním, které je příznakem frustrace a popírání vášní. Satanista by neměl nikdy pochybovat o tom, jestli jeho rituál byl úspěšný nebo ne – i to je plýtvání duchovní energií. Mág by se měl radovat z vykonaného rituálu a směřovat k dosažení svého cíle s vědomím, že ho dosáhne.²⁸⁵

7.3.2.5 Faktor rovnováhy

Pro úspěch rituálu (zejména touhy a soucitu) je důležitá i rovnováha, svého druhu harmonie, mikro- a makrosvěta.²⁸⁶ Je založená na rovnováze mezi povahou rituálu a povahou mága, oběti a celé situace. Člověk by měl předem poznat svoje schopnosti a měl by být schopen jistou formou empatie odhadnout typ člověka a situace, aby jej mohl co nejlépe ovlivnit vlastním rituálem. Důležité je sebepoznání, zejména uvědomění si vlastních hranic a omezení. Satanista by měl vědět, kde je silný a kde jeho síla končí. I když smysl existence v satanismu spočívá v sebezdokonalování a překračování těchto hranic, satanistické sebevědomí by mělo být velké, ale realistické. „Nejste jako nenadaný člověk bez hudebního sluchu, který se pomocí magie pokouší dosáhnout, aby všichni obdivovali jeho nemuzikální hlas?“, ptá se LaVey čtenářů, potenciálních satanských mágů a pokračuje: „Schopnost přizpůsobit touhy svým možnostem je velký dar.“²⁸⁷ Snažit se o nedosažitelné cíle přináší jen frustraci, satanista by od se měl obracet k dosažitelnému.

²⁸⁴ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 134.

²⁸⁵ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 135.

²⁸⁶ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 135.

²⁸⁷ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 136.

7.3.3 Rituální rekvizity

Pro úspěšné provedení rituálu jsou také doporučeny základní rituální pomůcky. I ty mohou být individuálně odlišné, podle vkusu a fantazie každého praktikujícího satanisty. Uvádím zde seznam rekvizit, jak je podán na stránkách Satanské bible. K těmto základním rituálním pomůckám jsou v dalších rituálech podle potřeby přidávány další, jako například symboly žvlů a další. Některé oltáře, ukázky rituálů či bafometů uvádím v obrazové příloze.

Rituální oděv má přispět ke stylizaci a většímu emočnímu prožitku při rituálu. Muži většinou nosí černé a rudé hávy, které mohou mít kapuci, případně zakrývat celou tvář. Přitažlivé účastnice rituálů by měly být oblečeny tak, aby vyvolávaly sexuální vzrušení (a dále tak nabíjely emoční atmosféru), starší ženy mohou být zahaleny v černých hábitech. Všichni nosí amulety s pečetí Bafometa, případně prostým pentagramem. V případě nutnosti (například zimní rituál ve volné přírodě) může být rituální háv nahrazen civilním oblečením černé barvy. Pod rituálním oblekem by účastníci rituálu měli být nazí, někteří satanisté (zvláště při soukromých rituálech) preferují úplnou nahotu.²⁸⁸

Oltář může v satanismu vypadat různě. Klasický oltář je tvořen nahou ženou (v případě křtu ženy může být tvořen mužským tělem), ležící na vyvýšené desce hlavou k jihu, nohama k severu. Takový oltář ovšem neslouží k hromadnému sexuálnímu ukájení, ale spíše jako symbol ženského elementu (Země) a přirozený emocionální katalyzátor. Žena tvořící oltář by měla být členkou Církve Satanovy a znát význam své role při rituálu. Ženský oltář ovšem není nutný a při většině rituálů je nahrazen prostým stolkem či jinou podložkou, na které mohou být umístěny rituální pomůcky. Oltář v podobě jakéhosi satanského zátiší mívá doma každý satanista.²⁸⁹

Symbol Bafometa je odrazem dlouhé tradice této magické modly, údajně uctívané již templáři.²⁹⁰ U satanistů je zobrazována v podobě pentagramu s vkreslenou kozlí hlavou a hebrejským nápisem Leviathan. Pentagram se v satanismu „užívá převrácený – tím dokonale odpovídá hlavě kozla. Rohy, představující dualitu, jsou vzdorně vystrčené kupředu, další tři cípy směřující dolů symbolizují popření sv.

²⁸⁸ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 143.

²⁸⁹ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 144.

²⁹⁰ Gilmore, P.H.: The History of the Origin of the Sigil of Baphomet and its Use in the Church of Satan.

Trojice.²⁹¹ Symbol kozla vychází z odkazu obětních kozlů,²⁹² jak se vyskytují v různých dobách a kulturách. Leviathanovo jméno ve vnějším kruhu symbolu odkazuje na kabalistickou nauku o vodním netvorovi, vládci chaotického vodního živlu. V současnosti symbol Bafometa nahradil prostý obrácený kříž (který přestal vyhovovat s praktickou porážkou církve) a stal se hlavním symbolem moderního satanismu. Při rituálu je umístěn nad oltářem a zdobí i rituální oděvy.²⁹³

Svíce symbolizují Lucifera jako nositele světla a osvětlení. Při satanských rituálech se používají v černé a bílé barvě. Jedna bílá je umístěna napravo od oltáře a symbolizuje odmítanou „stezku pravé ruky“, tedy řádných náboženství, nalevo od oltáře má stát alespoň jedna černá svíce, jako symbol satanské stezky „levé ruky“. Další černé svíce mohou být rozmístěny v libovolném množství jako zdroj světla, protože jiný umělý zdroj světla není přípustný. Ve svíčkách se také pálí pergameny, na kterých jsou napsána přání účastníků rituálu. Černá svíce symbolizuje požehnání a pálí se v ní přání a žehnání. Naopak bílá slouží k zničení nepřátel a v jejím plameni se pálí klatby.²⁹⁴

Zvon oznamuje začátek a konec rituálu. Když jím kněz devětkrát zazvoní, otáčeje se proti směru hodinových ručiček, pročistí prý vzduch od všech vnějších zvuků; na konci slouží k zvýraznění rituálu a uzavírající zvuková clona.²⁹⁵ Zvon by měl mít hlubší a pronikavý zvuk, J. Valter říká, že „lepší nemít žádný zvon, než požívat nějaký vesele klinkající malý zvoneček.“²⁹⁶

Kalich - nebo číše - extáze je používán při podávání rituálního moku. Kalich může vypadat různě – opět by měl hlavně vyhovovat individuálnímu vkusu konkrétních mágů. Důraz je kladen spíše na materiál. Přestože nejvhodnější je stříbro, může být použit i jiný kov, kámen či sklo. Jedinou výjimku tvoří zlato, které by se nemělo vyskytovat nikde poblíž rituálu, protože je navždy spojeno se symbolem svatosti řádných náboženství.²⁹⁷

²⁹¹ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 145.

²⁹² Např. Leviticus 16.

²⁹³ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 144-5.

²⁹⁴ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 145.

²⁹⁵ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 145.

²⁹⁶ Veselý, J.: Satanismus, str. 193.

²⁹⁷ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 146.

Elixír života byl podle LaVeyova výkladu používán pohany, od kterých jej převzalo křesťanství a změnilo jej v krev Páně. Satanismus tuto „perverzi“ znovu neguje a vrací se k pohanskému moku, který má „uvolnit a zvýraznit emoce účastníků obřadu.“²⁹⁸ Elixírem se může stát v podstatě jakákoli tekutina, která vyhovuje chuti zúčastněných a zároveň povzbuzuje. Krev nekřtěných dětí se nepoužívá.

Meč moci má v rituální praxi mnohostranné využití. Jednak symbolizuje mágovou moc, posiluje a prodlužuje paži, čímž umocňuje jeho pohybovou gestikulaci. Je používán při iniciačních rituálech podobně jako při pasování rytířů, při vzývání Satana jím kněz ukazuje na symbol Bafometa atd. Na špičku meče jsou nabodávány pergameny obsahující přání či klatby a takto jsou páleny. Protože meč je občas těžko k sehnání, zejména při soukromých rituálech je možné použít dlouhý nůž, hůlku nebo podobný předmět.²⁹⁹

Falus jako symbol plodnosti, mužnosti a agrese není nutné představovat, falická symbolika je vlastní takřka všem kulturám. Používá se hlavně při skupinových rituálech, kdy jím kněz požehnává do čtyřech světových stran. Může jít o libovolný falický symbol, pokud bude vyhovovat estetickým představám účastníků rituálu, může být třeba ze sádry, dřeva či vosku.³⁰⁰

Gong by měl mít stejně jako zvon sytý zvuk. Při skupinových rituálech je používán pro přivolání temných sil a zazní při každém opakování „Sláva Satanovi!“³⁰¹

Pergamen je používán pro zaznamenání přání účastníků rituálu. Přestože je možné použít i obyčejný papír, pergamen je vhodnější pro své čistě přírodní složení. V souladu s etikou satanismu by měla kůže pocházet ze zvířete zabitého kvůli masu. Před začátkem rituálu jsou prosby položeny na oltář (klatby napravo, žehnání nalevo), v průběhu rituálu je kněz přečte a poté spálí v plamenech svíci. Tak je přání symbolicky odesláno do éteru.³⁰²

²⁹⁸ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 146.

²⁹⁹ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 147.

³⁰⁰ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 147.

³⁰¹ LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 148.

³⁰² LaVey, A.S.: Satanská bible, str. 148.

8. Místo satanismu v současném světě

Jaké je místo satanismu v současném světě? Nejprve je třeba poznamenat, že geograficky vzato satanismus až tolik místa nepotřebuje. Není zrovna masově rozšířenou sektou a například s jinými sektami se počtem členů nemůže srovnávat. A asi to tak i zůstane, vzhledem k tomu, že satanisté se ani nesnaží do svých řad verbovat zástupy věřících, ale pouze „nemnoho výjimečných jedinců.“³⁰³

Důležitější je význam moderního satanismu jako náboženské a myšlenkové výzvy. LaVeyova tvorba je jako provokativní otázka dítěte, na kterou dospělý - tedy většinová společnost tradičních názorů - musí nějak uspokojivě odpovědět. Nejjednodušší je samozřejmě ignorance. S tou se satanisté setkají nejčastěji, a v mnoha různých formách. Naprostý nezájem je ještě poměrně mírnou variantou. Horší je bezmyšlenkovitá skandalizace tématu, neochota přezkoumat fenomén z jeho vlastních zdrojů, vkládání předsudečných schémat do referátů o něm. To je aktivní ignorance, která vede ke stereotypní pomluvě, jak jsem ji zmiňoval v úvodu k této práci. Možná se ale za neochotou vážně se tímto tématem zabývat skrývá kromě lenosti i nevědomý strach a snaha o potlačení archetypálních připomínek našich vlastních temných stránek.

Daleko obtížnější je zvednout hozenou rukavici a vzít LaVeye a ostatní satanisty vážně. Poznat jejich pohled na svět a uvažovat o jeho opodstatněnosti. LaVey předkládá svou filosofii člověka jako sice rozumného, ale pořád jen zvířete ovládaného svými pudy a vášněmi. Podle něho bychom se podle toho měli také začít vědomě chovat. Náboženství člověku nerozumí, protože se snaží potlačovat jeho přirozené sklony. Proto nastupuje satanismus, jako praktické náboženství rozumu na jedné straně a přirozených pudů a vášní na straně druhé. Ideálem je jejich harmonie, v podstatě harmonie jako taková. Na předchozích stranách jsem ostatně předložil obraz moderního satanismu tak obšírně, jak mi rozsah práce dovolil. Soustředil jsem se ale spíše na výklad, takže mnoho zajímavých otázek zůstalo otevřených.

Význam satanismu spočívá především v tom, že representuje mnohem širší duchovní hnutí, které po všech stránkách přesahuje „viditelnou“ Satanovu církev. Satanismus vystihuje určité nové fenomény plynoucí z moderní situace člověka.

³⁰³ www.churchofsatan.com.

Katolický monarchismus nejlépe vyhovoval monarchistickým společnostem středověku, s příchodem demokracie a kapitalismu se vynořily lépe evangelické presbyteriánské církve, které znamenaly určitou decentralizaci a pluralismus jak mezi církvemi, tak i uvnitř jednotlivých církví. Satanismus by tak se svým extrémně individualistickým postojem mohl být přechodem do dalšího stádia, náboženstvím přímé demokracie, tvůrčího anarchického chaosu.

Dalším fenoménem, který satanismus odráží je mizení či smrt Boha.³⁰⁴ Ať už jej zabila osvícenská nemoc racionalismu, Nietzsche, holocaust druhé světové války nebo bolševismus, v průběhu 20. století se stále více lidem jevílo, že Bůh je mrtev. Satanismus z této situace vychází, nesnaží se jí jako většina ostatních náboženství vytěsňovat přimknutím k minulým tradicím. Satanismus je se smrtí Boha smířený, chápe ji naopak jako možnost a pobídku k realizaci vlastního božského ega. V tomto směru je satanismus skutečným náboženstvím po Bohu a je otázka, zda jako takový není vlastně pokračovatelem antiliturgické tendence obsažené v židokřesťanské tradici. I tato odpověď by vyžadovala několik samostatných prací.

A co Satan ve své tradiční křesťanské, lidstvu i Bohu nepřátelské podobě? Satan, který pokouší lidstvo k hříchu, rozněcuje války jednoho národa proti druhému a který se chystá ke zničení světa. Moderní satanismus není náboženstvím zla, Satan není oslavován jako jeho patron. Křesťanský Ďábel je ovšem i v současné době uctíván, pouze poněkud inkognito. Když při hledání Ďábla Ďábel je otec lži, není to tedy patron všech právníků a reklamních agentů? Ďábel se snaží lidstvo zahubit, nesloužíme mu tedy ničením deštných pralesů, ničením atmosféry, znečišťováním půdy, vzduchu i vod? Satan chce války a zmar. Neuctívají ho světoví vládcí pořádáním hromadných masakrů? Satan chce zpřetrhat všechny přirozené vztahy, nedaří se mu tedy nejlépe v prostředí univerzálního odcizení, které přinesl moderní kapitalismus?³⁰⁵ Zdá se tedy, že Satan v křesťanském pojetí je dokonce mnohem populárnější než ten lidský Satan v podání A.S. LaVeye. Podstatou kapitalismu je egoistické hromadění vlastnictví, podstatou válek bezohledný agresivní egoismus, podstatou ekologické katastrofy je pyšné povýšení člověka do role Boha. Tento skrytý „hardcore“

³⁰⁴ Fredman, F.E: Mizení Boha.

³⁰⁵ Sölleová, D.: Hřích a odcizení. V Kuschel, K.-J(ed.): Teologie 20. století, 307-327..

satanismus naší společnosti je závažný problém, jeho řešení ovšem spadá do jiných oblastí než tato práce.

Jedno je rozhodně jisté. Satan provází naši kulturu již od starozákonních dob a jeho tvář se za tu dobu mnohonásobně proměnila. Z lidského pokašitele a kapitálního nepřítele se stal přátelský duch vzpoury a uspokojení, který pomohl lidem k důstojnějšímu životu a emancipaci. Satan je náš věrný společník v průběhu věků a nic nenasvědčuje tomu, že by se nás chystal opustit. Ať už jej potkáme ve své vlastní duši nebo v nízkých vrstvách atmosféry, démon nás bude provázet věčně. Je na každém z nás, jakého d'ábla k sobě pustíme, případně jakému Bohu budeme sloužit. Satan nenabízí člověku nic, než svobodu, odpovědnost, možnost realizovat vlastní potenciál. Je jednou z mnoha cest, kterou lidský duch ve svém hledání vyzkoušel jít a věřím, že může být obohacující i pro ty, kteří se po ní nevydají.

Jsem přesvědčen o tom, že vzájemná komunikace všech náboženství včetně satanismu i ateismu může jen prospět každé ze zúčastněných stran. Pokud bude křesťan schopný bez předsudků a zášti naslouchat muslimovi stejně jako satanistovi či hinduistovi, obohatí vzájemný rozhovor všechny zúčastněné strany. Satanismus se stejně jako ostatní filosofie a náboženské školy pokusil o vystižení určitého spektra pravdy a jeho specifický pohled může odhalit mnohá temná a doposud skrytá zákoutí lidského života světského i duchovního. Tento pohled má svou logiku, svá východiska i své cíle, je možné jej odmítnout, ale není možné jej apriori zavrhnout nebo jím pohrdat. Pokud k tomu posloužila má práce, její smysl byl naplněn.

9. Použitá literatura

- Armstrongová, K.: *Dějiny Boha*. Z ang. orig. A history of God, William Heinemann Ltd., 1993, přel. Š. Kovařík, L. Kropáče, M. Moravcová. Argo, Praha 1996.
- Balabán, M.: *Hebrejské myšlení*. Hermann & synové, Praha 1993.
- Baudelaire, Ch.: *Květy zla*. Z fran. orig. Les Fleurs du Mal, Louis Conard, Paříž, přeložil S. Kadlec. SNKLHU, Praha 1957.
- Berkhof, L.: *Dějiny dogmatu*. Z ang. orig. History of Christian Doctrines, Baker Books 1975, přel. Rostislav Matulík. Návrat domů, Praha 2003.
- Benstein, A.E.: *The Formation of Hell*. Cornell University Press, Ithaka 1993.
- Bible. Ekumenický překlad. Česká biblická společnost, Praha 1998.
- Bič, M., Pokorný, P.: *Co nevíš o Bibli*. Česká biblická společnost, Praha 1997.
- Bowling For Columbie*. Scénář a režie M. Moore. V ČR uvedeno 3/2003.
- Bunuel, L., Carriere, J.-C.: *Tam dole*. Z fr. orig. La-bas, Ecriture, Paříž 1993, přel. T. Machoninová. Volvox Globator, Praha 1996.
- Buckland, R.: *Velká učebnice čarodějnictví a magie*. Z ang. orig. Buckland's Complete Book of Witchcraft, Llewellyn Publications, přel. J. Novotná, Pragma, Praha 1998.
- Burton, B.: *The Church of Satan: A Brief History*. www.churchofsatan.com.
- Cavendish, R.: *Dějiny magie*. Z A History of Magic, Weidenfeld a Nicolson, Londýn 1987, přel. E. Karásková a M. Siedloczek, Odeon, Praha 1994.
- Eliade, M.(ed.): *Encyclopedia of Religion*. Macmillan, New York 1987.
- Elser, M., Ewald, S., Murrer, G. (eds.): *Encyklopedie náboženství*. Z něm. orig. Enzyklopädie der Religionen, Wlttbild Verlag GmbH, Augsburg 1990, přel. dr. V. Pola. Karmelitánské nakladatelství, Klášterní Vydří 1997.
- Frazer, J.G.: *Zlatá ratolest*. Z ang. orig. The Golden Bough, Mamillan, New York 1963, přel. V. Heroldová-Šťovíčková. Mladá fronta, Praha 1994.
- Fromm, E.: *Budete jako bohové*. Z ang. orig. You Shall Be As Gods, Holt, Rinehart and Winston, New York 1966, přel. Z. Fišer. Lidové noviny, Praha 1993.
- Florentová, H., Kopecký, V.: *Evropští světci v umění a legendách*. Granit, Praha 2004.
- Flusser, D.: *Esejské dobrodružství*. Z něm. orig. Das essenische Abenteuer.

Die jüdische Gemeinde vom Totem Meer, Auffälligkeiten bei Jesus, Paulus, Didache und Martin Buber, Cardun Verlag, Winterthur 1994, přel. P. Sláma. OIKOYMENH, Praha 1999.

Friedman, R.E.: *Mizení Boha*. Z ang. orig. The Disappearance of God, Little, Brown and Co., Boston-NY-Toronto-London 1995, přel. J. Rambousek. Argo, Praha 1999.

Gilmore, P.H.: *The History of the Origin of the Sigil of Baphomet and its Use in the Church of Satan*. www.churchofsatan.com

Gilmore, P.H.: *Anton Szandor LaVey: A Biographical Sketch*. www.churchofsatan.com.

Guaita, S. de-: *Na prahu tajemství*. Z fr. orig. Au Seuil du Mystere, Paříž 1886, přel. Z. Kovářová. Volvox Globator, Praha 2001.

Hrych, E.: *Velká kniha magie a čarování*. Regia, Praha 2000.

Johnson, P.: *Dějiny židovského národa*. Z ang. orig. A History of the Jews, G. Weidenfield & Nicolson Ltd., 1987, přel. V. a J. Lumperovi. Rozmluvy, Řevnice 1995.

Koukolík, F., Drtinová, J.: *Zlo na každý den. Život s deprivanty I*. Galén, Praha 2001.

Kuschel, K.-J.(ed.): *Teologie 20. století*. Z něm. orig. Die Theologie des 20. Jahrhunderts, R. Piper GmbH & Co., München 1986, přel. F.M. Dobiáš a další. Vyšehrad, Praha 1995.

Lane, T.: *Dějiny křesťanského myšlení*. Z ang. orig. The Lion book of Christian Thought, Lion Publishing, Oxford 1984, přel. J. Bartoň a další. Návrat domů, Praha 1996.

LaVey, A.S: *Satanská bible*. Z ang. orig. The Satanic Bible, Avon, New York, 2001, přel. J. Rudolf. Baronet, Praha 2003.

Lutzer, E.W.: *Nepřítel z ráje*. Z ang. orig. The Serpent of Paradise, Moody Press, Chicago 1996, přel. A. Koželuhová, Návrat domů, Praha 1999.

Lyons, A.: *Satan tě chce*. Z ang. orig. Satan Wants You. The Cult of Devil Worchip in America, The Mysterious Press, New York 1988, přel. L. Mach. Nakladatelství Tomáše Janečka, Brno 1993.

Matoušek, J.: *Gnose*. Hermann & synové, Praha 1995.

- Messadié, G.: *Obecné dějiny d'ábla*. Z fr. orig. *Historie générale du diable*, Robert Laffont, Paříž, 1993, přel. D. Navrátilová. Odeon, Praha 1996.
- Meyer M., Mirecki, P.(eds.): *Ancient Magic and Ritual Power*. J.Brill, New York 1995.
- Nakonečný, M.: *Lexikon magie*. Ivo Železný, Praha 1995.
- Nakonečný, M.: *Novodobý český hermetismus*. Vodnář, Praha 1995.
- Nietzsche, F.: *Antikrist*. Z něm. orig. *Der Antichrist. Fluch auf das Christentum*, Alois Srdce, Praha 1929, přel. J. Fischer. Votobia, Olomouc 1995.
- Nigg, W.: *Ďábel a jeho služebníci*. Z něm. orig. *Der Teufel und seine Knechte* přel. E. Lajkepová, Cesta, Brno 1999.
- Nola, A.F., di-: *Ďábel a podoby zla v historii lidstva*. Z ital orig. *Il Diavolo*, Newton Compton Editori, Řím 1987, Přel. Alice Flemrová. Volvo globator, Praha 1998.
- Novotný, A.: *Biblický slovník*. Kalich, Praha 1956.
- Osterhaven, M.E.: *The Faith of the Church*. William B. Eerdmans Publishing, Grand Rapids 1982.
- Parnov, J.J.: *Luciferův trůn*. Z rus. orig. *Tron Ljucifera*, Izdatělstvo političeskoj litěratyry, Moskva 1985, přel. D. Běloševský, J. Miklušáková, J. Táborská. Svoboda, Praha 1989.
- Petrosillo, P.: *Křesťanství od A do Z*. Z it. orig. *Il Christianesimo dalla A alla Z*, přel. M. Tesařová a S. Straka. Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 1998.
- Heiser, L: *Die Engel im glauber der Ortodoxie*. Fröbulus, Köln 1975.
- Pokorný, P.: *Ježíš Nazaretský*. OIKOYMENH, Praha 2005.
- Read, P., P.: *Templáři*. Z ang. orig. *The Templars*, Weidenfeld & Nicolson, London 1999, přel. M. Košťál. BB art, Brno 2002.
- Rejchrt, L.: *Pavučiny*. Oliva, Praha 1995.
- Rendtorff, R.: *Hebrejská bible a dějiny*. Z něm. orig. *Das Alte Testament – Eine Einführung*, Neukerchener Verlag des Erziehungsvereins GmbH., Neukirchen-Vluyn 1998, přel. J. Hoblík. Vyšehrad, Praha 2000.
- Rodin: *Ludia a démoni*. Z rus. orig. přeložil a doplnil hieromních Damian, Petra, Prešov 2000.
- Sázava, Z.: *V hlavní roli Nový Zákon*. Blahoslav, Praha 1998.

Schiffman, L.H.: *The eschatological Community of the Dead Sea Scrolls*. Scholars Press, Atlanta 1989.

Štampach, I.O.: *Náboženství v dialogu*. Portál, Praha 1998.

Vojtíšek, Z.(ed.): *Satanismus*. Oliva, Praha 1997.

Vojtíšek, Z.: *Encyklopedie náboženských směrů v České republice: náboženství, církve, sekty, duchovní společenství*. Portál, Praha 2004.

Vojtíšek, Z.: *Netradiční náboženství u nás*. Dingir, Praha 1998.

Vágnerová, M.: *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Portál, Praha 1999.

VanderKam, J.C., Adler, W. (eds.): *The Jewish apocalyptic heritage in early Christianity*. Fortress, Minneapolis 1996.

Veselý, J.: *Satanismus*. Vodnář, Praha 2003.

Veselý, J.: *Lucifer a Lilit*. Vodnář, Praha 2003.

Veselý, J.: *Magie pro pokročilé*. Vodnář, Praha 2004.

Veselý, J.: *Učení Mistrů*. Vodnář, Praha 2005.

www.antifa.cz

www.bigboss.mysteria.cz

www.cirkevsatanova.com

www.churchofsatan.com

www.luciferius.org

www.ortodoxia.cz

www.ritual.cz

www.rootan.net

www.sataniclust.com

10. English Summary

This work is focused on Modern Satanism and the person of Anton Szandor LaVey as the founder of the First Church of Satan and its Black Pope.

First chapter is an Introduction to the work. I explain the reason why I have chosen this topic and what goal I would like to reach with this study.

History of Satan is an attempt to describe the development of Satan in western society from his prehistory to the present times. From the absence of such kind of spiritual being in ancient judaism to rich Christian demonology and from traditional embodiment of evil to the principle of life and pleasure in modern Satanism. Understanding of this variability of Satan and his role in Universe is crucial for understanding the modern Satanism as positive modern religion, not a medieval cult of evil.

The topic of the third chapter is Magic and witchcraft in Christian World. There I offer the basic definition of magic in the western world. I tried to map some historical interactions between magic and Christianity which established western tradition of magic and eventually led to Modern Satanism as a heretical magical religion.

The fourth chapter describes the features which can't be regarded as satanic. What Satanism Is Not is negative description of Modern Satanism by cleansing it from popular but wrong belief what is satanic. Everything occult, weird or perverse is not Satanism in meaning of this work. I describe the three most spread pseudo-satanisms: neopagan cults, hardcore Satanism and cultural Satanism; and argue why - through somehow connected with the name „Satan“ – they are not Modern Satanism in meaning of this work. .

Fifth chapter is focused on Anton Szandor LaVey and The Church of Satan. There can be found the curriculum vitae of the founder of Modern Satanism and history of the Church itself. Other part of this chapter is dedicated to history of Satanism and the Church of Satan in former Czechoslovakia and the Czech Republic.

The most important part of this work is the chapter The Teaching of Satanism. There I ask some important questions and try to answer them from the satanic point of view. There are discussed topics like the relation to God and transcendence, satanic

idea of afterlife, satanic etics, relation to neighbours and often scandalised satanic sexual etics.

The chapter Satanic Practice explains basic instruments and rules about satanic magic, ceremonies and rituals. It includes Invocation of Satan, factors which should be important for successful ritual and other information of satanic magic. However this chapter stays at informational level and cannot be taken as a manual to practice satanic magic.

The last chapter is my personal search of The Place of Satanism in Modern Society. Here I ask my final questions about the relation between the modern society and the modern Satanism. Other forms of the real embodiment of destructive evil in our age and in the future are discussed as well.

Obrazová příloha

1. Osobnosti

1.1. Anton Szandor LaVey

1.2 Jiří „Big Boss“ Valter

1.3 Aleister Crowley

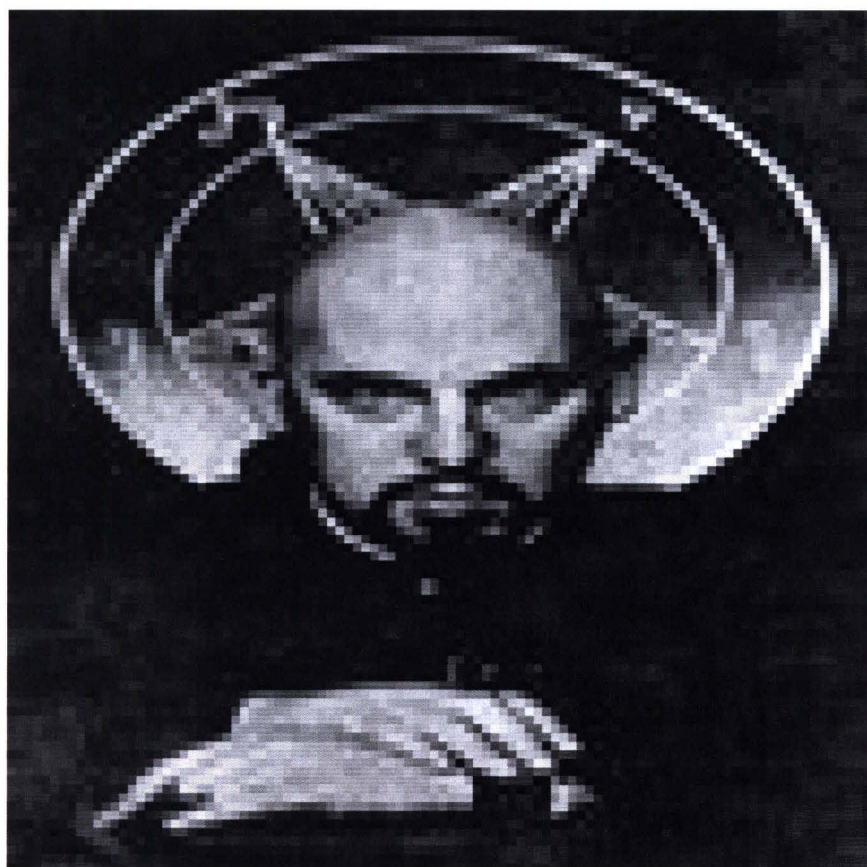
2. Satanské symboly

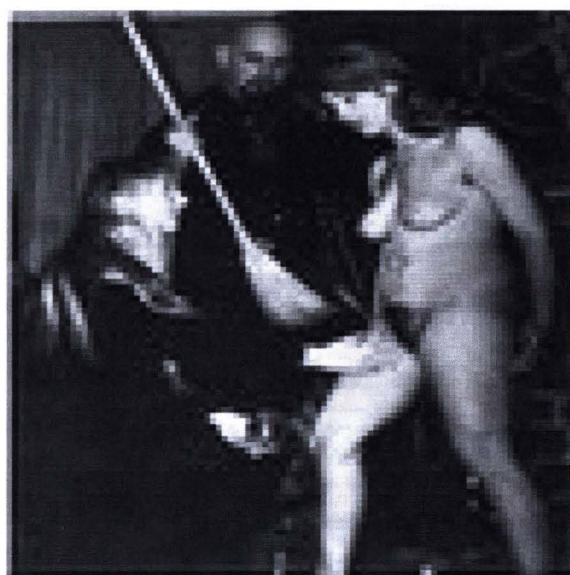
3. Satanské oltáře

4. Satanská grafika

1. Osobnosti

1.1 Anton Szandor LaVey

1.2 Jiří „Big Boss“ Valter

GRANDIOSE MAGUS

BIG
BOSS

FOR MY DEAREST FRIEND FROM HANAU

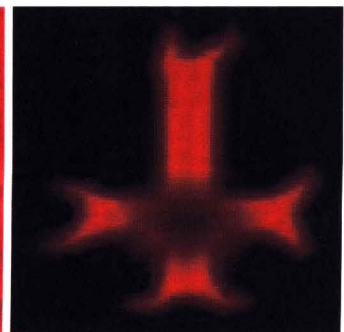
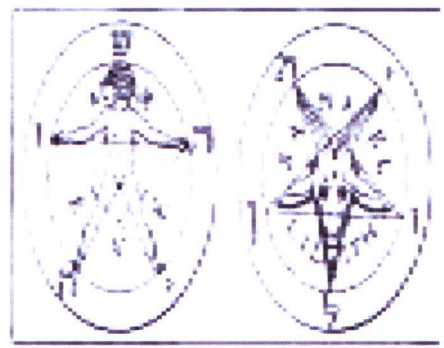
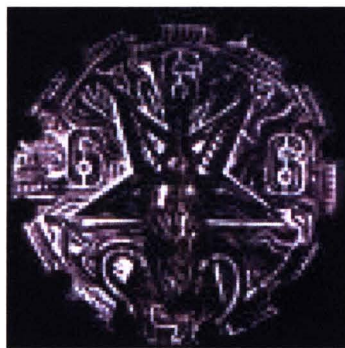
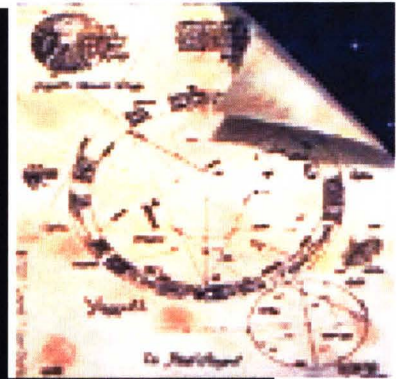
1.3 Aleister Crowley

2. Satanské symboly

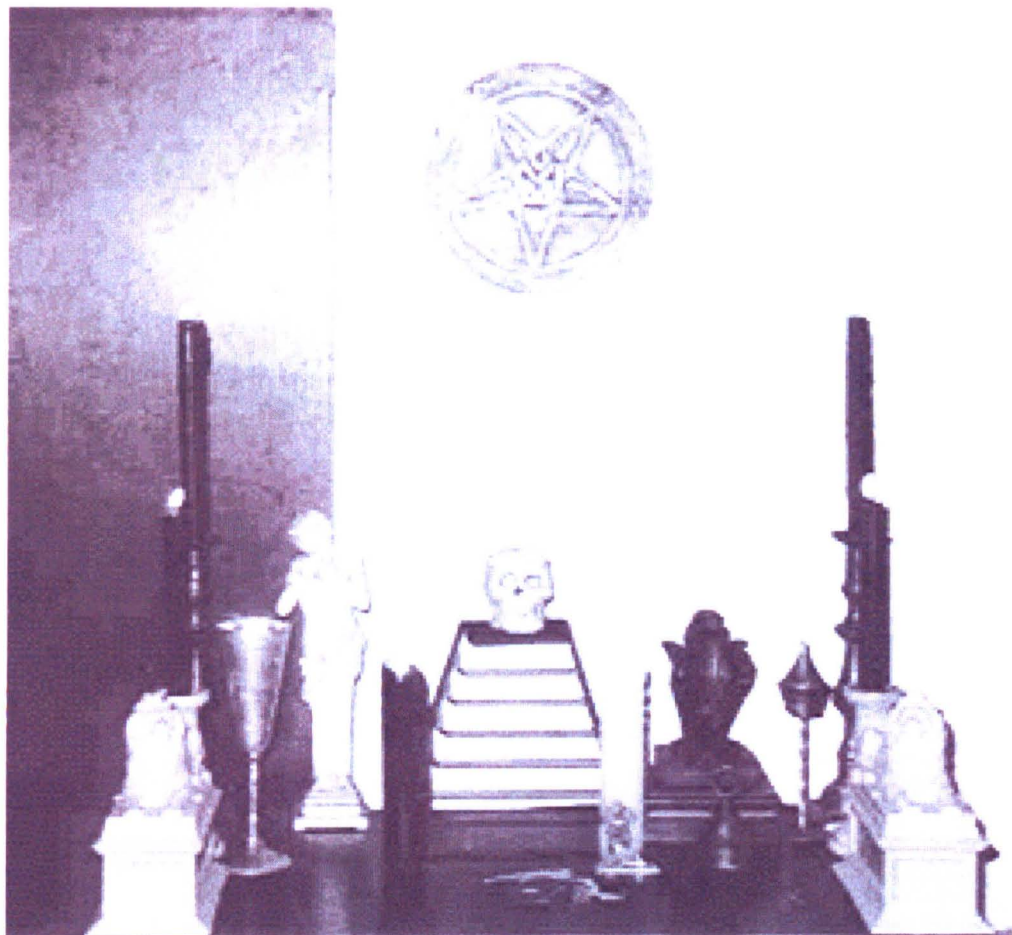
Figure 11.11
An inverted pentagram associated
with Satanism.

3. Satanské oltáře

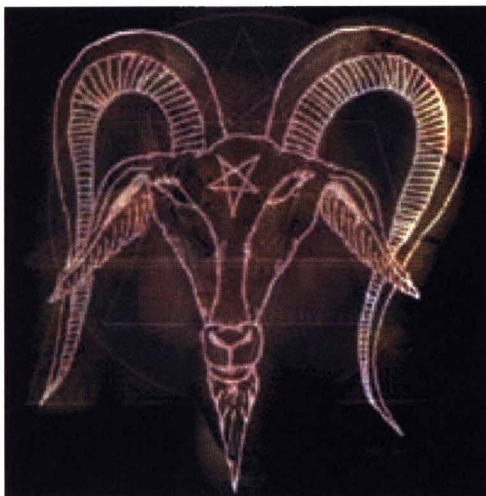
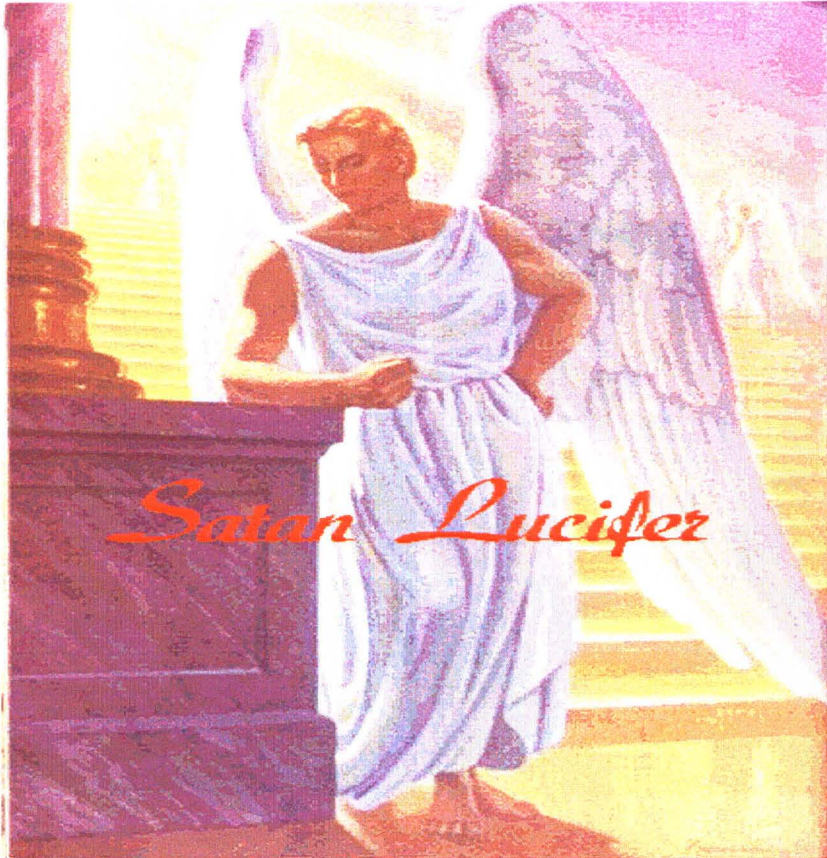

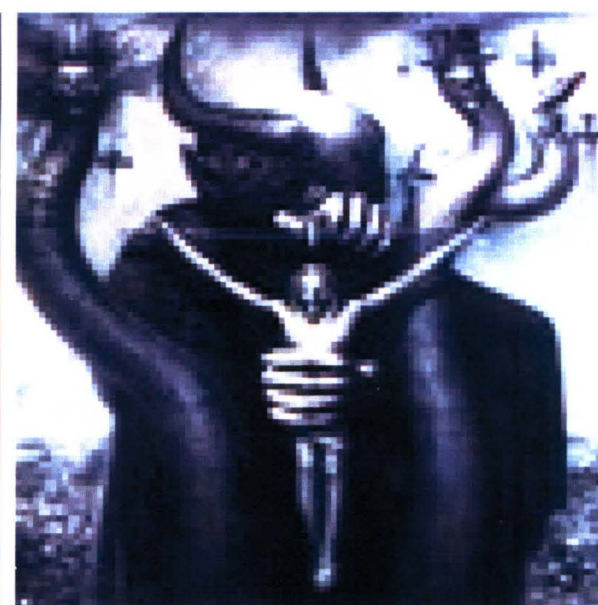
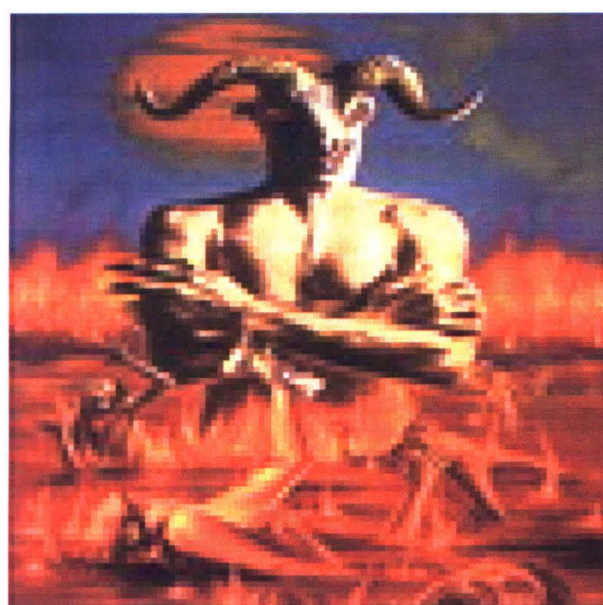

4. Satanská grafika

Zdroj: internet.

